

Številka: 542-08/16-14/

Datum: 10. 3. 2017

Na podlagi 42., 126. in 133. člena Poslovnika Državnega zbora je Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide kot matično delovno telo pripravil naslednje

POROČILO

k Predlogu Družinskega zakonika (DZ), druga obravnava, EPA 1682-VII.

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide je na 36. seji 7. 3. 2017 obravnaval Predlog Družinskega zakonika, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo in sprejem po rednem postopku predložila Vlada.

Članice in člani Odbora so prejeli naslednja gradiva:

- Predlog zakona je objavljen na spletnih straneh Državnega zbora v Poročevalcu z dne 20. 12. 2016.
- Mnenje Zakonodajno-pravne službe z dne 21. 2. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Stališče Skupnosti občin Slovenije z dne 19. 1. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Mnenje mestne občine Novo mesto z dne 20. 1. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Mnenje Sodnega sveta RS z dne 24. 1. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Pripombe Notarske zbornice Slovenije z dne 16. 2. 2017 so objavljene na spletni strani Državnega zbora.
- Mnenje Komisije Državnega sveta za socialno varnost, delo, zdravstvo in invalide z dne 27. 2. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Predloge društva DOOR, Društvo za otroke, očetovstvo in resnico z dne 1. 3. 17 so objavljeni na spletni strani Državnega zbora.
- Predlogi Iniciativnega odbora za ustanovitev stranke Glas za otroke in družine (predstavnik Aleš Primc) ter Gibanja za otroke in družine.si z dne 1. 3. 2017 so objavljeni na spletni strani Državnega zbora.
- Pripombe Tatjane Strah z dne 2. 3. 2017 so objavljene na spletni strani Državnega zbora.
- Pojasnila Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti k predlogu Družinskega zakonika na podlagi mnenja Zakonodajne pravne službe z dne 6. 3. 2017 so objavljena na spletni strani Državnega zbora.
- Predlogi za amandmaje Odbora koalicijskih poslanskih skupin z dne 7. 3. 2017 so objavljeni na spletni strani Državnega zbora.

- Predlogi za amandmaje odbora PS SDS z dne 7. 3. 2017 so objavljeni na spletni strani Državnega zbora.
- Predlogi za amandmaje odbora PS ZL z dne 7. 3. 2017 so objavljeni na spletni strani Državnega zbora.
- Predlog PS SDS za javno predstavitev mnenj z dne 7. 3. 2017 je objavljeno na spletni strani Državnega zbora.
- Pripombe Tomaža Groma z dne 7. 3. 2017 so objavljene na spletni strani Državnega zbora.
- Vložene amandmaje kvalificiranih predlagateljev in Pregled amandmajev.

Seji Odbora so prisostvovali predstavnice in predstavniki predlagatelja zakonika z ministrico za delo, družino in socialne zadeve dr. Anjo Kopač Mrak in državno sekretarko Martino Vuk, predstavnica Zakonodajno-pravne službe Katarina Kralj in predstavnica Državnega sveta mag. Darija Korva Kuzmanič.

Na seji so sodelovali tudi:

- Ministrstvo za notranje zadeve
- Ministrstvo za pravosodje
- dr. Andreja Črnak Meglič, državna sekretarka v kabinetu predsednika, Urad predsednika Vlade RS
- predstavnik Varuha človekovih pravic RS
- Slovenska fundacija za UNICEF
- Jan Škoberne, predsednik Odbora za pravosodje
- Skupnost centrov za socialno delo Slovenije
- Skupnost občin Slovenije
- Notarska zbornica Slovenije, Sonja Kralj
- FDV UL, dr. Barbara Rajgelj
- Zveza prijateljev mladine Slovenije – ZPM
- Pravno-informacijski center nevladnih organizacij
- Glas starih staršev – združenje starih staršev Slovenije, Metka Zevnik
- Gibanje starih staršev, Peter Zidar
- Družinska pobuda, Tomaž Merše
- Glas za otroke in družine, Aleš Primc
- Gibanje za otroke in družine, Franci Donko
- DOOR, društvo za otroke, očetovstvo in resnico, Iztok Ivančič
- Svet katoliških laikov Slovenije, Majda Ganzitti
- Društvo katoliških pedagogov Slovenije, Helena Kregar
- zavod Živi na polno in društvo Družina in življenje, Janez Cerkovnik

V skladu s 129. členom Poslovnika Državnega zbora so **amandmaje** k Predlogu zakonika vložili:

- **PS NSi** k: 2., 3., 20., 137., 185., 187., 215., 220., 282. in 283. členu
- **Poslanske skupine SMC, DeSUS in SD** k : 7., 17., 18., 19., 41., 45., 48., 85., 87., 96., 97., 108., 121., 129., 133., 145., k poglavju 7. in 153. členu, 167., 168., 177., 180., 181., 186., 188., 196., 199., 202., 205., 206., 209., 217., 231., za novi peti a del in novi 232. a člen, 238., 255., 256., 257., 263., 275., 277. in 293. členu.
- **PS SDS** k: 2., 3., 9., 15., novi 19.a, 20., 144., 192., 215. in 216. členu.
- **PS ZL** k: 187., 188. in 197. členu.

K predlogu zakonika so bili predlagani tudi **predlogi za amandmaje Odbora**, in sicer predlogi PS SDS (ki je v večji meri povzela Predloge Iniciativnega odbora za ustanovitev stranke Glas za otroke in družine ter Gibanja za otroke in družine.si; Odbor jih ni sprejel), predlogi koalicijskih poslanskih skupin (ki jih je Odbor sprejel in so postali amandmaji Odbora) in predlogi za amandmaje Odbora PS ZL (nanašajo se na definicijo zakonske zveze in na predporočno pogodbo; Odbor jih ni sprejel).

* * *

Odbor je bil seznanjen z **Mnenjem Zakonodajno-pravne službe (ZPS)**, ki je navedeni Predlog zakonika proučila z vidika skladnosti z Ustavo in pravnim sistemom ter z zakonodajno-tehničnega vidika. **ZPS** je k Predlogu zakonika podala **obširno mnenje**, ki vključuje tako pripombe splošne narave kot tudi pripombe k posameznim členom. V svojem mnenju je uvodoma izpostavila, da Predlog zakonika uvaja pomembne novosti na področju zakonske ureditve družinskega prava in da te spremembe posledično terjajo tudi obsežne spremembe civilnih procesnih predpisov, zlasti Zakona o nepravdnem postopku (ZNP) in Zakona o pravdnem postopku (ZPP). Noveli ZNP in ZPP morata biti uveljavljeni pravočasno, da se bosta lahko začeli uporabljati z dnem začetka uporabe Družinskega zakonika, to je 1. 1. 2019, v nasprotnem primeru bo namreč prišlo do velikih neskladij in pravnih praznin. Spremeniti bo treba tudi Zakon o matičnem registru (ZMatR) in Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD). ZPS tudi ugotavlja, da je večina določb predloga zakonika enaka besedilu Družinskega zakonika, sprejetega v letu 2011, ki je bil na naknadnem zakonodajnem referendumu zavržen.

V nadaljevanju svojega mnenja je ZPS podala pripombe k naslednjim posameznim členom predloga zakonika: k 5., 17., 18., 19., 34. in 41., 45, 48., 83., 90., 96., 108., 121. in 129., 133., 138. in 139., 145., 153., 167., 175., 176., 177., 180., 181., 186., 188., 196., 197., 199. 200., 202, 205., 206., 209., 217., 231., 238., 255., 263., 277., 293., 299. in k 283. členu.

Pretežni del pripomb ZPS je bil upoštevan s sprejetjem amandmajev poslanskih skupin.

Odboru je bilo posredovano tudi **Mnenje Državnega sveta**, ki Predlog Družinskega zakonika podpira, in ga je na seji Odbora predstavila mag. Darija Kuzmanič Korva. Komisija ugotavlja, da kot ključne novosti predlagatelj izpostavlja spremembo definicije družine (širše zastavljena; otrok je tisti, ki ustvarja družino), zamenjavo izraza roditeljska pravica z izrazom starševska skrb (izraža upravičenje in dolžnost skrbi za otroka in omogoča izenačitev bioloških staršev kot roditeljev in posvojiteljev); določilo glede skupne vzgoje in varstva otrok (možnost, da tudi sodišče odloči o tem, da sta skupna vzgoja in varstvo otrok najboljša za otroka, tudi če se starša o tem ne sporazumeta); vnaprej izraženo voljo staršev (v primeru smrti ali trajnejše nezmožnosti izvajanja starševske skrbi, lahko starša vnaprej izrazita voljo, kdo naj skrbi za otroka; sodišče bo voljo upoštevalo, če ne bo v nasprotju s koristmi otroka); nov institut podelitve starševske skrbi sorodniku (možnost, da sodišče sorodniku, ki izpolnjuje pogoje za posvojitev, otroka dodeli v starševsko skrb, ki prinaša pravice in obveznosti kot so jih imeli starši, obenem pa se ne posega v družinska razmerja (dedovanje in vsa druga razmerja)). Komisija na splošno ugotavlja, da so predlagane rešitve v povezavi z družinskimi razmerji znotraj predloga zakonika, katerega sprejem se pričakuje že nekaj časa, sodobne, bolj življenjske in torej bolj prijazne do ljudi, kljub temu pa ostaja odprtih še nekaj področij, na katerih bi se predlagano zakonsko materijo dalo še izboljšati. Ob tem je tudi izpostavila splošne in konkretne pripombe k Predlogu zakonika in pozvala

predlagatelja, da v čim večji meri upošteva tudi mnenje ZPS ter zainteresirane strokovne javnosti.

Odbor je bil seznanjen s Poročilom Odbora za pravosodje, prejel pa je tudi pripombe in predloge strokovne in zainteresirane javnosti, Notarske zbornice Slovenije, Sodnega sveta in drugih.

Predlog zakonika je kot ***zainteresirano delovno telo obravnaval Odbor za pravosodje***, katerega mnenje je na seji predstavil predsednik Jan Škoberne, in sicer je Odbor menil, da je predlog zakonika primeren za nadaljnjo obravnavo. Matičnemu Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide pa Odbor za pravosodje predlaga, da sprejme amandmaje, ki bodo sledili mnenju Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora ter smiselno preuči in upošteva pripombe iz razprave na Odboru. Na seji Odbora za pravosodje je predstavnica Skupnosti centrov za socialno delo poudarila, da so veseli predloga zakonika in izpostavila njegov 153. člen. Po njihovem mnenju je podeljena starševska skrb sorodniku premalo jasno zapisana in premalo opredeljena nasproti ukrepoma posvojitve in rejništva. Ne strinjajo se tudi z rešitvijo v zakoniku, da bi se stiki pod nadzorom z drugimi osebami izvajali tako kot je predlagano, ampak samo za starše. Glede 181. člena se strinjajo z Vrhovnim sodiščem, da bi morale sodišče izreči samo ukrep, izvajalca tega ukrepa, se pravi skrbnika, rejnika ali zavod, pa bi postavil CSD. Podpirajo tudi predlog Vrhovnega sodišča, da bi CSD obdržali izvedbo nujnega ukrepa odvzema otroka, začasno odločbo pa bi izdalo sodišče. Glede prenosa brezplačne pravne pomoči na CSD je povedala, da lahko v informacijski sistem CSD, kjer se hranijo podatki o premoženjskem stanju oseb, vstopijo samo na podlagi vloge posamezne osebe, ne pa tudi na predlog sodišča, zato je potrebno to zadevo urediti na drugačen način. Glede izvedencev in njihovega pomanjkanja je povedala, da imajo z njimi tudi na CSD velike težave ter da so Ministrstvu za pravosodje že dvakrat predlagali, da listo izvedencev dopolnijo tudi z njihovimi strokovno usposobljenimi specialisti. Do tega pa ni prišlo, ker niso klinični psihologi, ki delujejo na sami kliniki in so bili zaradi tega, kljub izpolnjevanju pogojev, zavrjnjeni.

Iz stališča Skupnosti občin Slovenije izhaja, da so podali pripombe oziroma predloge k naslednjim členom predloga zakona, in sicer: k 151., 166., 167., 182., 206. in 212. členu.

Iz mnenja MO Novo mesto med drugim izhaja, da Predlog zakonika v splošnem sprejemajo, saj predstavlja sodobne zakonodajne rešitve ter še bolj poudarja korist otroka in določa ukrepe za varstvo otrokovih pravic. Kot pozitivno spremembo izpostavljajo prenos nekaterih pristojnosti odločanja iz centrov za socialno delo na sodišča.

Sodni svet je v svojem mnenju opozoril na problem pomanjkanja sodnih izvedencev za to področje, za kar bi bilo potrebno poiskati rešitev.

Iz mnenja Notarske zbornice izhaja, da predlagana določba tretjega odstavka 96. člena Družinskega zakonika, ki določa, da sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi sporazuma zakoncev tudi brez ustreznega izvršljivega notarskega zapisa, pomembno zmanjšuje pravno varnost v Republiki Sloveniji, zato predlagajo njegovo črtanje, kar je na seji poudarila tudi predsednica Notarske zbornice Sonja Kralj. Navedena pripomba je bila upoštevana in sprejet ustrezen amandma.

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide je v skladu s 126. členom Poslovnika prešel na drugo obravnavo Predloga zakonika in opravil razpravo in glasovanje o posameznih členih in predlaganih amandmajih.

V dopolnilni obrazložitvi predloga zakonika je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Anja Kopač Mrak povedala, da je osnovni cilj novega zakonika izboljšanje položaja otrok v družinskih razmerjih in zagotavljanje učinkovitejšega izvajanja načela varovanja koristih otrok. Izboljšuje se pravna varnost državljanov pri odločanju v zakonskih in družinskih sporih, postopki glede odločanja o ukrepih za varstvo koristi otrok, pa so poenoteni. Definicija družine je širša; v njeno središče je postavljen otrok. Izraz roditeljska pravica se po novem imenuje starševska skrb, in sicer iz razloga, ker ne gre samo za pravico, ampak cel sklop obveznosti, odgovornosti in upravičenj, ki jih imajo starši in tudi posvojitelji, ki so nosilci starševske skrbi do svojih otrok. Spreminja se tudi določilo glede skupne vzgoje in varstva otrok in na novo določa, da lahko tudi sodišče odloči o skupni vzgoji in varstvu otrok, če oceni, da je to v korist otrok. Novost je tudi vnaprej izražena volja staršev; torej možnost staršev, da lahko za primer svoje smrti ali pa trajnejše nezmožnosti izvajanja starševski skrbi, vnaprej izrazijo voljo kdo naj skrbi za otroka, če sami tega ne bodo zmogli. Sodišče mora takšno voljo staršev upoštevati, če to ni v nasprotju s koristjo otroka.

Povedala je tudi, da je v javni razpravi bila zelo izpostavljena možnost posvojitve vnukov s strani starih staršev, če otroci nimajo več živih staršev. V zvezi s tem vprašanjem so bila zastopana različna stališča in predvsem zadržki z vidika vpliva takšne posvojitve na družinska in sorodstvena razmerja, na možnost dedovanja in druge pravice po pokojnih starših ter glede vprašanja otrokove identitete, saj se s posvojitvijo otrok v celoti vstopi v novo družino oziroma v nova sorodstvena razmerja. Predlog zakonika na podlagi navedenega zato predlaga rešitev podelitve starševske skrbi sorodnikom, kar bi jih izenačilo v pravicah, obveznostih in odgovornostih, kot jih imajo starši, sorodstvena razmerja pa se v ničemer ne spreminjajo, saj se sorodniki, ki pridobijo starševsko skrb, ne vpišejo kot starši.

Bistvena novost in tudi glavni razlog za pripravo zakonika je prenos pristojnosti za odločanje o ukrepih za varstvo koristi otroka iz centrov za socialno delo – CSD na sodišča, ki bodo odločala tako o začasnih odredbah, kot tudi o ukrepih trajnejšega značaja. V tem delu so ves čas sodelovali z Ministrstvom za pravosodje in zakonik je rezultat njihovega skupnega dela. Po sedaj veljavni ureditvi sodišča odločajo o odvzemih roditeljske pravice ter o stikih, o odvzemu otroka in namestitvi (v zavod ali v rejniško družino) ter o postavitvi skrbnikov, pa odločajo CSD. Že vrsto let obstaja soglasje, da odločanje CSD z upravnimi odločbami ni najprimernejši, saj so CSD postavljeni v več različnih vlog, ki so si med seboj lahko tudi kontradiktorne. Zato je potrebno tovrstno odločanje prestaviti na sodišča, ki lahko postavljajo izvedence in na nevtralen način zagotovijo odločitev, ki bo v največji možni meri v korist otrok.

V zvezi s to novostjo je bil ob začetku javne razprave o predlogu zakonika organiziran posvet, na katerem so sodelovali vsi deležniki (sodniki, tožilci, predstavniki CSD) in dosegli soglasje, da je rešitev glede prenosa pristojnosti odločanja ustrezna, primerna in potrebna. Izpostavljena pa so bila tudi opozorila o potrebnih prilagoditvah zakonodaje in sistemov za dejanski prenos odločanja in s tem učinkovito izvajanje (kadrovske in finančne potrebe, organizacija, usposabljanje). Zaradi navedenega zakonik v finančnih posledicah predvideva te stroške, kot tudi, da se uveljavitev oziroma začetek uporabe zakonika v tem delu odlaga na dve leti po njegovi uveljavitvi, da se zagotovi dovolj dolgo obdobje za izvedbo potrebnih prilagoditev.

Na novo se ureja tudi področje družinske mediacije kot posebno primerne metode reševanja družinskih sporov, ki se lahko opravi pred, med in po koncu sodnega postopka in to glede vseh družinsko pravnih spornih vprašanj.

Zakonik ureja tudi programe v podporo družini in status društev na področju družinske politike ter predvideva ustanovitev Strokovnega sveta za otroke in družino pri Vladi Republike Slovenije in daje podlago za sprejetje Resolucije o družinski politiki.

Ministrstvo je v skladu s pripombami Zakonodajno-pravne službe in pripombami zainteresirane stroke pripravilo ustrezne amandmaje k posameznim členom predloga zakonika.

Predstavniki ministrstva so posebej tudi poudarili, da Predlog zakonika ne omogoča istospolnemu paru, da skupaj posvojita otroka in nista upravičena do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo, kar je izrecno zapisano v Zakonu o partnerski zvezi.

Državni sekretar na ministrstvu za pravosodje Darko Stare je povedal, da so pri pripravi tega zakonika zelo tvorno sodelovali tako z ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti kot tudi s Sodnim svetom in drugimi sodnimi organi in v veliki meri dosegli soglasne rešitve. Upoštevali so tudi veliko večino pripomb ZPS, še posebej tiste, ki so sistemske narave. Za uveljavitev zakonika bo potrebno pravočasno prilagoditi Zakon o pravnem postopku, Zakon o nepravdnem postopku, Zakon o izvršbi in zavarovanju, Zakon o sodnih taksah in podzakonske akte. Predlagane finančne posledice za prilagoditev vseh sistemov, tudi sodnega, so ustrezne, kar ocenjuje tudi sodna veja oblasti oziroma Vrhovno sodišče in Sodni svet.

Državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Andrej Špenga je povedal, da so bile njihove bistvene pripombe glede prijave zakonske zveze upoštevane, glede na uvedeno novost podelitve starševske skrbi sorodniku, pa bo potrebno ustrezno prilagoditi Zakon o matičnem registru, nadgraditi centralni register in prilagoditi servise za posredovanje podatkov.

Na seji so svoja stališča k predlogu zakonika predstavili tudi vabljeni predstavniki zainteresirane civilne družbe, ki s predlogom zakonika v glavnem niso bili zadovoljni; nekateri so celo ocenili, da je neustaven in ne rešuje problematike legalnih ugrabitev otrok. Otroci so v 80% ločitev dodeljeni materam, ki praviloma onemogočajo uravnotežene stike otrok z njihovimi očeti. Do predloga zakonika so bili kritični tudi zaradi tega, ker naj bi bil skoraj identičen zakoniku, ki je bil zavržen na referendumu leta 2012. Stari starši so po njihovi oceni znova prezrti oziroma izrinjeni iz družinske zakonodaje, medtem ko je v definicijo družine vključena neka druga oseba, ki skrbi za otroka. Nekateri so opozorili na pasti novega instituta – predporočno pogodbo, ki lahko predstavlja veliko nevarnost za enakopraven položaj žensk v zakonski zvezi. S tem so se strinjali tudi v PS ZL in pripravili ustrezne amandmaje odbora (k 85. do 94. členu), ki pa niso bili sprejeti. Opozorili so tudi na reorganizirane družine, v kateri za otroka skrbi socialni starš, dolžnost preživljanja socialnega starša s strani otroka pa zakonik ne predvideva; glede dedovanja so povedali, da socialni starši dedujejo šele v II. dednem redu, ter da zakonik omejuje posvojitve s tem, ko lahko posvaja par in ne posameznik. Nekateri so ocenili, da je v predlogu zakonika definicija družine neprimerna in predlagali, da se v 2. člen dodajo še spočeti in nerojeni otroci. Zadovoljni so bili z ustanovitvijo Sveta RS za otroke in družino. Nekateri pa v predlogu zakonika pogrešajo učinkovite ukrepe za pripravo na zakonsko in družinsko življenje in za reševanje težav v družini. Po njihovem mnenju predlog zakonika izigrava izraženo voljo ljudstva na referendumu, da so spregledani stari starši in otroci s posebnimi potrebami, da se omogoča črpanje davkoplačevalskega denarja samo določenim organizacijam, ki niso naklonjene družini ter da nima proaktivne politike za zmanjšanje rodnosti. Nekateri so izrazili bojazen, da se v šole vnaša pravica do svobode izbire spola ter da naj zakonik uredi tudi pomoč družinam in staršem. Nekateri so menili, da zakonik družino

birokratizira, da naj bo v središču zakonika družina in ne otrok ter da se opredeli pomen materinstva in očetovstva. Ocenili so tudi, da 7. člen predloga zakonika oži definicijo otrokovih koristi, kot jo določa 3. člen Konvencije o otrokovih pravicah in da bi bilo primerneje povzeti navedeno določbo Konvencije.

V razpravi so članice in člani Odbora izpostavili predvsem naslednje:

- pozdravili so sprejem sodobnega družinskega zakonika, ki rešuje večino problemov, ki so se pokazali v praksi in s svojimi rešitvami učinkovito uveljavlja otrokove koristi;
- civilni družbi so zagotovili, da v predlogu ni nobenih pasti, tako glede možnosti, da bi istospolni pari lahko posvojili otroke ali bili oplojeni z biomedicinsko pomočjo (to je namreč izrecno zapisano v Zakonu o partnerski zvezi), ampak je edini in glavni namen zakonika največja korist otrok;
- starim staršem sodišče lahko podeli starševsko skrb za otroka, kar ureja nov 232.a člen predloga zakonika, tako, da je tudi ta bojazen civilne družbe odveč;
- predlog zakonika ne omogoča istospolnemu paru, da skupaj posvojita otroka in nista upravičena do postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo;
- zakonik mora postaviti zdrave temelje za tradicionalno družino, da bo otrokom omogočeno varno otroštvo;
- pozdravili so predlagane programe za podporo družini in vzpostavitev spodbudnejšega okolja za delovanje nevladnih organizacij na tem področju;
- izrazili so željo, da bo načrtovani Svet za družino in otroke bolj učinkovit kot nekatera druga vladna telesa;
- da predlog zakonika ni kompromis, ampak kapitulacija pred pritiski cerkvene desnice;
- strinjali so se s prenosom pristojnosti odločanja iz CSD na sodišča, saj bodo stranke v teh postopkih dobile pomembna procesna jamstva za učinkovito uveljavljanje svojih pravic že med postopkom;
- izpostavili so dilemo, ali je za odločanje na CSD primeren upravni postopek, ali bi bilo potrebno te specifične postopke urediti z drugim postopkovnim zakonom;
- strinjali so se tudi, da bo potrebno prilagoditi Zakon o pravnem postopku, Zakon o nepravdnem postopku, Zakon o izvršbi in zavarovanju, kar bo velik zalogaj za pristojno ministrstvo, ki mora pri njihovi pripravi nujno upoštevati mnenja praktikov – sodnikov, ki v teh postopkih sodijo. Vse navedene prilagoditve zakonov je potrebno opraviti še pred prenosom odločanja na sodišča, da ne bo prišlo na sodiščih do zaostankov pri reševanju;
- izpostavili so tudi problematiko pomanjkanja sodnih izvedencev za to področje, saj bo stranka lahko poleg mnenja CSD zahtevala še dodatnega izvedenca, kar bo povečalo stroške postopka, na kar opozarja tudi Sodni svet;
- izpostavili so tudi nastopanje predstavnikov CSD pred sodišči in ali bodo morali imeti opravljen pravniški državni izpit, ali bo za njih veljala izjema ter ali imajo CSD dovolj usposobljenih ljudi za enakopravno nastopanje pred sodišči, glede na njihove kadrovske težave.

* * *

Odbor **je sprejel** amandmaje:

- **Poslanske skupine SMC, DeSUS in SD k : 7., 17., 18., 19., 41., 45., 48., 85., 87., 96., 97., 108., 121., 129., 133., 145., k poglavju 7. in 153. členu, 167., 168., 177., 180., 181., 186., 188., 196., 199., 202., 205., 206., 209., 217., 231., za novi peti a del in novi 232. a člen, 238., 255., 256., 257., 263., 275., 277. in 293. členu.**

- amandmaja **Poslanske skupine SDS k 2., 20. in 192. členu.**

- amandma PS NSi: **k 3. in 20. členu.**

Odbor **ni sprejel** amandmajev:

- **PS NSi** k: 2., 137., 185., 187., 215., 220., 282. in 283. členu
- **PS SDS** k: 3., 9., novi 19.a, 20., 144., 215. in 216. členu.
- **PS ZL** k: 187., 188. in 197. členu.

Umaknjen je bil amandma PS SDS k **15. členu**; ostali amandmaji pa so postali **brezpredmetni.**

* * *

Odbor je na podlagi 131. člena Poslovnika Državnega zbora sprejel **svoje**

a m a n d m a j e :

K 98. členu:

Naslov člena se spremeni tako, da se glasi:

»(razveza)«.

Obrazložitev:

Zakonik ohranja koncept, po katerem mora sodišče, ko razveže zakonsko zvezo, odločiti o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok. Ker bo po načrtovani ureditvi v procesni zakonodaji sodišče odločalo o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok po pravilih nepravdnega postopka, bi bilo smiselno, da se tudi zakonska zveza razveže po enakih pravilih. V nasprotnem primeru bi morale sodišče v okviru ene zadeve odločati po dveh vrstah pravil sodnega postopka. Zato je primerno, da se z naslovom »tožba« ne zameji vrste postopka, saj s to besedo prejudiciramo, da bo razveza tekla po pravilih pravnega postopka.

K 109. členu:

V osmem odstavku se črta beseda »smiselno«.

Obrazložitev:

ZPND v 22. členu določa natančno postopanje glede stanovanjskega varstva v primeru nasilja ob razvezi, zato ni primerno, da se določa »smiselna« uporaba teh določb, saj se bodo uporabile neposredno in ne le smiselno.

K 144. členu:

Doda se nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Če se v naprej izraženi volji staršev razlikujeta, o upoštevanju volje presodi sodišče.«.

Dosedanji tretji odstavek postane četrti odstavek.

Obrazložitev:

Z amandmajem se dopolnjuje določba, saj ne predvideva situacije, ko starša določita različne osebe.

K 156. členu:

Besedilo člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ukrepe za varstvo koristi otroka izreka sodišče.«

Obrazložitev:

S predlaganim amandmajem se na podlagi opozoril, ki jih je tekom zakonodajnega postopka na Komisiji Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide dne 22. 2. 2017 in na Odboru za pravosodje dne 28. 2. 2017 podali predstavniki Sodnega sveta, Vrhovnega sodišča RS in Skupnosti centrov za socialno delo, in sicer, da se glede odločanja o določeni pravici ali obveznosti oseb (oziroma določenem pravnemu razmerju) določi zgolj sodna pristojnost. To je treba dosledno izpeljati tudi v primeru nujnih ukrepov. Spremembe so povezane s konceptualnim razumevanjem vloge centrov za socialno delo v predlaganem sistemu: ali gre za nosilce oblasti, ki prek javnih pooblastil sami enostransko in oblastveno urejajo pravna razmerja (ter so lahko v upravnem sporu, sproženem s strani v njihovih pravicah prizadetih oseb kot tožene stranke podvrženi nadzoru sodišč), ali pa gre za organe, ki delujejo (zgolj in primarno) v svoji socialno usmerjeni funkciji ter se za oblastvene posege v razmerja obrnejo na sodišča kot upravičeni predlagatelji, kadar je to ob ugotovitvah iz spremljanja dejanskih razmerij potrebno.

Posledično so predlagani tudi ustrezni amandmaji k 158., 159. in 160. členu.

K 158. členu:

Prvi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Sodišče izreče ukrep za varstvo koristi otroka, če ugotovi, da je otrok ogrožen.«.

Obrazložitev:

S predlaganim amandmajem se črta možnost izreka ukrepov s strani centrov za socialno delo, kar je povezano z amandmajem k 156. členu (ter 159. in 160. členu).

K 159. členu:

V prvem odstavku se besedilo »Sodišče in center za socialno delo pri odločanju o ukrepu za varstvo koristi otroka upoštevata« nadomesti z besedilom »Sodišče pri odločanju o ukrepu za varstvo koristi otroka upošteva«.

Drugi odstavek se črta.

Tretji odstavek postane drugi odstavek.

Obrazložitev:

Predlagani amandma je povezan z amandmajem k 156., 158. in 160. členu, s katerimi se črta možnost izreka ukrepov s strani centrov za socialno delo.

K 160. členu:

Besedilo člena se spremeni tako, da se glasi:

»Ukrepi za varstvo koristi otroka so začasne odredbe, nujni odvzem otroka in ukrepi trajnejšega značaja.«.

Obrazložitev:

Predlagani amandma je povezan z amandmajem k 156., 158. in 159. členu, s katerimi se črta možnost izreka ukrepov s strani centrov za socialno delo.

K naslovu 8.2., 8.2.1., 161. in 162. členu, naslovu 8.2.2., 163. členu in naslovu 8.3.:

Naslov 8.2., naslov 8.2.1., 161. člen, 162. člen, naslov 8.2.2., 163. člen in naslov 8.3. se črtajo.

Obrazložitev:

Predlagani amandma je povezan z amandmaji k 156., 158., 159. in 160. členu. S predlaganim amandmajem se črtajo določbe, ki urejajo postopanje centrov za socialno delo v primeru izrekanja ukrepov za varstvo koristi otrok. Odločanje o teh ukrepih se tako v celoti prenese na sodišča.

K naslovu 8.3.1.:

Naslov se spremeni tako, da se glasi:

»8.2. Začasne odredbe«

Obrazložitev:

Zaradi črtanja naslovov 8.2. in 8.2.1. je treba ustrezno spremeniti tudi naslov 8.3.1.

K 166. členu:

V prvi alineji prvega odstavka se za besedilom »k drugi osebi,« doda besedilo »v krizni center,«.

V drugem odstavku se za besedilom »drugo osebo,« doda besedilo »krizni center,«.

Obrazložitev:

S predlagano določbo se širi možnost nastanitve otroka tudi v krizni center, kamor se otroka v praksi običajno nastani, kadar je potrebno hitro ukrepanje.

Za novi naslov 8.3. ter nova 170.a in 170.b člen:

Za 170. členom se dodajo nov naslov 8.3. ter nova 170.a in 170.b člen, ki se glasijo:

»8.3. Nujni odvzem otroka

170.a člen

(izvedba nujnega odvzema otroka)

(1) Če je z verjetnostjo izkazana tako huda ogroženost otroka, da je njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemom otroka staršem, center za socialno delo odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v krizni center, v rejništvo ali v zavod, še preden sodišče odloči o predlogu za izdajo začasne odredbe. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(2) Centru za socialno delo lahko pri dejanju takojšnjega odvzema otroka staršem nudi pomoč policija v skladu s predpisi, ki urejajo naloge in pooblastila policije.

(3) Center za socialno delo ob namestitvi otroka po prvem odstavku tega člena izpolni obrazec, ki vsebuje:

- navedbo centra za socialno delo in osebno ime uradne osebe, ki je izvedla nujni odvzem otroka po prvem odstavku tega člena,
- osebno ime otroka in osebe, kateri je bil otrok odvzet,
- datum in uro izvedbe nujnega odvzema otroka,
- kratko pojasnilo o nadaljnjem poteku postopka.

(4) Obrazec iz prejšnjega odstavka se osebi, kateri je bil otrok vzet in staršem oziroma skrbniku otroka izroči neposredno ali se jim pošlje po priporočeni pošti.

170.b člen

(izdaja začasne odredbe)

(1) Center za socialno delo mora v 12 urah po odvzemu otroka predlagati sodišču izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O predlogu za izdajo začasne odredbe mora sodišče odločiti takoj, najkasneje pa v 24 urah.

(2) Če center za socialno delo v roku iz prejšnjega odstavka ne predlaga izdaje začasne odredbe ali če sodišče ne odloči o predlogu centra za socialno delo v roku iz prejšnjega odstavka ali zavrne izdajo začasne odredbe, se otrok takoj vrne staršem.«.

Obrazložitev:

S predlaganim amandmajem se določa postopanje centra za socialno delo v primeru, ko je z verjetnostjo izkazana tako huda ogroženost otroka, da je njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemom otroka. V takem primeru (170.a člen) bo imel center možnost otroka odvzeti in ga namesti k drugi osebi, v krizni center, v rejništvo ali v zavod, še preden sodišče odloči o predlogu za izdajo začasne odredbe. Ob izvedbi odvzema otroka bo moral center izpolniti obrazec z vsebino, kot je razvidna iz predlaganega tretjega odstavka ter ga v skladu s predlaganim četrtem odstavkom izročiti osebi, kateri je bil otrok vzet in staršem oziroma skrbniku otroka. Gre zgolj za dejanje seznanitve z izvedbo nujnega odvzema otroka, po izvedbi katerega bo moral center (170.b člen) predlagati sodišču izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O

predlogu za izdajo začasne odredbe mora sodišče odločiti takoj, najkasneje pa v 24 urah.

Po predlagani ureditvi so tako vse odločitve, ki po vsebini predstavljajo oblastveni poseg, prenašajo v sodno pristojnost. Enako kot je po predlagani ureditvi sodišče pristojno za izdajo začasne odredbe v primeru ogroženosti otroka in namestitve k drugi osebi, v krizni center ali v rejništvo, se z amandmajem predlaga, da v primeru izjemnih situacij, ko obstoji huda ogroženost otroka in je njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemom otroka staršem, center za socialno delo otroka odvzame in naknadno pri sodišču vloži predlog za izdajo začne odredbe. Z amandmajem predlagana ureditev je primernejša, saj onemogoča, da upravni organi dajejo sami sebi podlago za ukrepanje. S prenosom pristojnosti za odločanje o nujnem ukrepu odvzema otroka na nepristransko in neodvisno sodišče se povečuje pravna varnost tako otrok kot njihovih staršev in drugih oseb, na katere se ukrep nanaša. Za presojo zakonitosti nujnega ukrepa, ki je bil izveden še pred izdajo začasne odredbe, so določeni zelo kratki roki, ki zagotavljajo takojšnji nadzor sodišča. S kratkimi prekluzivnimi roki za vložitev predloga za izdajo začasne odredbe in rokom za odločitev o predlogu bo zagotovljeno hitrejše in vsebinsko kakovostnejše pravno varstvo otrok tudi v teh primerih. Če bo sodišče presodilo, da ukrep ni bil utemeljen, bo zavrnilo predlog za izdajo take odredbe. V primeru, da center za socialno delo v 12 urah ne vloži predloga za izdajo začasne odredbe, ali da sodišče o predlogu centra za socialno delo ne odloči v 24 urah, se mora otrok vrniti staršem oziroma osebi, kateri je bil odvzet.

Po predlaganem amandmaju se bo tako skrajšal čas za (sodno) preverjanje pravne pravilnosti in zakonitosti odločitve o nujnem ukrepu; čas trajanja navedenih postopkov namreč škodi predvsem interesom otroka. Tako bo tudi negotovost o pravni pravilnosti izrečenega nujnega odvzema otroka manjša in hitreje razrešena, saj se bo ob prizadevnemu ukrepanju pristojnega centra za socialno delo v skladu z njegovo oceno potrebnega nujnega varstva interesa otroka dosegla tudi čim prejšnja neodvisna in nepristranska presoja sodišča, ali je bil tak ukrep pravilen in zakonit. Postopek preverjanja zakonitosti takega ukrepa je tudi v primeru, da gre za nujne ukrepe v interesu otroka, v sedanji ureditvi (in po predlagani ureditvi) daljši, saj je po izreku ustne odločbe potreben še določen čas za izdajo pisne odločbe, zoper katero lahko prizadeta oseba vloži pravna sredstva v upravnem postopku (211. in 235. člen Zakona o splošnem upravnem postopku), šele nato pa pride do sodne kontrole take odločitve. Vse do drugačne odločitve o ukrepu na podlagi uspešno uporabljenega pravnega sredstva pa navedeni ukrep ostaja v veljavi.

K naslovu 8.3.2.:

Naslov se spremeni tako, da se glasi:

»8.4. Ukrepi trajnejšega značaja«.

Obrazložitev:

Zaradi črtanja naslovov 8.2. in 8.2.1. ter spremembe naslova 8.3.1, je treba opraviti tudi ustrezno spremembo naslova 8.3.2.

K 173. členu:

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Sodišče lahko glede na okoliščine primera odloči, da center za socialno delo opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi in določi tudi način tega nadzora.

Obrazložitev:

Predlagani amandma je povezan s predlaganim črtanjem 163. člena. Sodišče lahko tako izreče nadzor nad izvajanjem starševske skrbi tudi v primerih, ko ne izreče drugega ukrepa.

K 230. členu:

V prvem odstavku se besedilo »za postopek za ugotavljanje pogojev za posvojitev ne veljajo določbe od 225. do 228 člena ter določba 229. člena tega zakonika« nadomesti z besedilom »se določba četrte alineje 218. člena ter določbe od 225. do 229. člena tega zakonika ne uporabljajo«.

Obrazložitev:

Amandma je pripravljen na podlagi pripomb Varuha človekovih pravic, ker bi lahko prišlo do absurdne situacije, ko bi npr. otrokova mati storila kaznivo dejanje, zaradi česar materin partner, ki bi živel z njo in z otrokom, ne bi mogel otroka (enostransko) posvojiti.

Amandma k amandmaju za novi Peti a del in novi 232.a člen koalicijskih poslanskih skupin:

V četrtem odstavku novega 232.a člena se doda drugi stavek, ki se glasi: »V času izvajanja podeljene starševske skrbi pogoji za posvojitev otroka niso izpolnjeni.«

Obrazložitev:

Za izvajanje in prenehanje podeljene starševske skrbi ter za ukrepe za varstvo koristi otroka se uporabljajo določbe tega zakonika. V času izvajanja podeljene starševske skrbi pogoji za posvojitev otroka niso izpolnjeni.

K 236. členu:

Črta se četrti odstavek.

Obrazložitev:

Predlagani amandma je povezan z amandmajem k 156., 158., 159., 160. in 166. členu, s katerimi se črta možnost izreka ukrepov s strani centrov za socialno delo. Ker je po predlagani ureditvi tako namestitev v rejništvo in imenovanje rejnika v celoti v pristojnosti sodišča, je treba črtati četrti odstavek 236. člena.

K 283. členu:

V prvem in v tretjem odstavku se besedilo »status javnega interesa nevladnih organizacij« nadomesti z besedo »društva«.

Obrazložitev:

Amandma je pripravljen na podlagi mnenja ZPS. V pravnem redu ne obstaja zakon, ki ureja javni interes nevladnih organizacij, ampak je ta vsebina urejena v Zakonu o društvih.

K 307. členu:

V napovednem stavku se besedilo »1. januarja 2019« nadomesti z besedilom »dve leti po uveljavitvi«.

Obrazložitev:

Kot opozarja ZPS, uvaja predlog zakonika pomembne novosti na področju zakonske ureditve družinskega prava. Te spremembe terjajo tudi obsežne spremembe civilnih procesnih predpisov, zlasti Zakona o nepravdnem postopku (ZNP) in Zakona o pravnem postopku (ZPP), saj sta materialno in procesno pravo kot oblika varovanja pravic, določenih v materialnem pravu, tesno povezana in tvorita neločljivo pravno celoto. Noveli ZNP in ZPP morata biti uveljavljeni pravočasno, da se bosta lahko začeli uporabljati z dnem začetka uporabe Družinskega zakonika, saj bo v nasprotnem primeru prišlo v veljavni ureditvi materialnega in procesnega družinskega prava do velikih neskladij in pravnih praznin. Potrebne bodo predvsem obsežne spremembe ureditve nepravdnega postopka, kar pomeni, da bo treba pripraviti in sprejeti nov Zakon o nepravdnem postopku, ob tem pa ustrezno novelirati tudi spremljajoče zakone, kot sta npr. Zakon o sodnih taksah ter Zakon o izvršbi in zavarovanju, spremeniti pa tudi Zakon o matičnem registru (ZMatR) in Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD).

Da bodo navedeni predpisi zagotovo pripravljene, sprejeti in uveljavljeni pravočasno, upošteva, da tudi sprememba te zakonodaje terja določen dodaten čas za izvedbo izobraževanj in pripravo na implementacijo, ni primerno, da je začetek uporabe zakonika določen na določen datum, četudi se danes zdi 1. januar 2019 še precej oddaljen.

Zato se s predlaganim amandmajem za začetek uporabe zakonika določa dveletni rok od njegove uveljavitve. Tak rok je razumen in dovolj dolg tako za pripravo, sprejem in uveljavitev potrebne ostale zakonodaje kot za učinkovito pripravo na izvajanje, ko bodo znane tudi vse potrebne postopkovne rešitve.

* * *

Odbor je v skladu s 128. členom Poslovnika Državnega zbora glasoval o vseh členih Predloga zakonika skupaj in jih sprejel.

Glede na sprejete amandmaje je na podlagi prvega odstavka 133. člena Poslovnika Državnega zbora pripravljeno besedilo Dopolnjenega predloga zakonika, v katerega so vključeni sprejeti amandmaji. Dopolnjen predlog zakonika je sestavni del tega poročila.

Za poročevalca Odbora na seji Državnega zbora je bil določen predsednik Odbora Uroš Prikl.

Tina K. Premik
sekretarka Odbora

Uroš Prikl
predsednik

Božena Pem
sekretarka

DOPOLNJEN PREDLOG
Družinskega zakonika (DZ), druga obravnava.

Prvi del: UVODNE DOLOČBE

1. člen
(vsebina zakonika)

Ta zakonik ureja zakonsko zvezo, zunajzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroki, oblike pomoči države pri težavah partnerskega in družinskega življenja, ukrepe za varstvo koristi otroka ter preživljanje, posvojitve, podelitev starševske skrbi sorodniku, rejništvo in skrbništvo za otroke in odrasle osebe, ki potrebujejo posebno varstvo.

2. člen
(družina)

(1) Družina je življenjska skupnost otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice.

(2) Zaradi koristi otrok uživa družina posebno varstvo države.

3. člen
(zakonska zveza)

1) Zakonska zveza je življenjska skupnost moža in žene, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik.

2) Pomen zakonske zveze je v zasnovanju družine.

4. člen
(zunajzakonska skupnost)

(1) Zunajzakonska skupnost je dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, in ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna. Taka skupnost ima v razmerju med njima enake pravne posledice po tem zakoniku, kakor če bi sklenila zakonsko zvezo; na drugih pravnih področjih pa ima taka skupnost pravne posledice, če zakon tako določa.

(2) Če je odločitev o pravici ali obveznosti odvisna od vprašanja obstoja življenjske skupnosti iz prejšnjega odstavka, se o tem vprašanju odloči v postopku za ugotovitev te pravice ali obveznosti. Odločitev o tem vprašanju ima pravni učinek samo v stvari, v kateri je bilo to vprašanje rešeno.

5. člen
(otrok)

Po tem zakoniku je otrok oseba, ki še ni dopolnila 18 let, razen če je že prej pridobila popolno poslovno sposobnost.

6. člen
(starševska skrb)

(1) Starševska skrb je celota obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi ustvarijo razmere, v katerih bo zagotovljen celovit otrokov razvoj.

(2) Starševska skrb pripada skupaj obema staršema.

7. člen
(načelo otrokove koristi)

(1) Starši v vseh dejavnostih v zvezi z otrokom skrbijo za korist otroka. Otroke vzgajajo s spoštovanjem do njihove osebe, individualnosti in dostojanstva.

(2) Starši imajo pri skrbi in odgovornosti za korist otroka prednost pred vsemi drugimi.

(3) Starši delajo v korist otroka, če, zlasti ob upoštevanju osebnosti otroka, njegove starosti in razvojne stopnje ter hotenj, primerno zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka, ter mu nudijo primerno vzgojno vodstvo in ga spodbujajo v njegovem razvoju.

(4) Državni organi, izvajalci javnih služb, nosilci javnih pooblastil, organi lokalnih skupnosti ter druge fizične in pravne osebe morajo v vseh dejavnostih in postopkih v zvezi z otrokom skrbeti za korist otroka.

(5) Država zagotavlja pogoje za delovanje nevladnih organizacij in strokovnih institucij za razvijanje pozitivnega starševstva.

8. člen
(posebno varstvo otrok)

Otroci uživajo posebno varstvo države vselej, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok.

9. člen
(posvojitev)

Posvojitev je posebna oblika varstva otrok, s katero nastane med posvojiteljico ali posvojiteljem (v nadaljnjem besedilu: posvojitelj) in otrokom enako razmerje, kakor je med starši in njihovimi otroki.

10. člen
(rejništvo)

Rejništvo je posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši.

11. člen
(skrbništvo)

(1) Skrbništvo je posebna oblika varstva otrok, za katere ne skrbijo starši, in odraslih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

(2) Po določbah tega zakonika država zagotavlja varstvo tudi drugim osebam, ki nimajo možnosti same skrbeti za svoje pravice in koristi.

12. člen
(sistemi varstva in svetovanja)

Država s sistemom vzgoje in izobraževanja, zdravstva, socialnega varstva ter svetovanja omogoča ljudem, da se vsestransko pripravijo na skladno partnersko in družinsko življenje, pomaga pa jim tudi reševati probleme v medsebojnih razmerjih in v razmerjih do otrok.

13. člen
(mediacija v družinskih zadevah)

Mediacija v družinskih zadevah (v nadaljnjem besedilu: mediacija) je postopek, v katerem udeleženske ali udeleženci (v nadaljnjem besedilu: udeleženec) prostovoljno s pomočjo ene ali več nevtralnih tretjih oseb – mediatorok ali mediatorjev (v nadaljnjem besedilu: mediator) skušajo doseči mirno rešitev spora, ki izvira iz medsebojnih družinskih razmerij.

14. člen
(pristojnost sodišč)

(1) Za odločanje o zadevah iz tega zakonika, za katere so po tem zakoniku pristojna sodišča, so na prvi stopnji stvarno pristojna okrožna sodišča, razen če drug zakon določa drugače.

(2) Sodne zadeve iz tega zakonika, ki se vodijo v zvezi z razmerji med starši in otroki, podelitvijo starševske skrbi sorodnikom, posvojitvijo, rejništvom in skrbništvom se rešujejo prednostno.

15. člen
(pristojnost centrov za socialno delo in ministrstva)

(1) Za odločanje o upravnih zadevah po tem zakoniku so pristojni centri za socialno delo, če v tem zakoniku ni drugače določeno.

(2) O pritožbah zoper odločbe centrov za socialno delo odloča ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Upravne zadeve iz tega zakonika se rešujejo prednostno.

16. člen
(medsebojno sodelovanje)

Pri uresničevanju nalog, določenih s tem zakonikom, morajo med seboj sodelovati centri za socialno delo in drugi nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, državni in pravosodni organi, organi lokalnih skupnosti ter humanitarne in druge nevladne organizacije.

17. člen
(resolucija o družinski politiki)

(1) Državni zbor sprejme na predlog vlade resolucijo o družinski politiki (v nadaljnjem besedilu: resolucija) za obdobje 10 let.

(2) Resolucijo pripravi ministrstvo, pristojno za družino, v sodelovanju z drugimi ministrstvi, nevladnimi organizacijami ter strokovnjaki in strokovnjakinjami s tega področja, obsega pa zlasti:

- temeljne usmeritve in cilje na področju družinske politike,
- oceno stanja ter opredelitev ključnih konceptov in problemov na področju družinske politike,
- ključne ukrepe in naloge na področju družinske politike ter njihove nosilce in roke za izvedbo,
- podatke, ki se bodo v okviru državne statistike, anket ali mnenjskih raziskav zbirali, obdelovali, povezovali, shranjevali, analizirali in izkazovali,
- program za otroke in družine,
- opredelitev načina spremljanja in poročanja o izvajanju resolucije,
- opredelitev okvirnega obsega sredstev za izvedbo ukrepov iz resolucije ter način njihovega zagotavljanja.

18. člen
(Svet Republike Slovenije za otroke in družino)

(1) Svet Republike Slovenije za otroke in družino (v nadaljnjem besedilu: svet) je na podlagi tega zakonika ustanovljeno stalno strokovno posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije.

(2) Svet opravlja naslednje naloge:

- spremlja in ocenjuje položaj otrok in družine, s poudarkom na uresničevanju pravic otrok,
- predlaga strokovna izhodišča za sprejem zakonodaje in strateških dokumentov na področju otrok in družine,
- obravnava predloge zakonov s področja otrok in družine in pripravlja strokovna mnenja o predlogih zakonov,
- pripravlja pobude za usklajeno delovanje pristojnih organov na področju otrok in družine in za sodelovanje med pristojnimi organi, strokovnimi institucijami ter nevladnimi organizacijami,
- spremlja izvajanje sprejete zakonodaje in ukrepov na področju otrok in družine.

(3) Svet enkrat letno poroča o svojem delu Vladi Republike Slovenije. Poročilo vsebuje tudi oceno stanja na področju pravic otrok.

(4) Člani sveta so predstavniki nevladnih organizacij in strokovnih institucij s področja otrok in družine ter predstavniki Vlade Republike Slovenije.

(5) Člane sveta imenuje Vlada Republike Slovenije za obdobje petih let na predlog ministra, pristojnega za družino, ki predhodno objavi javni poziv nevladnim organizacijam in strokovnim institucijam za posredovanje predlogov za člane sveta.

(6) Svet sprejme pravila o svojem delovanju, s katerimi se uredi način delovanja sveta.

(7) Strokovna, administrativna in tehnična dela za svet opravlja ministrstvo, pristojno za družino.

19. člen (sredstva iz proračuna)

(1) Če ni financiranje zagotovljeno na podlagi drugega zakona, Republika Slovenija iz proračuna zagotavlja sredstva za:

- izvajanje nalog iz resolucije iz 17. člena tega zakonika,
- delovanje sveta iz 18. člena tega zakonika,
- spremljanje in preučevanje stanja na področju otrok in družine,
- usposabljanja s področja otrok in družine,
- pripravo strokovnih podlag za načrtovanje ukrepov na področju otrok in družine,
- sofinanciranje programov v podporo družini.

(2) Če je bil znesek javnih sredstev v pogodbi, sklenjeni za izvajanje nalog iz prejšnjega odstavka določen glede na predvidevanje, da sredstva proračuna za ta namen v času veljavnosti pogodbe ne bodo manjša, kot so bila ob podpisu pogodbe, pa so se kasneje zmanjšala v takšnem obsegu, da nalog ni več mogoče izpolniti v dogovorjenem obsegu, se pogodba iz tega razloga v javnem interesu spremeni.

Drugi del: ZAKONSKA ZVEZA

1. Splošne določbe

20. člen (temelj in pomen zakonske zveze)

Zakonska zveza temelji na svobodni odločitvi skleniti zakonsko zvezo, na obojestranski čustveni navezanosti, vzajemnem spoštovanju, razumevanju, zaupanju in medsebojni pomoči.

21. člen (enakopravnost zakoncev)

V zakonski zvezi sta zakonca enakopravna.

2. Pogoji za obstoj zakonske zveze

22. člen (pogoji za obstoj)

Za obstoj zakonske zveze je potrebno, da:

- sta osebi, ki sklepata zakonsko zvezo, različnega spola,
- osebi izjavita svoje soglasje, da skleneta zakonsko zvezo in
- osebi izjavita svoje soglasje pred pristojnim državnim organom.

3. Pogoji za veljavnost zakonske zveze

23. člen (svobodna izjava volje)

(1) Zakonske zveze ni mogoče skleniti brez svobodne izjave volje bodočih zakoncev, da želita skleniti zakonsko zvezo. Svobodne izjave volje ni, če je bila izjava izsiljena ali dana v zmoti.

(2) Izjava volje za sklenitev zakonske zveze je izsiljena, če jo je zakonec dal iz strahu, povzročinem z resno grožnjo.

(3) Izjava volje za sklenitev zakonske zveze je dana v zmoti glede osebe zakonca, če je zakonec mislil, da sklepa zakonsko zvezo s pravo osebo, a jo je sklenil z drugo, ali če je sklenil zakonsko zvezo z osebo, ki ni tista, za katero se je izdajala.

24. člen (polnoletnost in spregled mladoletnosti)

(1) Zakonske zveze ne more skleniti otrok.

(2) Sodišče lahko zaradi utemeljenih razlogov dovoli sklenitev zakonske zveze otroku, ki je že dopolnil 15 let, če je dosegel tako telesno in duševno zrelost, da lahko razume pomen in posledice pravic in obveznosti, ki nastanejo s sklenitvijo zakonske zveze.

25. člen (razsodnost)

Zakonske zveze ne more skleniti nerazsodna oseba ali oseba, ki je ob sklenitvi zakonske zveze začasno razsodna, vendar pa zaradi vzroka, ki povzroča njeno nerazsodnost, ni sposobna z drugim zakoncem oblikovati življenjske skupnosti z vsebino, ki jo določa ta zakonik.

26. člen (že sklenjena zakonska zveza)

Oseba ne more skleniti nove zakonske zveze, dokler njena prej sklenjena zakonska zveza ne preneha.

27. člen
(obstoj in spregled sorodstvenega razmerja)

(1) Zakonske zveze ne morejo skleniti med seboj sorodniki v ravni črti, niti sorodniki v stranski črti do vštetega četrtega kolena.

(2) Določba prejšnjega odstavka se ne uporablja za razmerja, ki nastanejo pri posvojitvi, razen za sklenitev zakonske zveze med posvojiteljem in posvojenim otrokom.

(3) Sodišče lahko zaradi utemeljenih razlogov dovoli sklenitev zakonske zveze med otroki bratov in sester ter med otroki polbratov in polsester.

28. člen
(obstoj skrbništva)

Dokler traja skrbništvo, lahko skrbnica ali skrbnik (v nadaljnjem besedilu: skrbnik) in njegova varovanka ali varovanec (v nadaljnjem besedilu: varovanec) med seboj skleneta zakonsko zvezo samo z dovoljenjem sodišča.

29. člen
(mnenje centra za socialno delo)

Sodišče pri odločitvi v postopku po drugem odstavku 24. člena, tretjem odstavku 27. člena in 28. členu tega zakonika upošteva mnenje centra za socialno delo, kadar ga pridobi v skladu z določbami zakona, ki ureja nepravdni postopek.

4. Postopek pred sklenitvijo zakonske zveze

30. člen
(prijava zakonske zveze)

(1) Osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, se osebno prijavita pri upravni enoti, na območju katere nameravata skleniti zakonsko zvezo.

(2) Ob vložitvi prijave javna uslužbenka ali javni uslužbenec (v nadaljnjem besedilu: matičar) opozori osebi iz prejšnjega odstavka na pogoje za obstoj in veljavnost zakonske zveze ter na obveznosti in pravice, ki izhajajo iz zakonske zveze.

(3) V prijavi osebi izjavita, da svobodno sklepata zakonsko zvezo in da so izpolnjeni pogoji za veljavnost zakonske zveze.

(4) Če je vsaj ena izmed oseb, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, tujka ali tujec (v nadaljnjem besedilu: tujec) in ob prijavi obstajajo razlogi za sum, da nameravata skleniti zakonsko zvezo izključno ali predvsem z namenom pridobitve dovoljenja za prebivanje v skladu z zakonom, ki ureja dovoljenja za prebivanje tujcev, ali z namenom pridobitve državljanstva Republike Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja državljanstvo, in nimata namena oblikovati življenjske skupnosti v skladu s tem zakonikom, se izvede posebni ugotovitveni postopek v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek.

(5) Osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, morata k prijavi priložiti dokazila o tistih podatkih, ki jih ni mogoče ugotoviti na podlagi uradnih evidenc Republike Slovenije.

31. člen

(ugotavljanje pogojev za obstoj in veljavnost zakonske zveze)

Matičar ugotovi, ali so izpolnjeni pogoji za obstoj in veljavnost zakonske zveze na podlagi podatkov iz matičnega registra in na podlagi podatkov iz petega odstavka 30. člena tega zakonika.

32. člen

(zavrnitev sklenitve zakonske zveze z odločbo)

(1) Če se ugotovi, da niso izpolnjeni pogoji za obstoj in veljavnost zakonske zveze po tem zakonu, upravna enota, pri kateri sta se osebi prijavi za sklenitev zakonske zveze, z odločbo zavrne sklenitev zakonske zveze.

(2) O pritožbi zoper odločbo iz prejšnjega odstavka odloča ministrstvo, pristojno za družino.

5. Sklenitev zakonske zveze

33. člen

(pristojnost za sklepanje zakonske zveze)

(1) Zakonska zveza se sklene pred matičarjem in načelnico ali načelnikom (v nadaljnjem besedilu: načelnik) upravne enote ali od njega pooblaščen osebo.

(2) Zakonska zveza se lahko sklene tudi pred matičarjem in županjo ali županom občine (v nadaljnjem besedilu: župan), na območju katere se zakonska zveza sklepa.

34. člen

(sklenitev zakonske zveze v uradnih prostorih)

(1) Zakonska zveza se sklepa v uradnih prostorih, ki jih določi načelnik upravne enote v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo.

(2) Sredstva za uporabo prostorov za sklenitev zakonske zveze iz prejšnjega odstavka se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

(3) Minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo, predpiše pogoje, ki jih mora izpolnjevati pooblaščen oseba za sklepanje zakonske zveze, minimalne standarde za uradne prostore in njihovo opremljenost, način in postopek sklepanja zakonske zveze, višino in način plačila oziroma povračila stroškov za osebe, ki sodelujejo pri sklepanju zakonske zveze ter druga vprašanja v zvezi s sklenitvijo zakonske zveze.

35. člen
(sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov)

(1) Zakonska zveza se lahko sklene zunaj uradnih prostorov, če tako želita bodoča zakonca in če sta pripravljena poravnati s tem nastale dodatne stroške. Upravna enota z odločbo zavrne vlogo za sklenitev zakonske zveze zunaj uradnih prostorov, če bi bila taka sklenitev zakonske zveze težko izvedljiva.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se sredstva zagotovijo v proračunu Republike Slovenije, če bodoča zakonca skleneta zakonsko zvezo zunaj uradnih prostorov iz razlogov, ki onemogočajo njuno navzočnost v uradnih prostorih.

(3) O pritožbi zoper odločbo iz prvega odstavka tega člena odloča ministrstvo, pristojno za družino.

36. člen
(osebe, navzoče pri sklenitvi zakonske zveze)

(1) Za sklenitev zakonske zveze je potrebna navzočnost obeh bodočih zakoncev, matičarja, načelnika upravne enote ali od njega pooblaščenega osebe ali župana in dveh prič.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se zakonska zveza lahko sklene brez navzočnosti prič, če bodoča zakonca tako želita.

(3) Priča pri sklepanju zakonske zveze je lahko oseba, ki je poslovno sposobna.

37. člen
(dejanje sklenitve zakonske zveze)

(1) Matičar ugotovi, ali sta bodoča zakonca osebi, ki sta prijaviteli namen skleniti zakonsko zvezo.

(2) Načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba ali župan prebere slovesni nagovor, nato pa vpraša vsakega bodočega zakonca posebej, ali želi skleniti zakonsko zvezo.

(3) Zakonska zveza je veljavno sklenjena, ko bodoča zakonca osebno in ob hkratni navzočnosti pritrdilno odgovorita na vprašanje, ali želita skleniti zakonsko zvezo.

(4) Po pritrdilnem odgovoru načelnik upravne enote ali od njega pooblaščen oseba ali župan razglasi, da je zakonska zveza sklenjena.

(5) Matičar zakoncema izroči izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi.

(1) Pri dejanju sklenitve zakonske zveze po tem in 39. členu tega zakonika sme državni organ predvajati dogodku primerno glasbo, kot sestavni del dejanja.

38. člen
(sklenitev zakonske zveze samo pred matičarjem)

Ne glede na določbo 33. člena tega zakonika se lahko na željo bodočih zakoncev zakonska zveza sklene samo pred matičarjem.

39. člen
(dejanje sklenitve zakonske zveze pred matičarjem)

(1) Matičar ugotovi, ali sta bodoča zakonca osebi, ki sta prijavili namen skleniti zakonsko zvezo.

(2) Matičar vpraša vsakega bodočega zakonca posebej, ali želi skleniti zakonsko zvezo.

(3) Zakonska zveza je veljavno sklenjena, ko bodoča zakonca osebno in ob hkratni navzočnosti pritrtilno odgovorita na vprašanje, ali želita skleniti zakonsko zvezo.

(4) Po pritrtilnem odgovoru matičar razglasi, da je zakonska zveza sklenjena.

(5) Matičar zakoncema izroči izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi.

6. Ponovitev slovesnosti ob jubileju sklenitve zakonske zveze

40. člen
(ponovitev slovesnosti)

(1) Zakonca, ki želita ponovitev slovesnosti ob jubileju sklenitve zakonske zveze (v nadaljnjem besedilu: ponovitev slovesnosti), se prijavita pri upravni enoti, na območju katere nameravata ponoviti slovesnost.

(2) Ponovitev slovesnosti se izvede pred načelnikom upravne enote ali od njega pooblaščen osebno ali županom.

41. člen
(določitev postopka izvedbe ponovitve slovesnosti)

Minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za javno upravo, predpiše način izvedbe ponovitve slovesnosti, višino in način plačila za osebe, ki sodelujejo pri ponovitvi slovesnosti ter druga vprašanja v zvezi z izvedbo ponovitve slovesnosti.

7. Neobstoječa zakonska zveza

42. člen
(neobstoječa zakonska zveza)

Če niso izpolnjeni pogoji iz 22. člena tega zakonika, se šteje, da zakonska zveza ne obstaja. Neobstoječa zakonska zveza nima pravnih posledic.

43. člen
(tožba za ugotovitev neobstoja zakonske zveze)

(1) Tožbo za ugotovitev neobstoja zakonske zveze lahko vložijo osebe, ki imajo pravni interes, in državni tožilec.

(2) Pobudo za vložitev tožbe za ugotovitev neobstoja zakonske zveze državnemu tožilcu lahko posredujejo upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in organi lokalnih skupnosti.

(3) Pravica zahtevati ugotovitev neobstoja zakonske zveze ne zastara.

44. člen
(nadaljevanje postopka za ugotovitev neobstoja zakonske zveze)

Tožbe za ugotovitev neobstoja zakonske zveze ne morejo vložiti dediči, lahko pa nadaljujejo postopek, ki ga je začel zapustnik.

8. Neveljavna zakonska zveza

45. člen
(neveljavna zakonska zveza)

Zakonska zveza, ki je sklenjena v nasprotju z določbami 23. člena, prvega odstavka 24. člena, 25., 26. ter prvega in drugega odstavka 27. člena tega zakonika, je neveljavna.

46. člen
(nebistvene kršitve obličnosti pri sklepanju zakonske zveze)

Nebistvena kršitev obličnosti pri sklepanju zakonske zveze ne vpliva na veljavnost zakonske zveze.

47. člen
(bistvene kršitve pri sklepanju zakonske zveze)

(1) Zakonska zveza je neveljavna, če pri sklenitvi nista bila navzoča oba zakonca.

(2) Zakonska zveza je neveljavna, če ni bila sklenjena z namenom oblikovanja življenjske skupnosti zakoncev.

48. člen
(tožba za razveljavitev zakonske zveze)

(1) Tožbo za razveljavitev zakonske zveze, sklenjene v nasprotju z določbami prvega odstavka 24. člena, 25., 26., prvega in drugega odstavka 27. člena ali 47. člena tega zakonika, lahko vložita zakonca in vsi, ki imajo pravni interes za to razveljavitev.

(2) Če je bila zakonska zveza sklenjena v nasprotju z določbami prvega odstavka 24. člena, 25., 26., prvega in drugega odstavka 27. člena ali drugega odstavka 47. člena tega zakonika, lahko vloži tožbo za razveljavitev zakonske zveze tudi državni tožilec. Pobudo za vložitev tožbe za razveljavitev zakonske zveze državnemu tožilcu lahko posredujejo upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in organi lokalnih skupnosti.

(3) Po prenehanju razloga iz 25. člena tega zakonika lahko vloži tožbo za razveljavitev zakonske zveze samo eden ali drugi zakonec.

(4) Tožba za razveljavitev zakonske zveze iz razlogov, navedenih v prvem odstavku tega člena, se lahko vloži tudi po prenehanju zakonske zveze.

(5) Pravica zahtevati razveljavitev zakonske zveze v primerih iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena ne zastara.

49. člen

(sklenitev nove zakonske zveze med trajanjem prejšnje)

(1) Nova zakonska zveza, sklenjena v času, ko je še trajala prejšnja zakonska zveza katerega izmed zakoncev, se ne razveljavi, če je prejšnja zakonska zveza prenehala.

(2) Pravne posledice nove zakonske zveze nastopijo s prenehanjem prejšnje zakonske zveze.

50. člen

(veljavnost zakonske zveze, sklenjene med sorodniki)

Zakonska zveza, sklenjena brez dovoljenja sodišča med sorodniki, med katerimi jo je mogoče skleniti samo s tem dovoljenjem, ostane v veljavi, če sodišče, pri katerem poteka postopek za razveljavitev zakonske zveze, ugotovi, da obstajajo okoliščine, zaradi katerih bi se lahko dovolila njena sklenitev.

51. člen

(razveljavitev zakonske zveze, sklenjene pod prisilo ali v zmoti)

(1) Razveljavitev zakonske zveze, sklenjene pod prisilo ali v zmoti, sme zahtevati zakonec, ki je bil prisiljen ali je v zmoti privolil v zakonsko zvezo.

(2) Razveljavitve zakonske zveze iz prejšnjega odstavka ni mogoče zahtevati, če je preteklo eno leto od dne, ko je prisila minila ali je bila zmota spoznana, zakonca pa sta ta čas živela skupaj.

52. člen

(veljavnost zakonske zveze, ki jo je sklenil otrok)

Zakonska zveza, ki jo je brez dovoljenja sodišča sklenil otrok, ostane v veljavi, če sodišče, pri katerem teče postopek za razveljavitev zakonske zveze, ugotovi, da obstajajo okoliščine, zaradi katerih bi se dovolila njena sklenitev, ali če je otrok med postopkom dopolnil starost 18 let.

53. člen
(nadaljevanje postopka za razveljavitev zakonske zveze)

Tožbe za razveljavitev zakonske zveze ne morejo vložiti dediči, lahko pa nadaljujejo postopek, ki ga je začel zapustnik.

54. člen
(pravne posledice razveljavitve zakonske zveze)

Če se zakonska zveza razveljavi, njene pravne posledice prenehajo z dnem razveljavitve.

55. člen
(uporaba določb pri razveljavitvi)

Pri razveljavitvi zakonske zveze se glede premoženjskih razmerij in daril med zakoncema uporabljajo določbe, ki se uporabljajo v razveznem postopku.

9. Pravice in obveznosti zakoncev

56. člen
(temelj obveznosti)

Razmerja med zakoncema temeljijo na vzajemnem spoštovanju, zaupanju in medsebojni pomoči.

57. člen
(svobodno odločanje o rojstvu otrok)

Zakonca svobodno odločata o rojstvu otrok. Do skupnih otrok imata enake pravice in obveznosti.

58. člen
(svobodna izbira poklica in dela)

Vsak zakonec si svobodno izbira poklic in delo.

59. člen
(stanovanjsko varstvo)

(1) Zakonca sporazumno določita stanovanje, v katerem bosta skupaj živela in ki bo njun dom in dom otrok, ki bodo živeli z njima.

(2) Zakonca smeta le skupno in sporazumno odtujiti, obremeniti ali oddati v najem, ustanoviti pravico služnosti ali kakšno drugo pravico na stanovanju v skupnem premoženju iz prejšnjega odstavka, ki bi ovirala njegovo uporabo.

(3) Če je najemnik stanovanja iz prvega odstavka tega člena le eden od zakoncev, ta ne sme odpovedati najemnega razmerja brez pisnega soglasja drugega zakonca. V nasprotnem primeru odpoved najemnega razmerja nima pravnega učinka.

(4) Če je zakonec soglasje iz drugega ali tretjega odstavka tega člena odrekel brez upravičenega razloga, odloči o tem sodišče. Pri tem sodišče upošteva stanovanjske potrebe zakoncev, njune upravičene interese, potrebe in koristi otrok, ki živijo z njima, in druge okoliščine primera.

60. člen (odločanje o skupnih zadevah)

O skupnih zadevah odločata zakonca sporazumno.

61. člen (prispevek zakoncev)

Za zadovoljevanje vseh potreb življenjske skupnosti in za preživljanje družine prispevata zakonca v sorazmerju s svojimi zmožnostmi.

62. člen (preživljanje med zakoncema v času zakonske zveze)

(1) Zakonec, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen, lahko zahteva, da ga drugi zakonec preživlja, kolikor je v njegovi moči.

(2) Med trajanjem zakonske zveze se za preživalska razmerja med zakoncema smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o preživalskih razmerjih med razvezanima zakoncema.

10. Premoženska razmerja med zakonci

63. člen (premoženjski režim)

Premoženjski režim zakoncev je celota pravil, ki urejajo premoženjske odnose med zakoncema in v razmerju do tretjih oseb.

64. člen (sklepanje pravnih poslov)

(1) Zakonca lahko sklepata med seboj vse pravne posle, ki jih lahko sklepata tudi z drugimi osebami, ter na tej podlagi ustanavljata pravice in obveznosti.

(2) Pogodbe glede premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih sklepata zakonca med seboj, morajo biti sklenjene v obliki notarskega zapisa.

(3) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka ni treba skleniti pogodbe v obliki notarskega zapisa za običajna manjša darila, ki so sorazmerna s premoženjskim stanjem darovalca, če za razpolaganje s tem premoženjem ni drugače določeno z zakonom.

65. člen
(domneva zakonitega premoženjskega režima)

Za zakonca velja zakoniti premoženjski režim, razen če se o vsebini premoženjskega režima dogovorita s pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij. V tem primeru velja za njiju pogodbeni premoženjski režim.

66. člen
(zakoniti premoženjski režim)

Zakoniti premoženjski režim med zakoncema je režim premoženjske skupnosti za skupno premoženje zakoncev in režim ločenega premoženja za posebno premoženje vsakega od zakoncev.

67. člen
(skupno premoženje)

Skupno premoženje zakoncev so vse premoženjske pravice, ki so bile pridobljene z delom ali odplačno med trajanjem zakonske zveze in življenjske skupnosti zakoncev. Skupno premoženje zakoncev je tudi premoženje, ki je pridobljeno na podlagi in s pomočjo skupnega premoženja oziroma iz premoženja, ki iz njega izhaja.

68. člen
(deleža zakoncev na skupnem premoženju)

(1) Skupno premoženje zakoncev pripada zakoncema skupaj. Na skupnem premoženju zakoncev deleži vsakega od njiju niso določeni.

(2) Zakonec ne more razpolagati s svojim nedoločenim deležem na skupnem premoženju s pravnimi posli med živimi, zlasti ga ne more odsvojiti ali obremeniti.

(3) Na stvareh iz skupnega premoženja imata zakonca skupno lastnino.

69. člen
(skupno upravljanje in razpolaganje)

(1) Zakonca upravljata in razpolagata s skupnim premoženjem skupno in sporazumno.

(2) Če eden od zakoncev razpolaga s premičnino manjše vrednosti ali če opravlja pravne posle rednega upravljanja skupnega premoženja, se šteje, da ima soglasje drugega zakonca.

70. člen
(dogovor o upravljanju in razpolaganju)

(1) Zakonca se lahko dogovorita o drugačnem upravljanju skupnega premoženja in drugačnem razpolaganju z njim, kakor je to določeno v 69. členu tega zakonika.

(2) Če se dogovorita, da bo s skupnim premoženjem upravljal ali razpolagal le eden od njiju, mora ta upoštevati tudi koristi drugega zakonca. Vsak od njiju lahko kadarkoli odstopi od dogovora o upravljanju ali razpolaganju, ne sme pa tega storiti ob neprimernem času.

(3) Dogovor iz prvega odstavka tega člena ne sme biti v nasprotju z drugim in tretjim odstavkom 59. člena tega zakonika.

71. člen (razdelitev skupnega premoženja)

(1) Skupno premoženje zakoncev se razdeli, če njuna zakonska zveza preneha. Med trajanjem zakonske zveze se skupno premoženje razdeli na podlagi sporazuma ali na predlog enega od zakoncev.

(2) Sporazum iz prejšnjega odstavka vsebuje tudi sporazum zakoncev o obsegu skupnega premoženja.

(3) Če v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, s katero zakonca spreminjata zakoniti premoženjski režim, ni določen način delitve skupnega premoženja, se to razdeli po pravilih zakonitega premoženjskega režima, razen če se zakonca sporazumeta drugače. Delitev se opravi po stanju ob začetku učinkovanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

72. člen (dolгови in terjatve na skupnem premoženju)

Pred ugotavljanjem deleža vsakega od zakoncev na skupnem premoženju se ugotovijo njuni dolгови in terjatve glede tega premoženja.

73. člen (višina deležev na skupnem premoženju)

O višini deležev na skupnem premoženju se zakonca lahko dogovorita ali pa na zahtevo enega od njiju o tem odloči sodišče.

74. člen (deleža zakoncev pri delitvi skupnega premoženja)

(1) Pri delitvi skupnega premoženja se šteje, da sta deleža na njem enaka, zakonca pa lahko dokažeta, da sta prispevala k skupnemu premoženju v drugačnem razmerju. Neznatna razlika v prispevkih posameznega zakonca k skupnemu premoženju se ne upošteva.

(2) V sporu o tem, kolikšen je delež vsakega zakonca na skupnem premoženju, upošteva sodišče vse okoliščine primera, zlasti dohodke vsakega od zakoncev, pomoč, ki jo zakonec daje drugemu zakoncu, varstvo in vzgojo otrok, opravljanje gospodinjskih del, skrb za dom in družino, za ohranitev premoženja ter vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri upravljanju, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja.

75. člen
(način delitve premoženja)

(1) Ko so dogovorjeni oziroma določeni deleži na skupnem premoženju, se zakonca lahko dogovorita o načinu delitve premoženja. Za delitev šteje tudi njun dogovor, da postaneta solastnika stvari v sorazmerju s svojima deležema iz skupnega premoženja.

(2) Če dogovor o načinu delitve premoženja ni dosežen, sodišče premoženje razdeli po pravilih, ki veljajo za delitev skupnega premoženja.

76. člen
(predmeti za opravljanje poklica in osebni predmeti)

(1) Ob delitvi skupnega premoženja zakoncev se zakoncu na njegov predlog na račun njegovega deleža dodelijo tisti predmeti, ki so namenjeni za opravljanje njegovega poklica ali druge dejavnosti oziroma mu omogočajo pridobivanje dohodka.

(2) Enako velja za predmete, ki so namenjeni izključno osebni rabi enega od zakoncev in niso njegovo posebno premoženje.

77. člen
(posebno premoženje)

(1) Posebno premoženje vsakega od zakoncev je tisto, ki ga je pridobil pred sklenitvijo zakonske zveze ali neodplačno med trajanjem zakonske zveze.

(2) Ne glede na izvor ali način pridobitve so posebno premoženje zakonca stvari manjše vrednosti za izključno njegovo osebno rabo.

78. člen
(razpolaganje s posebnim premoženjem)

(1) Na stvareh, ki so posebno premoženje enega od zakoncev, zakonec izvaja lastninsko pravico samostojno.

(2) Določba prejšnjega odstavka se smiselno uporablja tudi za ostalo posebno premoženje enega od zakoncev.

79. člen
(vlaganja v nepremičnine)

(1) Če zakonec vlaga delo ali sredstva v nepremičnino, ki je posebno premoženje drugega zakonca, se lahko sporazumeta o obstoju in višini njegove terjatve in o njenem zavarovanju.

(2) Če sporazum ni dosežen, lahko zakonec zahteva, da sodišče odloči o obstoju in višini njegove terjatve ter o njenem zavarovanju po predpisih stvarnega prava in po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

80. člen
(vlaganja v podjetje)

(1) Če zakonec vlaga svoj prispevek v gospodarsko družbo ali v drugo pravno osebo ali v podjetje samostojnega podjetnika posameznika ali samostojne podjetnice posameznice, ki predstavlja posebno premoženje drugega zakonca, zakonca s pogodbo določita obliko udeležbe zakonca, ki vlaga svoj prispevek.

(2) Če takega dogovora ni, se šteje, da gre za udeležbo po pravilih obligacijskega prava o družbeni pogodbi.

81. člen
(podjetniško premoženje zakoncev)

(1) Če zakonca skupaj opravljata pridobitno dejavnost ali sta pri njej udeležena in sta sklenila družbeno pogodbo, pogodbo o delu ali drugo tovrstno pogodbo, ki ureja konkretno razmerje, se za obravnavanje njunih premoženjskih vprašanj iz te dejavnosti ne uporabljajo pravila njunega premoženjskega režima po tem zakoniku.

(2) Če zakonca nista sklenila pogodbe iz prejšnjega odstavka in imata sklenjeno pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, vendar se v njej nista izrecno dogovorila o vprašanih, ki izvirajo iz skupne pridobitne dejavnosti ali udeležbe pri njej, se pravila njunega pogodbenega premoženjskega režima uporabijo tudi pri odločanju o teh vprašanih.

(3) Če zakonca nista sklenila pogodbe iz prvega odstavka tega člena in tudi nista sklenila pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ali pa sta jo sklenila, vendar z razlago njenih določb ni mogoče rešiti vprašanj iz njune skupne pridobitne dejavnosti ali udeležbe pri njej, se uporabljajo pravila zakonitega premoženjskega režima.

82. člen
(skupne obveznosti zakoncev)

(1) Skupne obveznosti zakoncev so tiste, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, obveznosti, nastale v zvezi s skupnim premoženjem, in obveznosti, ki jih prevzame zakonec za tekoče potrebe življenjske skupnosti z drugim zakoncem ali družine. Za te obveznosti odgovarjata zakonca nerazdelno s skupnim in tudi s posebnim premoženjem vsakega od njiju.

(2) Zakonec lahko od drugega zakonca terja povračilo za to, kar je ob poravnavi obveznosti, ki bremeni oba, plačal več, kakor znaša njegov del obveznosti.

83. člen
(določitev deleža dolžnika na skupnem premoženju)

(1) Upnik lahko na podlagi pravnomočne sodbe zahteva, da sodišče določi delež dolžnika na skupnem premoženju in nato zahteva izvršbo na ta delež.

(2) Če je v izvršilnem postopku dovoljena prodaja deleža, ki ga ima zakonec na skupnem premoženju, ima drugi zakonec prednostno pravico kupiti ta delež po ceni, ki se določi po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

(3) V postopku osebnega stečaja nad zakoncem, sodišče, ki vodi ta postopek, s sklepom o preizkusu izločitvenih pravic na predlog upravitelja določi, da je delež stečajnega dolžnika na skupnem premoženju enak polovici, razen če je drug zakonec vložil prijavo izločitvene pravice iz petega odstavka tega člena.

(4) Če je po presoji upravitelja delež stečajnega dolžnika na skupnem premoženju večji od polovice, mora upravitelj kot zakoniti zastopnik stečajnega dolžnika zahtevati določitev deleža stečajnega dolžnika. Za spor iz prejšnjega stavka se uporablja drugi odstavek 74. člena tega zakonika.

(5) Drug zakonec lahko v postopku osebnega stečaja nad zakoncem vloži prijavo izločitvene pravice, s katero uveljavlja, da je njegov delež na skupnem premoženju večji. Če drugi zakonec take prijave ne vloži, se šteje, da je v postopku osebnega stečaja prijavil izločitveno pravico na deležu skupnega premoženja, ki je enak polovici.

84. člen (posebne obveznosti zakonca)

(1) Posebne obveznosti zakonca so tiste, ki jih je imel pred sklenitvijo zakonske zveze, in tiste, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, a ne predstavljajo skupne obveznosti zakoncev po prvem odstavku 82. člena tega zakonika.

(2) Za posebne obveznosti odgovarja zakonec s svojim posebnim premoženjem in svojim deležem na skupnem premoženju.

85. člen (pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je pogodba, s katero se zakonca dogovorita o vsebini njunega premoženjskega režima, ki se razlikuje od zakonitega. V njej lahko sporazumno uredita tudi druga premoženjska razmerja za čas trajanja zakonske zveze kakor tudi za primer razveze.

(2) Za zakonca velja pogodbeni premoženjski režim od sklenitve pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, če se v njej ne dogovorita drugače.

(3) Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki jo skleneta bodoča zakonca, učinkuje z dnem sklenitve zakonske zveze ali z dnem po sklenitvi zakonske zveze, ki ga določita bodoča zakonca v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(4) Pogodba o ureditvi premoženjsko pravnih razmerij se vpiše v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(5) Če s tem zakonikom ni določeno drugače, se za sklepanje pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med bodočima zakoncema smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o sklepanju pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema.

(6) Zakonca morata pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij drug drugega seznaniti s svojim premoženjskim stanjem, sicer je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij izpodbojna.

(7) Določbe tega zakonika o pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij se smiselno uporabljajo za pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zunajzakonskima partnerjema.

86. člen

(sporazum o preživljanju v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

Del pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je lahko tudi sporazum o medsebojnem preživljanju in sporazum o preživnini za primer razveze zakonske zveze.

87. člen

(notarjeva obveznost pojasnitve)

(1) Pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij mora notar zakonca seznaniti z zakonitim premoženjskim režimom in ju poučiti o premoženjskih pravicah in obveznostih, ki izhajajo iz tega zakonika.

(2) Pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij mora notar zakoncema nepristransko svetovati in se prepričati, da sta oba v celoti razumela pomen in pravne posledice vsebine pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki jo želita skleniti, prav tako pa se mora prepričati, da njena vsebina ne nasprotuje ustavi, prisilnim predpisom ali moralnim načelom.

(3) Notar zakonca seznaniti z registrom pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij in podatki, ki se vanj vpisujejo, ter ju pouči, da se pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vpiše v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, in o pravnih posledicah takšnega vpisa.

88. člen

(hramba in vpogled v pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Sklenjene pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij hranijo notariji v skladu s predpisi o notariatu.

(2) V vsebino pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij lahko vpogledajo osebe, za katere tako določa zakon, ki ureja notariat. Te osebe lahko zahtevajo tudi overjen ali navadni prepis notarskega zapisa.

(3) V vsebino pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij lahko vpogleda tudi sodišče za namen postopka, v katerem je odločitev odvisna od vsebine pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

89. člen

(neveljavnost pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Če je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij neveljavna, za zakonca velja zakoniti premoženjski režim.

(2) Če je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v svojih določbah nejasna, tako da ni mogoče ugotoviti vsebine premoženjskega režima, o katerem sta se zakonca želela dogovoriti oziroma pravila, po katerem sta želela obravnavati medsebojna premoženjska razmerja, velja zakoniti premoženjski režim.

90. člen

(register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

(1) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je računalniško vodena zbirka podatkov, ki jo vodi Notarska zbornica Slovenije.

(2) Ko bodoča zakonca, ki sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, skleneta zakonsko zvezo, pošljeta izpisek iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi notarju, pri katerem sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Notar, ki sestavi pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ali spremembo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, pošlje Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od prejema izpiska iz matičnega registra o sklenjeni zakonski zvezi ali v osmih dneh od sklenitve ali spremembe pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, kadar je sklenjena ali spremenjena po sklenitvi zakonske zveze. Kadar zakonca skleneta ali spremenita pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki ne učinkuje z dnem sklenitve zakonske zveze, ali z dnem sklenitve ali spremembe pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, pošlje notar Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od dneva začetka učinkovanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(4) Kadar zakonca skleneta zakonsko zvezo v tujini, morata poslati notarju izpisek o sklenitvi zakonske zveze iz matičnega registra, če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno. Notar pošlje Notarski zbornici Slovenije zahtevo za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v osmih dneh od prejema izpiska.

(5) Notar, ki sestavi pogodbo ali spremembo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, v zahtevi za vpis v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij navede podatke iz drugega odstavka 93. člena tega zakonika, s katerimi razpolaga.

(6) Zahtevo za vpis prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij pošljeta notarju, ki je sestavil pogodbo, zakonca, ki sta sklenila pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ali njuni pravni nasledniki. Notar pošlje zahtevo za vpis prenehanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki vsebuje datum prenehanja, Notarski zbornici Slovenije v osmih dneh od prejema zahteve.

91. člen

(vsebina registra)

(1) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vsebuje podatke o sklenjenih pogodbah o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(2) Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vsebuje naslednje podatke:

- zaporedno številko in datum vpisa,

- osebno ime zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev, EMŠO oziroma datum, kraj in državo rojstva za zakonca ali zunajzakonskega partnerja, ki je tuj državljan, naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev,
- osebno ime in sedež notarja, ki hrani pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij,
- datum sklenitve, datum začetka učinkovanja, datum spremembe in datum prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Podatki v registru pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij se hranijo trajno.

92. člen (vzpostavitev registra)

Register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij vzpostavi Notarska zbornica Slovenije.

93. člen (podatki v registru)

(1) Podatki iz 91. člena tega zakonika se zbirajo in uporabljajo za izkazovanje obstoja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(2) Javni so naslednji podatki pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ki je vpisana v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij:

- osebno ime in naslov stalnega oziroma začasnega prebivališča zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev,
- osebno ime in sedež notarja, ki hrani pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij,
- datum vpisa v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, datum sklenitve, datum začetka učinkovanja, datum spremembe in datum prenehanja veljavnosti pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.

(3) Javnost podatka o tem, da obstaja pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, ne izključuje splošnih pravil o zaupanju v zemljiško knjigo in o domnevi lastninske pravice, ki jih določata zakon, ki ureja stvarnopravna razmerja, in zakon, ki ureja zemljiško knjigo.

94. člen (nevpisana pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij)

Če pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ni vpisana v registru pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, se v razmerju do tretjih oseb domneva, da velja za premoženjska razmerja med zakoncema zakoniti premoženjski režim.

11. Prenehanje zakonske zveze

95. člen (način prenehanja zakonske zveze)

Zakonska zveza preneha s smrtjo enega zakonca, z razglasitvijo enega zakonca za mrtvega, z razveljavitvijo ali z razvezo zakonske zveze.

96. člen
(sporazumna razveza)

(1) Sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi sporazuma zakoncev, če sta se sporazumela o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu z določbami tega zakonika in če sta predložila v obliki izvršljivega notarskega zapisa sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen.

(2) Preden sodišče razveže zakonsko zvezo, mora ugotoviti, ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otroki in starši v skladu s koristjo otrok. Če sodišče ugotovi, da sporazum zakoncev iz prejšnjega odstavka ni v skladu s koristjo otrok, predlog za sporazumno razvezo zavrne.

(3) Sodišče pošlje sodbo o razvezi iz prvega odstavka tega člena upravni enoti, ki vpiše razvezo zakonske zveze v matični register, v roku osmih dni po izdaji sodbe.

97. člen
(sporazumna razveza pred notarjem)

(1) Če se zakonca, ki nimata skupnih otrok, nad katerimi izvajata starševsko skrb, želita razvezati, in se sporazumeta o delitvi skupnega premoženja, o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja, v katerem živita, in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje, in brez svoje krivde ni zaposlen, pri notarju zahtevata, da sestavi notarski zapis sporazuma zakoncev o razvezi zakonske zveze.

(2) Zakonska zveza je razvezana z dnem podpisa notarskega zapisa iz prejšnjega odstavka. Notarski zapis iz prejšnjega odstavka je pravna podlaga za vpis razveze zakonske zveze v matični register.

(3) Notar pošlje notarski zapis iz prvega odstavka tega člena upravni enoti, ki vpiše razvezo zakonske zveze v matični register, v osmih dneh po podpisu notarskega sporazuma.

98. člen
(razveza)

(1) Če je zakonska zveza iz katerega koli vzroka nevzdržna, sme vsak zakonec zahtevati razvezo zakonske zveze.

(2) Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo na podlagi prejšnjega odstavka, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši v skladu s tem zakonom.

(3) Preden sodišče odloči po prejšnjem odstavku, mora ugotoviti, kako bodo koristi otroka najboljše zagotovljene.

(4) Sodišče pošlje sodbo o razvezi iz prvega odstavka tega člena upravni enoti, ki vpiše razvezo zakonske zveze v matični register, v roku osmih dni po izdaji sodbe.

99. člen
(uporaba določb)

Ob razveljavitvi zakonske zveze se za razmerja zakoncev iz neveljavne zakonske zveze do skupnih otrok smiselno uporabljajo določbe za razmerja do skupnih otrok ob razvezi zakonske zveze.

12. Razmerja med razvezanima zakoncema

100. člen
(pravica do preživnine)

(1) Nepreskrbljeni zakonec, ki nima sredstev za preživljanje in brez svoje krivde ni zaposlen, lahko od drugega zakonca zahteva preživnino v postopku za razvezo zakonske zveze, lahko pa tudi s posebno tožbo, ki jo mora vložiti v enem letu od pravnomočno razvezane zakonske zveze.

(2) S tožbo iz prejšnjega odstavka sme razvezani zakonec po koncu postopka za razvezo zakonske zveze zahtevati preživnino le, če so pogoji za preživljanje obstajali že v času razveze in obstajajo tudi, ko zakonec zahteva preživnino.

(3) Sodišče zahtevke za preživnino zavrne, če bi bilo plačilo preživnine zakoncu, ki zahteva preživnino, glede na vzroke, ki so pripeljali do nevdržnosti zakonske zveze, krivično do drugega zakonca ali če je zakonec, ki zahteva preživnino, pred ali med postopkom za razvezo zakonske zveze ali po razvezi storil kaznivo dejanje zoper drugega zakonca, otroka ali starše drugega zakonca.

101. člen
(sporazum o preživnini)

(1) Zakonca lahko v obliki izvršljivega notarskega zapisa skleneta sporazum o preživnini za primer razveze zakonske zveze ob sklenitvi zakonske zveze, med njenim trajanjem ali ob razvezi.

(2) Sporazum iz prejšnjega odstavka, zlasti sporazum o odpovedi pravice do preživnine, ne sme ogroziti koristi otrok.

102. člen
(določitev preživnine za določen čas)

Zakoncu iz 100. člena tega zakonika, ki potrebuje krajši čas, da si uredi življenjske razmere po razvezi zakonske zveze, se lahko določi preživnina za ta čas.

103. člen
(določitev višine preživnine)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca in zmožnosti zavezanca.

104. člen
(določitev preživnine)

(1) Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej ter se lahko zahteva od dneva vložitve tožbe, s katero je bila zahtevana preživnina.

(2) Izjemoma se preživnina lahko določi v enkratnem znesku ali na drug način, če to opravičujejo posebni razlogi.

(3) Preživnina, določena na način iz prejšnjega odstavka, ne sme bistveno poslabšati položaja upravičenca, ki bi ga imel, če bi prejemal preživnino vnaprej v mesečnih zneskih, niti ne sme biti preveliko breme za zavezanca.

105. člen
(prednost pri odločanju o preživnini)

Med razvezanima zakoncema ni obveznosti preživljanja, če bi bilo s tem ogroženo njuno lastno preživljanje ali preživljanje otrok, ki jih morata preživljati po 185. členu tega zakona.

106. člen
(sprememba višine in odprava preživnine)

(1) Sodišče lahko na zahtevo upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena, ali če je upravičenec storil kaznivo dejanje zoper zavezanca, otroka ali starše zavezanca.

(2) O zvišanju, znižanju ali odpravi preživnine lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa, pri čemer sporazum ne sme ogroziti koristi otrok.

107. člen
(uskaljevanje preživnin)

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu januarju, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena ali usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnava, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivi notarski zapis mora sodišče ali notar poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bilo dogovorjeno drugačno usklajevanje.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. Obvestilo centra za socialno delo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

108. člen **(prenehanje pravice do preživnine)**

Pravica do preživnine preneha, če razvezani zakonec, ki jo je prejemal, pridobi premoženje ali svoje dohodke, s katerimi se lahko preživlja, če sklene novo zakonsko zvezo, ali če živi v zunajzakonski skupnosti.

109. člen **(stanovanjsko varstvo ob razvezi)**

(1) Ob razvezi zakonske zveze lahko vsak od zakoncev zahteva, da mu drugi zakonec prepusti v uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita ali sta živila, ali del tega stanovanja.

(2) Sodišče odloči o prepustitvi stanovanja v uporabo zakoncu, če tako zahtevajo koristi otrok, upoštevajo pa se tudi stanovanjske potrebe zakoncev in njihuni upravičeni interesi.

(3) Če je ob razvezi le eden od zakoncev lastnik ali imetnik stavbne pravice ali pravice do užitka ali rabe na zemljišču, na katerem je stanovanje, ali je le eden od zakoncev etažni lastnik stanovanja ali upravičenec služnosti stanovanja ali navedene pravice pripadajo enemu izmed zakoncev skupaj s tretjo osebo, sodišče stanovanje v celoti ali delno dodeli v uporabo drugemu zakoncu samo, če ta nima drugega primerne stanovanja in bi zaradi zavrnitve njegovega zahtevka nastal izjemno težak življenjski položaj zanj in za otroke.

(4) Sodišče dodeli stanovanje v uporabo le za določen čas, ki je potreben, da se zakonec in otroci vživijo v nov položaj in si uredijo življenjske razmere.

(5) Sodišče dodeli stanovanje zakoncu v uporabo za največ šest mesecev. Na predlog zakonca, ki zahteva prepustitev stanovanja v uporabo, sodišče dodelitev stanovanja podaljša še za največ šest mesecev.

(6) Če sodišče dodeli zakoncu v uporabo stanovanje, na zahtevo drugega zakonca določi tudi znesek uporabnine, ki ga mora ta zakonec plačati kot nadomestilo za uporabo stanovanja, razen če zakonec nima dovolj sredstev za življenje.

(7) Zakonec, ki je drugemu zakoncu zavezan prepustiti stanovanje v uporabo, mora opustiti vse, kar bi temu zakoncu oteževalo ali preprečilo uporabo stanovanja ali njegovega dela.

(8) Če ob razvezi zakonske zveze zakonec, nad katerim drugi zakonec izvaja nasilje ali če izvaja nasilje nad njegovimi otroki, zahteva, da mu drugi zakonec prepusti v izključno uporabo stanovanje, v katerem skupaj živita ali sta živila, se uporabi zakon, ki ureja preprečevanje nasilja v družini.

110. člen
(vračanje daril)

(1) Običajnih daril, ki sta si jih zakonca dala pred sklenitvijo zakonske zveze ali med trajanjem zakonske zveze, ni treba vračati, če so v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca.

(2) Druga darila, zlasti taka, ki niso v sorazmerju s premoženjskimi razmerami darovalca, se morajo vrniti, razen če se zakonca dogovorita drugače v obliki notarskega zapisa.

(3) Darila se vrnejo v stanju, v kakršnem so bila ob vložitvi tožbe za vrnitev darila.

(4) Za odsvojena darila se vrne njihova vrednost v denarju ali stvar, prejeta zanje.

111. člen
(nadaljevanje razveznega postopka po pravnih naslednikih)

(1) Pravica do tožbe za razvezo zakonske zveze ne preide na dediče, tožnikovi dediči pa smejo nadaljevati že začeti postopek, da bi dokazali utemeljenost tožbenega zahtevka.

(2) Darila, ki jih je preživel zakonec dobil od svojega zakonca, pa tudi darila, ki jih je slednjemu dal, se vračajo po pravilih, ki veljajo za darila po razvezi zakonske zveze.

Tretji del: RAZMERJA MED STARŠI IN OTROKI

1. Ugotavljanje očetovstva in materinstva

112. člen
(otrokova mati)

Za otrokovo mater velja ženska, ki ga je rodila.

113. člen
(oče otroka, rojenega v zakonski zvezi)

(1) Za očeta otroka, rojenega v zakonski zvezi, velja mož otrokove matere.

(2) Če preneha zakonska zveza s smrtjo moža otrokove matere, otrok pa se rodi v 300 dneh po prenehanju zakonske zveze, velja za otrokovega očeta umrli materin mož.

(3) Za otrokovega očeta, rojenega v zakonski zvezi, ki jo je mati sklenila v 300 dneh po prenehanju prejšnje zakonske zveze, velja materin mož iz nove zakonske zveze, ne glede na razlog prenehanja prejšnje zakonske zveze.

114. člen
(oče otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi)

Za očeta otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v času 300 dni po prenehanju zakonske zveze s smrtjo moža otrokove matere, velja možki, ki prizna očetovstvo, ali katerega očetovstvo se ugotovi s sodno odločbo.

115. člen
(priznanje očetovstva)

Moški lahko prizna očetovstvo pri centru za socialno delo, pred matičarjem, v javni listini ali v oporoki.

116. člen
(pogoja za priznanje očetovstva)

Očetovstvo lahko prizna možki, ki je sposoben razumeti pomen in posledice priznanja.

117. člen
(soglasje k priznanju očetovstva)

(1) Priznanje očetovstva velja in se vpiše v matični register, če se z njim strinjata otrokova mati in oseba, katere očetovstvo se priznava, če je dopolnila 15 let in je sposobna razumeti pomen in posledice soglasja k priznanju.

(2) Mati lahko poda soglasje k priznanju očetovstva, če je sposobna razumeti pomen in posledice soglasja k priznanju.

118. člen
(soglasje v posebnih primerih)

(1) Kadar mati ni več živa ali njeno prebivališče ni znano, otrok pa v skladu s prvim odstavkom 117. člena tega zakonika sam ni sposoben dati soglasja k priznanju očetovstva, lahko poda soglasje otrokov skrbnik z dovoljenjem centra za socialno delo.

(2) Kadar mati ni več živa ali njeno prebivališče ni znano, možki pa je otroka, ki je zapustil potomce, priznal po otrokovi smrti, lahko podajo soglasje k priznanju očetovstva otrokovi otroci, če teh ni, pa otrokovi potomci naslednjega kolena.

119. člen
(priznanje v posebnih primerih)

(1) Prizna se lahko tudi spočet, a še ne rojen otrok, če s tem soglašata njegova mati.

(2) Priznanje očetovstva še ne rojenega otroka ima pravni učinek samo, če se otrok rodi živ.

(3) Otroka se lahko prizna tudi po njegovi smrti, vendar samo, če je zapustil potomce.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se lahko prizna mrtvorojenega otroka ali otroka, ki umre takoj po rojstvu.

120. člen

(postopek priznanja očetovstva otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi)

(1) Ko matičar prejme obvestilo o rojstvu otroka, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v času 300 dni po prenehanju zakonske zveze s smrtjo moža otrokove matere, o tem obvesti pristojni center za socialno delo, ki pozove otrokovo mater, da poda izjavo, koga šteje za otrokovega očeta. Otrokova mati lahko poda tako izjavo tudi brez poziva.

(2) Če mati poda izjavo iz prejšnjega odstavka, pristojni center za socialno delo pozove osebo, ki jo je otrokova mati navedla kot otrokovega očeta, da prizna očetovstvo.

121. člen

(tožba matere za ugotovitev očetovstva)

(1) Mati lahko tožbo za ugotovitev očetovstva vloži v roku enega leta po rojstvu otroka ali v enem letu od dneva, ko je izvedela za okoliščine, ki so odločilne za vložitev tožbe.

(2) Če v primeru iz 120. člena tega zakonika oseba, ki jo je mati navedla kot otrokovega očeta, ne prizna očetovstva, lahko mati vloži tožbo za ugotovitev očetovstva v enem letu od podane izjave, koga šteje za otrokovega očeta.

122. člen

(tožba otroka za ugotovitev očetovstva)

(1) Otrok, ki ni rojen v zakonski zvezi ali v 300 dneh po prenehanju zakonske zveze, če je ta prenehala s smrtjo moža otrokove matere, ali otrok, za katerega je bilo očetovstvo izpodbito, lahko vloži tožbo za ugotovitev očetovstva najpozneje v petih letih od dneva, ko je izvedel za okoliščine, ki so odločilne za vložitev tožbe.

(2) Petletni rok za tožbo, ki jo vloži otrok, ne sme začeti teči preden otrok po zakonu, ki ureja pravnici postopek, ne more samostojno opravljati procesnih dejanj.

123. člen

(tožba za ugotovitev očetovstva po smrti domnevnega očeta)

Po smrti možkega, katerega očetovstvo naj bi se ugotovilo, lahko osebe iz 121. in 122. člena tega zakonika vložijo tožbo proti njegovim pravnim naslednikom.

124. člen

(tožba za ugotovitev očetovstva, če ni materinega soglasja)

(1) Če se mati ne strinja s priznanjem očetovstva ali ne poda izjave v enem mesecu po prejemu obvestila matičarja o danem priznanju očetovstva, lahko tisti, ki je priznal otroka za svojega, vloži tožbo za ugotovitev, da je on otrokov oče.

(2) Tožbo lahko vloži v enem letu od priznanja očetovstva.

125. člen
(tožba moškega za ugotovitev očetovstva)

Kdor misli, da je otrokov oče, lahko v enem letu od takrat, ko je izvedel za okoliščine, iz katerih domneva, da je otrokov oče, vloži tožbo za ugotovitev očetovstva.

126. člen
(prispevek očeta k stroškom zaradi nosečnosti in poroda)

Otrokov oče mora po svojih možnostih prispevati k stroškom, ki jih ima otrokova mati v zvezi z nosečnostjo in porodom.

127. člen
(ugotavljanje materinstva)

Določbe tega zakonika o ugotavljanju očetovstva se smiselno uporabljajo tudi pri ugotavljanju materinstva.

2. Izpodbijanje očetovstva in materinstva

128. člen
(tožba otrokovega očeta)

(1) Tisti, ki velja za otrokovega očeta po tem zakoniku, lahko izpodbija očetovstvo otroka, če dvomi, da je otrok njegov.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od tedaj, ko je izvedel za okoliščine, ki vzbuja dvom, da je otrok njegov.

**129. člen
(tožba otrokove matere)**

(1) Mati lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za očeta njenega otroka po tem zakoniku.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od dneva, ko je izvedela za okoliščine, ki vzbuja dvom v očetovstvo.

130. člen
(tožba otroka)

(1) Otrok lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za njegovega očeta po tem zakoniku, v petih letih od dneva, ko je izvedel za okoliščine, ki vzbuja dvom v očetovstvo.

(2) Petletni rok za tožbo, ki jo vloži otrok, ne sme začeti teči, preden otrok po zakonu, ki ureja pravnih postopek, ne more samostojno opravljati procesnih dejanj.

131. člen
(tožba domnevnega očeta)

(1) Kdor misli, da je otrokov oče, lahko izpodbija očetovstvo tistega, ki velja za otrokovega očeta po tem zakoniku, če hkrati zahteva, da se ugotovi njegovo očetovstvo.

(2) Tožbo mora vložiti v enem letu od takrat, ko je izvedel za okoliščine, iz katerih domneva, da je otrokov oče.

132. člen
(izpodbijanje materinstva)

Določbe tega zakonika o izpodbijanju očetovstva se smiselno uporabljajo tudi pri izpodbijanju materinstva.

3. Očetovstvo in materinstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo

133. člen
(materinstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo)

(1) Če je mati v postopek oploditve z biomedicinsko pomočjo privolila po predpisih, ki urejajo postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo, njenega materinstva ni dovoljeno izpodbijati.

(2) Če je bil otrok spočet z biomedicinsko pomočjo z jajčno celico darovalke, njenega materinstva ni dovoljeno ugotavljati.

134. člen
(očetovstvo pri otrocih, spočetih z biomedicinsko pomočjo)

(1) Za očeta otroka, ki je bil spočet z biomedicinsko pomočjo, velja materin mož ali njen zunajzakonski partner, ob pogoju, da sta v postopek privolila po predpisih, ki urejajo postopke oploditve z biomedicinsko pomočjo.

(2) Očetovstva tistega, ki po prejšnjem odstavku velja za otrokovega očeta, ni dovoljeno izpodbijati, razen ob zatrjevanju, da otrok ni bil spočet po postopku oploditve z biomedicinsko pomočjo.

(3) Če je bil otrok spočet z biomedicinsko pomočjo s semensko celico darovalca, njegovega očetovstva ni dovoljeno ugotavljati.

4. Obveznosti in pravice staršev in otrok

135. člen
(načelo prvenstva in enake odgovornosti staršev do otrok)

Starši imajo glavno in enako odgovornost za varstvo in vzgojo otroka ter njegov razvoj. Koristi otroka so njihova poglavitna skrb. Država jim nudi pomoč pri izvajanju njihove odgovornosti.

136. člen
(vsebina starševske skrbi)

(1) Starševska skrb so obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na skrb za otrokovo življenje in zdravje, njegovo vzgojo, varstvo in nego, nadzor nad otrokom in skrb za njegovo izobraževanje ter obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na zastopanje in preživljanje otroka ter na upravljanje njegovega premoženja.

(2) Pristojni organ lahko omeji ali odvzame starševsko skrb enemu ali obema od staršev pod pogoji, ki jih določa ta zakonik.

137. člen
(obveznosti staršev)

(1) Starši morajo skrbeti za življenje in zdravje svojih otrok, jih varovati, negovati in vzgajati ter nadzorovati.

(2) Starši morajo svojim otrokom omogočiti zdravo rast, skladen osebni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

(3) Starši morajo preživljati svoje otroke v skladu z določbami tega zakonika.

(4) Starši morajo po svojih močeh skrbeti za šolanje in strokovno izobrazbo svojih otrok glede na njihove sposobnosti, nagnjenja in želje.

138. člen
(varstvo in vzgoja otrok)

(1) Če starši ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, se morajo sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumejo se lahko za skupno varstvo in vzgojo otrok, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi družinski mediatorji.

(2) Če se starši sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

(3) Če se starši ne sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, o tem odloči sodišče. Sodišče lahko po uradni dolžnosti v skladu z določbami tega zakonika odloči tudi o vseh ukrepih za varstvo koristi otrok. V postopku odločanja o varstvu in vzgoji sodišče vselej odloči tudi o preživljanju skupnih otrok in o stikih s starši v skladu s tem zakonikom.

(4) Sodišče izda novo odločbo o varstvu in vzgoji otroka, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka.

139. člen
(skupno varstvo in vzgoja otroka)

Sodna poravnava ali odločitev sodišča o skupnem varstvu in vzgoji otroka mora vsebovati odločitev o stalnem prebivališču otroka, o tem, kateremu od staršev se vročajo pošiljke za otroka in o preživljanju otroka.

140. člen
(preživljanje otrok)

(1) Starši, ki ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, pa tudi starši, ki živijo skupaj, se sporazumejo o preživljanju skupnih otrok. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi mediatorji.

(2) Če se starši ne sporazumejo o preživljanju skupnih otrok, odloči o tem sodišče.

141. člen
(stiki s starši)

(1) Otrok ima pravico do stikov z obema od staršev in oba od staršev imata pravico do stikov z otrokom. S stiki se zagotavljajo koristi otroka.

(2) Tisti od staršev, kateremu je bil otrok zaupan v varstvo in vzgojo, ali druga oseba, h kateri je bil otrok nameščen, mora opustiti vse, kar otežuje ali onemogoča stike. Prizadevati si mora za ustrezen otrokov odnos do stikov z drugim od staršev oziroma s starši. Tisti od staršev, ki izvajajo stike, mora opustiti vse, kar otežuje izvajanje stikov ter varstvo in vzgojo otroka.

(3) Starši, ki ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, se sporazumejo o stikih. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi mediatorji.

(4) Če se starši sporazumejo o stikih, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

(5) Če se starši ne sporazumejo o stikih, odloči o tem sodišče.

(6) Sodišče lahko pravico do stikov odvzame ali omeji v skladu s 175. členom tega zakonika.

(7) Če tisti od staršev, pri katerem otrok živi, onemogoča stike med otrokom in drugim od staršev ter stikov ni mogoče izvajati niti ob strokovni pomoči centra za socialno delo, lahko sodišče na predlog drugega od staršev odloči, da se tistemu, ki onemogoča stike, odvzame varstvo in vzgoja ter se otroka zaupa drugemu od staršev, če sodišče ugotovi, da bo ta omogočal stike, in če je le tako mogoče varovati korist otroka.

(8) Sodišče izda novo odločbo o stikih s starši, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka.

142. člen
(stiki z drugimi osebami)

(1) Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka. Šteje se, da so take osebe predvsem njegovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanja rejnica ali rejnik (v nadaljnjem besedilu: rejnik), prejšnji ali sedanji zakonec, zunajzakonska partnerica ali zunajzakonski partner (v nadaljnjem besedilu: zunajzakonski partner) enega ali drugega od njegovih staršev.

(2) O stikih se sporazumejo otrokovi starši, otrok, če je sposoben razumeti pomen sporazuma, in osebe iz prejšnjega odstavka. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njihovo željo pa tudi mediatorji. Obseg in način izvajanja stikov morata biti v korist otroka.

(3) Če se otrokovi starši, otrok in osebe iz prvega odstavka tega člena sporazumejo o stikih, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

(4) Če se otrokovi starši, otrok in osebe iz prvega odstavka tega člena ne sporazumejo, odloči o stikih sodišče.

143. člen
(otrokovo mnenje in mnenje centra za socialno delo)

(1) Sodišče pri odločitvi o varstvu, vzgoji in preživljanju otroka, o stikih, izvajanju starševske skrbi in podelitvi starševske skrbi sorodniku upošteva tudi otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(2) Sodišče pri odločitvi o varstvu, vzgoji in preživljanju otroka, o stikih, izvajanju starševske skrbi in podelitvi starševske skrbi sorodniku glede koristi otroka upošteva mnenje centra za socialno delo, kadar ga pridobi v skladu z določbami zakona, ki ureja nepravdni postopek.

144. člen
(vnaprej izražena volja staršev)

(1) Starši lahko za primer smrti ali trajnejše nezmožnosti izvajanja starševske skrbi vnaprej izrazijo voljo glede:

- osebe, kateri se otrok zaupa v varstvo in vzgojo;
- sorodnika, ki se mu podeli starševska skrb;
- posvojitelja ali
- skrbnika.

(2) Veljavnost vnaprej izražene volje staršev se presoja enako kot veljavnost oporoke v skladu z zakonom, ki ureja dedovanje.

(3) Če se v naprej izraženi volji staršev razlikujeta, o upoštevanju volje presodi sodišče.

(4) Sodišče vnaprej izraženo voljo staršev upošteva, če ta ni v nasprotju s koristjo otroka.

145. člen
(zastopanje otrok)

(1) Otroke zastopajo starši, razen če zakon določa drugače.

(2) Če je treba otroku kaj vročiti ali sporočiti, se to lahko veljavno vroči ali sporoči enemu ali drugemu od staršev, če starši ne živijo skupaj, pa tistemu, pri katerem otrok živi, ali tistemu, ki je naveden v sodni poravnavi ali odločitvi sodišča o skupnem varstvu in vzgoji otroka iz 139. člena tega zakonika.

146. člen
(sklepanje pravnih poslov)

(1) Otrok, ki dopolni 15 let, lahko sam sklepa pravne posle, če zakon ne določa drugače.

(2) Za sklepanje poslov, ki bistveno vplivajo na otrokovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, je potrebno dovoljenje staršev.

(3) Veljavnost pravnega posla, ki ga je otrok sklenil brez dovoljenja staršev, se presoja po pravih obligacijskega prava.

147. člen
(upravljanje otrokovega premoženja)

Otrokovo premoženje upravljajo v njegovo korist njegovi starši.

148. člen
(dohodki iz premoženja otroka)

Dohodke iz premoženja otroka smejo starši uporabljati predvsem za njegovo preživljanje, vzgojo in izobraževanje, če sami nimajo zadosti sredstev pa tudi za nujne potrebe družinske skupnosti.

149. člen
(odsvojitvev in obremenitev stvari iz otrokovega premoženja)

(1) Starši smejo odsvojiti ali obremeniti stvari iz premoženja svojega otroka samo zaradi njegovega preživljanja, vzgoje in izobrazbe ali če to zahteva kakšna druga njegova korist.

(2) Če obstaja nevarnost, da bodo starši z odsvojitvijo ali obremenitvijo stvari iz premoženja svojega otroka ogrozili njegove premoženjske koristi, mora sodišče izreči ukrepe, ki jih za varstvo premoženjskih koristi otroka določa ta zakonik.

150. člen
(razpolaganje s plačo)

Otrok, ki je dopolnil 15 let in je zaposlen, lahko razpolaga s svojo plačo. Pri tem mora prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje.

5. Izvajanje starševske skrbi

151. člen (izvajanje starševske skrbi)

(1) Starševsko skrb izvajata oba od staršev sporazumno v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi mediatorji.

(2) Kadar starši ne živijo skupaj in otrok ni zaupan v varstvo in vzgojo obema od staršev, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na njegov razvoj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi mediatorji.

(3) Tisti od staršev, ki mu je otrok zaupan v varstvo in vzgojo, odloča o vprašanjih otrokovega dnevnega življenja in o otrokovem stalnem prebivališču, če s tem ne posega na vprašanja, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj.

(4) Če se starši v primerih iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena ne sporazumejo o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem sodišče.

(5) Kadar je eden od staršev zadržan izvajati starševsko skrb, jo izvaja drugi od staršev sam.

(6) Če eden od staršev ni več živ ali ni znan ali če mu je odvzeta starševska skrb, pripada starševska skrb drugemu od staršev.

6. Prenehanje starševske skrbi

152. člen (prenehanje starševske skrbi)

(1) Starševska skrb preneha s polnoletnostjo otroka, to je, ko dopolni 18 let, ali če otrok pridobi popolno poslovno sposobnost pred polnoletnostjo.

(2) Otrok pridobi popolno poslovno sposobnost s sklenitvijo zakonske zveze.

(3) Sodišče lahko prizna popolno poslovno sposobnost otroku, ki je postal roditelj in je dosegel tako telesno in duševno zrelost, da je sposoben za samostojno življenje.

7. Podelitev starševske skrbi sorodniku (Naslov je črtan.)

153. člen (Člen je črtan.)

8. Ukrepi za varstvo koristi otroka

8.1. Splošne določbe

154. člen
(splošno pooblastilo)

Sodišče in center za socialno delo morata izvesti potrebna dejanja in ukrepe, ki jih zahtevata vzgoja in varstvo otroka ali varstvo njegovih premoženjskih ter drugih pravic in koristi.

155. člen
(obveznost države pri varovanju koristi otroka)

(1) Starši imajo pred vsemi drugimi pravico in obveznost varovati pravice in koristi svojega otroka, zato država izvede ukrepe za varstvo pravic in koristi otroka (v nadaljnjem besedilu: ukrep za varstvo koristi otroka) le takrat, ko starši te svoje pravice in obveznosti ne izvajajo ali je ne izvajajo v korist otroka.

(2) Ukrepi za varstvo koristi otroka se lahko izvajajo, dokler otrok ne postane popolnoma poslovno sposoben, če ta zakonik ne določa drugače.

156. člen
(pristojnost za izrekanje ukrepov za varstvo koristi otroka)

Ukrepe za varstvo koristi otroka izreka sodišče.

157. člen
(načelo najmilejšega ukrepa)

Pri izbiri ukrepa za varstvo koristi otroka je treba upoštevati dve omejitvi:

- izreče naj se ukrep, s katerim bodo starši čim manj omejeni pri izvajanju starševske skrbi, če je z njim mogoče dovolj zavarovati koristi otroka;
- predvsem naj se izreče ukrep, s katerim se otrok staršem ne odvzame, če je s tem ukrepom mogoče dovolj zavarovati koristi otroka.

158. člen
(pogoj za izrekanje ukrepov za varstvo koristi otroka)

(1) Sodišče izreče ukrep za varstvo koristi otroka, če ugotovi, da je otrok ogrožen.

(2) Otrok je ogrožen, če je utrpel ali je zelo verjetno, da bo utrpel škodo, in je ta škoda oziroma verjetnost, da bo škoda nastala, posledica storitve ali opustitve staršev ali posledica otrokovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju.

(3) Škoda iz prejšnjega odstavka obsega škodo na telesnem ali duševnem zdravju in razvoju otroka ali na otrokovem premoženju.

159. člen
(otrokovo mnenje)

(1) Sodišče pri odločanju o ukrepu za varstvo koristi otroka upošteva otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(2) Sodišče lahko izda začasno odredbo brez predhodno pridobljenega otrokovega mnenja.

160. člen
(vrste ukrepov)

Ukrepi za varstvo koristi otroka sočasne odredbe, nujni odvzem otroka in ukrepi trajnejšega značaja.

8.2. Ukrepi za varstvo koristi otroka, ki jih izreka center za socialno delo
(Naslov je črtan.)

8.2.1. Nujni ukrep
(Naslov je črtan.)

161. člen
(Člen je črtan.)

162. člen
(Člen je črtan.)

8.2.2. Ukrep trajnejšega značaja
(Naslov je črtan.)

163. člen
(Člen je črtan.)

8.3. Ukrepi za varstvo koristi otroka, ki jih izreka sodišče
(Naslov je črtan.)

164. člen
(odločanje o ukrepih in spremljanje izvajanja ukrepov)

(1) Sodišče po uradni dolžnosti ali na predlog izreče ukrepe za varstvo koristi otroka, odloči o prenehanju ukrepa, če so prenehali razlogi zanj, izreče drug ukrep za varstvo koristi otroka, če se med izvajanjem ukrepa izkaže, da slabo vpliva na otrokovo zdravje, razvoj ali premoženje, odloči o podaljšanju izrečenega ukrepa ali ukrep ponovno izreče.

(2) Pravnomočno sodno odločbo o ukrepu za varstvo koristi otroka sodišče pošlje pristojnemu centru za socialno delo, ki spremlja izvajanje ukrepa.

(3) Ukrepi za varstvo koristi otroka trajajo največ toliko časa, kot to določa ta zakonik za posamezne ukrepe, razen če sodišče podaljša izrečen ukrep.

8.2 Začasne odredbe

165. člen (pogoj za izdajo začasne odredbe)

Sodišče izda začasno odredbo, če je verjetno izkazano, da je otrok ogrožen.

166. člen (vrste začasnih odredb)

(1) Sodišče sme za varstvo koristi otroka izdati začasno odredbo, s katero je mogoče doseči začasno varstvo koristi otroka, zlasti pa:

- odredbo, s katero otroka odvzame staršem in ga namesti k drugi osebi v krizni center, v rejništvo ali v zavod;
- odredbo o vstopu v stanovanje ali druge prostore, v katerih se otrok nahaja, proti volji staršev;
- odredbo o prepovedi ali omejitvi stikov;
- odredbo o načinu izvajanja stikov;
- odredbo o vzgoji in varstvu otroka;
- odredbo o preživljanju otroka;
- odredbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom;
- odredbo o izselitvi nasilnega člana iz skupnega stanovanja;
- odredbo o prepovedi približevanja otroku osebam, ki ga ogrožajo;
- odredbo o zavarovanju na premoženju staršev ali otroka;
- odredbo o zdravniškem pregledu ali zdravljenju.

(2) Kadar sodišče izda odredbo iz prve alineje prejšnjega odstavka, drugo osebo, krizni center, rejnika ali zavod tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

167. člen (začasna odredba o stikih pod nadzorom)

(1) Sodišče lahko z začasno odredbo odloči, da se stiki izvajajo ob navzočnosti strokovne osebe centra za socialno delo ali zavoda, v katerega je bil otrok nameščen. Sodišče določi kraj in čas stikov po predhodnem dogovoru s centrom za socialno delo ali z zavodom, v katerega je bil otrok nameščen. Stiki se izvajajo največ dve uri na teden.

(2) Začasna odredba o stikih pod nadzorom lahko traja največ devet mesecev in je ne glede na določbo prvega in tretjega odstavka 164. člena tega zakonika ni mogoče ponovno izdati ali podaljšati.

(3) Strokovna oseba spremlja potek stikov in enkrat mesečno pripravi poročilo o poteku stikov, ki ga pošlje sodišču.

(4) Ministrstvo, pristojno za družino, zagotovi prostorske in kadrovske pogoje za zagotavljanje stikov pod nadzorom.

168. člen
(vloga strokovne osebe pri stikih pod nadzorom)

(1) Strokovna oseba centra za socialno delo ali zavoda, v katerega je bil otrok nameščen, udeležence stika pripravi na stik.

(2) Strokovna oseba spremlja, ali stik za otroka predstavlja tako psihično obremenitev, da je ogrožen njegov telesni ali duševni razvoj. V tem primeru sodišču v poročilu predlaga ustrezno spremembo izrečenega ukrepa.

(3) Če je začasna odredba izdana zaradi dolgotrajne prekinitve stikov, mora strokovna oseba s svetovalnim delom udeležencem stika pomagati pri ponovni vzpostavitvi stikov.

169. člen
(začasna odredba o zdravniškem pregledu ali zdravljenju)

Ko je otrok v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice, sposoben privoliti v medicinski poseg ali v zdravstveno oskrbo, se začasna odredba o zdravniškem pregledu ali zdravljenju lahko izda le z njegovim soglasjem.

170. člen
(izdaja sodne odločbe po izdani začasni odredbi)

(1) Če je bila začasna odredba izdana pred uvedbo postopka za izdajo sodne odločbe o vzgoji, varstvu in preživljanju otroka, o stikih, o izvajanju starševske skrbi ali o ukrepu za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja, mora biti ta postopek uveden v sedmih dneh od izdaje začasne odredbe.

(2) Če postopek iz prejšnjega odstavka ni uveden v sedmih dneh, sodišče ustavi postopek in če je treba, razveljavi opravljena dejanja.

8.3. Nujni odvzem otroka

170.a člen
(izvedba nujnega odvzema otroka)

(1) Če je z verjetnostjo izkazana tako huda ogroženost otroka, da je njegove koristi mogoče zavarovati le s takojšnjim odvzemom otroka staršem, center za socialno delo odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v krizni center, v rejništvo ali v zavod, še preden sodišče odloči o predlogu za izdajo začasne odredbe. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(2) Centru za socialno delo lahko pri dejanju takojšnjega odvzema otroka staršem nudi pomoč policija v skladu s predpisi, ki urejajo naloge in pooblastila policije.

(3) Center za socialno delo ob namestitvi otroka po prvem odstavku tega člena izpolni obrazec, ki vsebuje:

- navedbo centra za socialno delo in osebno ime uradne osebe, ki je izvedla nujni odvzem otroka po prvem odstavku tega člena,
- osebno ime otroka in osebe, kateri je bil otrok odvzet,
- datum in uro izvedbe nujnega odvzema otroka,
- kratko pojasnilo o nadaljnjem poteku postopka.

(4) Obrazec iz prejšnjega odstavka se osebi, kateri je bil otrok vzet in staršem oziroma skrbniku otroka izroči neposredno ali se jim pošlje po priporočeni pošti.

170.b člen (izdaja začasne odredbe)

(1) Center za socialno delo mora v 12 urah po odvzemu otroka predlagati sodišču izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O predlogu za izdajo začasne odredbe mora sodišče odločiti takoj, najkasneje pa v 24 urah.

(2) Če center za socialno delo v roku iz prejšnjega odstavka ne predlaga izdaje začasne odredbe ali če sodišče ne odloči o predlogu centra za socialno delo v roku iz prejšnjega odstavka ali zavrne izdajo začasne odredbe, se otrok takoj vrne staršem.

8.4 Ukrepi trajnejšega značaja

171. člen (mnenje centra za socialno delo glede ukrepa trajnejšega značaja)

Pri odločitvi o ukrepu za varstvo koristi otroka trajnejšega značaja sodišče upošteva mnenje centra za socialno delo.

172. člen (načrt pomoči družini in otroku)

(1) Center za socialno delo pred odločitvijo sodišča o ukrepu trajnejšega značaja izdelava načrt pomoči družini in otroku. Poročilo o izvajanju načrta pomoči se posreduje sodišču enkrat letno.

(2) Načrt pomoči vsebuje opis stanja, potrebe otrok, možnosti družine, način spremljanja, oblike pomoči in opis realizacije ukrepa.

(3) Center za socialno delo lahko v načrt pomoči družini in otroku vključi program družinske terapije, psihiatrično zdravljenje, zdravljenje odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter druge zdravstvene, izobraževalne in psihosocialne programe, če kaže, da bodo starši po terapiji ali zdravljenju lahko ponovno prevzeli otrokovo vzgojo in varstvo, ali v drugih primerih, ko je to v korist otroka.

173. člen
(omejitev starševske skrbi)

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev prepove izvajanje posameznih upravičenj iz starševske skrbi, če je otrok ogrožen, in bo korist otroka ob upoštevanju okoliščin primera dovolj zavarovana s tem ukrepom.

(2) Za zavarovanje premoženjskih koristi otroka lahko sodišče odloči, da imajo starši glede upravljanja otrokovega premoženja položaj skrbnika. Sodišče lahko staršem prepove upravljanje z otrokovo preživnino, drugim premoženjem ali prepove le odsvojitve ali obremenitve otrokovega premoženja.

(3) Sodišče lahko glede na okoliščine primera odloči, da center za socialno delo opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi in določi tudi način tega nadzora.

(4) Ob izreku ukrepa sodišče otroka postavi pod skrbništvo za zastopanje v obsegu, v katerem staršem omeji upravičenja iz starševske skrbi in imenuje skrbnika.

(5) Ukrep omejitve starševske skrbi traja največ eno leto. Če sodišče odloči o ukrepu omejitve starševske skrbi skupaj z ukrepom odvzema otroka staršem ali ukrepom namestitve otroka v zavod, traja ukrep omejitve starševske skrbi največ tri leta.

174. člen
(odločitev o zdravniškem pregledu ali zdravljenju)

Sodišče lahko odloči o zdravniškem pregledu ali zdravljenju otroka brez soglasja staršev ali v nasprotju z njihovo odločitvijo, kadar je to nujno potrebno, ker je ogroženo njegovo življenje ali je huje ogroženo njegovo zdravje. Ko je otrok v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice, sposoben privoliti v medicinski poseg ali v zdravstveno oskrbo, se ta ukrep lahko izvaja le z njegovim soglasjem.

175. člen
(omejitev ali odvzem pravice do stikov)

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev, pa tudi osebi, ki je s sodno odločbo ali sodno poravnavo pridobila pravico do stikov z otrokom, omeji ali odvzame pravico do stikov, če je otrok zaradi teh stikov ogrožen in je mogoče le z omejitvijo ali z odvzemom pravice do stikov v zadostni meri zavarovati njegove koristi. Sodišče lahko tudi odloči, da se stiki ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak drugače, če je le tako mogoče varovati korist otroka.

(3) Odločitev o izvajanju stikov z otrokom pod nadzorom je dopustna le z začasno odredbo po 167. členu tega zakonika.

176. člen
(odvzem otroka staršem)

(1) Sodišče staršem odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod, če je otrok ogrožen in je mogoče le z odvzemom v zadostni meri zavarovati njegove koristi in če okoliščine primera kažejo, da bodo starši po določenem času ponovno lahko prevzeli skrb za njegovo vzgojo in varstvo. V tem primeru sodišče drugo

osebo, rejnika ali zavod tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(2) S tem odvzemom ne prenehajo druge obveznosti in pravice staršev do otroka, razen če sodišče ob tem ukrepu omeji starševsko skrb v skladu s 173. členom tega zakonika.

(3) Sodišče lahko ob odvzemu otroka staršem enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 175. členom tega zakonika.

(4) Ukrep odvzema otroka staršem traja največ tri leta.

(5) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 186. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

177. člen **(namestitev otroka v zavod)**

(1) Sodišče odloči o namestitvi otroka v zavod zaradi njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju, če je ogrožen on sam ali drugi otroci v družini in je le z njegovo namestitvijo v zavod mogoče v zadostni meri zavarovati njegove koristi ali koristi drugih otrok v družini. V tem primeru sodišče zavod tudi imenuje.

(2) Z ukrepom iz prejšnjega odstavka ne prenehajo druge obveznosti in pravice staršev do otroka, razen če sodišče ob tem ukrepu omeji starševsko skrb v skladu s 173. členom tega zakonika. Sodišče lahko ob odločitvi o namestitvi otroka v zavod enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 175. členom tega zakonika.

(3) Ukrep iz tega člena traja največ tri leta.

(4) Otrok, ki je pridobil popolno poslovno sposobnost, sme ostati v zavodu le, če v to pisno privoli.

(5) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 186. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

178. člen **(odvzem starševske skrbi)**

(1) Sodišče enemu ali obema od staršev odvzame starševsko skrb, če je otrok ogrožen in iz okoliščin primera izhaja, da ne kaže, da bi lahko ali bosta ponovno prevzela skrb za njegovo vzgojo in varstvo, zlasti če sta hudo kršila obveznosti ali zlorabila pravice, ki izhajajo iz starševske skrbi, ali sta otroka zapustila ali s svojim ravnanjem očitno pokazala, da ne bosta skrbela zanj.

(2) Starševska skrb se vrne z odločbo sodišča, če preneha razlog, zaradi katerega je bila odvzeta, razen če je bil otrok med tem časom posvojen.

(3) Sodišče lahko ob odvzemu starševske skrbi enemu ali obema od staršev tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom v skladu s 175. členom tega zakonika.

(4) Kadar sodišče odloči o ukrepu iz prvega odstavka tega člena, odloči tudi o namestitvi otroka k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod in o postavitvi pod skrbništvo, če o tem še ni bilo odločeno. V tem primeru drugo osebo, rejnika ali zavod in skrbnika tudi imenuje. Otroka se ne sme namestiti k osebi, ki ne more biti skrbnik. Glede obveznosti druge osebe, h kateri je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

(5) Ob odvzemu starševske skrbi sodišče odloči tudi o preživitveni obveznosti vsakega od staršev v skladu s 186. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

8.3 Skupne določbe

179. člen

(omejitev pravic staršev v postopkih pred centri za socialno delo)

(1) Center za socialno delo lahko v postopkih v zvezi z otrokom razgovor z otrokom opravi brez soglasja staršev, če oceni, da je to v korist otroka.

(2) Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo staršem zavrne vpogled v zapisnik o razgovoru z otrokom.

180. člen

(omejitev vpogleda v odločbo o namestitvi)

Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo ali sodišče odloči, da se enega ali oba od staršev ne seznanjajo s tem, kam bo otrok nameščen. V tem primeru se izvornik odločbe z navedbo osebe, h kateri bo otrok nameščen, in z imenovanjem rejnika, druge osebe ali zavoda zapečati, vroča pa se prepis odločbe brez navedbe, kam je otrok nameščen.

181. člen

(razrešitev rejnika in skrbnika)

(1) Sodišče iz razlogov, določenih v zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, razreši rejnika, ki ga je imenovalo po določbah tega zakonika, in imenuje novega rejnika.

(2) Sodišče iz razlogov, določenih v tem zakoniku, razreši skrbnika, ki ga je imenovalo po določbah tega zakonika, in imenuje drugega skrbnika.

182. člen

(dolžnost obveščanja)

(1) Državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb in nevladne organizacije, ki pri svojem delu izvedo za

okolščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati na ogroženost otroka, so dolžni o tem takoj obvestiti pristojni center za socialno delo ali sodišče.

(2) Vsakdo, zlasti pa strokovni delavci oziroma delavke v zdravstvu ter osebe vzgojno-varstvenih, vzgojno-izobraževalnih zavodov in socialnih zavodov, ter izvajalci vsebin za otroke v športnih in kulturnih združenjih, mora ne glede na določbe o varovanju poklicne skrivnosti takoj obvestiti center za socialno delo, če pri svojem delu izvedo za okoliščine, na podlagi katerih je mogoče sklepati na ogroženost otroka.

183. člen

(uporaba določb tega poglavja, če je otrok nameščen k drugi osebi)

Če je otrok nameščen k drugi osebi, v rejništvo ali zavod, se smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih za varstvo koristi otroka.

184. člen

(pravica otroka do zagovornika)

(1) Zagovornik varuje koristi otroka v postopkih in dejavnostih, ki ga zadevajo, če varstva njegovih koristi ni mogoče zagotoviti na drug primernejši način.

(2) Zagovorništvo otroka se uredi s posebnim zakonom.

9 Obveznost preživljanja med starši in otroki

185. člen

(obveznost preživljanja otrok)

(1) Starši morajo preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj.

(2) Otroka, ki je vpisan v srednješolsko izobraževanje, morajo starši preživljati tudi po polnoletnosti, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka srednješolskega izobraževanja oziroma do pridobitve najvišje ravni splošne oziroma strokovne izobrazbe, ki jo je po predpisih s področja srednjega šolstva možno pridobiti. Obveznost preživljanja traja najdlje do otrokovega dopolnjenega 26. leta starosti.

(3) Otroka, ki je vpisan v višješolski strokovni študij, morajo starši preživljati, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka višješolskega strokovnega študija v skladu z določbami zakona, ki ureja višješolsko strokovno izobraževanje. Otroka, ki je vpisan v visokošolski študij, morajo starši preživljati, če se redno šola in ni zaposlen ter ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb, in sicer le do prvega zaključka dodiplomskega študija ali do prvega zaključka magistrskega študijskega programa ali enovitega magistrskega študijskega programa v skladu z določbami zakona, ki ureja visoko šolstvo. Če študijski program, v katerem se otrok šola, traja več kakor štiri leta, se obveznost preživljanja podaljša za toliko, kolikor je daljši študijski program. Obveznost preživljanja traja najdlje do otrokovega dopolnjenega 26. leta starosti.

(4) Ne glede na določbe prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena morajo otroka, ki je sklenil zakonsko zvezo ali živi v zunajzakonski skupnosti, starši preživljati le, če ga ne more preživljati zakonec ali zunajzakonski partner.

(5) Kadar starši ne preživljajo otroka v svojem gospodinjstvu, morajo k njegovemu preživljanju prispevati preživnino v mesečnem znesku.

186. člen

(obveznost preživljanja otroka v primeru izrečenega ukrepa)

(1) Tisti od staršev, ki mu je odvzeta ali omejena starševska skrb, ni oproščen obveznosti preživljanja otroka. Prav tako niso oproščeni te obveznosti starši, katerih otrok je nameščen k drugi osebi, v rejništvo ali zavod ter starši, katerih otrok je postavljen pod skrbništvo.

(2) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen k drugi osebi, sodišče odloči, da morajo starši plačevati mesečno preživnino na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

(3) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen v rejništvo, sodišče odloči, da se preživnina, do višine materialnih stroškov, določenih z zakonom, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, nakazuje v proračun Republike Slovenije. Če je preživnina višja od teh stroškov, sodišče odloči, da se razlika nakazuje na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

(4) Če je otrok ob izreku ukrepa trajnejšega značaja nameščen v zavod, sodišče odloči, da se preživnina do višine stroškov oskrbe v zavodu nakazuje v proračun Republike Slovenije. Če je preživnina enaka ali manjša od stroškov oskrbe v zavodu, sodišče odloči, da se na otrokov posebni račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik, nakazuje preživnina v višini 25 odstotkov višine nadomestila preživnine, določene z zakonom, ki ureja nadomestila preživnine. Če je preživnina višja od stroškov oskrbe v zavodu, sodišče odloči, da se razlika, ki ne sme biti manjša od navedenih 25 odstotkov višine nadomestila preživnine, nakazuje na poseben otrokov račun, ki ga v ta namen odpre otrokov skrbnik.

187. člen

(obveznost preživljanja staršev)

(1) Polnoletni otrok mora po svojih zmožnostih preživljati starše, če ti nimajo dovolj sredstev za življenje in si jih ne morejo pridobiti, vendar najdlje toliko časa, kot so starši dejansko preživljali njega.

(2) Polnoletnemu otroku ni treba preživljati tistega od staršev, ki iz neupravičenih razlogov ni izpolnjeval preživninskih obveznosti do njega.

188. člen
(razdelitev obveznosti preživljanja)

Če mora več oseb skupaj koga preživljati, se ta obveznost razdeli mednje po njihovih zmožnostih in tudi glede na to, koliko skrbi in pomoči je bil kdo deležen.

189. člen
(obveznost preživljanja otroka zakonca ali zunajzakonskega partnerja)

(1) Zakonec ali zunajzakonski partner mora preživljati otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, ki živi z njima, razen če je otroka sposoben preživljati ta ali drugi od staršev.

(2) Obveznost zakonca ali zunajzakonskega partnerja iz prejšnjega odstavka preneha s prenehanjem njegove zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti z otrokovo materjo ali očetom, razen če je zakonska zveza ali zunajzakonska skupnost prenehala zaradi smrti otrokove matere ali očeta. V tem primeru mora preživeti zakonec ali zunajzakonski partner preživljati otroka svojega umrlega zakonca ali zunajzakonskega partnerja samo, če sta živela z otrokom ob prenehanju zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti.

190. člen
(odpoved pravici do preživnine)

Odpoved pravici do preživnine nima pravnega učinka.

191. člen
(določitev višine preživnine)

Preživnina se določi glede na potrebe upravičenca ter materialne in pridobitne zmožnosti zavezanca.

192. člen
(odmera preživnine)

(1) Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati korist otroka, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje njegovega uspešnega telesnega in duševnega razvoja.

(2) Preživnina mora zajemati stroške otrokovih življenjskih potreb, zlasti stroške prebivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb.

193. člen
(sporazum o otrokovi preživnini)

Če se starši sporazumejo o otrokovi preživnini, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

194. člen

(sporazum o preživnini, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku)

O preživnini, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

195. člen

(sporazum o preživnini, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem)

O preživnini, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

196. člen
(način preživljanja)

(1) Starši preživljajo otroke v svojem gospodinjstvu, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka.

(2) Razen pri dolžnosti staršev do preživljanja otrok, lahko zavezanec upravičencu plačuje preživnino ali ga vzame k sebi v preživljanje ali poskrbi za njegovo preživljanje na drug način.

(3) Upravičenec lahko iz pomembnih razlogov zahteva, da se mu preživnina določi v denarju.

197. člen

(prednost pri odločanju o preživnini)

Preživljanje otrok, ki jih mora zavezanec preživljati po 185. in 189. členu tega zakonika, in zakonca, ki ga mora zavezanec preživljati po tem zakoniku, ima prednost pred preživljanjem staršev zavezanca.

198. člen

(določitev preživnine)

Preživnina se določi v mesečnem znesku in za naprej, zahteva pa se lahko od dneva vložitve tožbe ali predloga za določitev preživnine.

199. člen

(sprememba višine in odprava preživnine)

(1) Sodišče na zahtevo ali predlog upravičenca ali zavezanca zviša, zniža ali odpravi z izvršilnim naslovom določeno preživnino, če se spremenijo potrebe upravičenca ali zmožnosti zavezanca, na podlagi katerih je bila preživnina določena.

(2) Če se starši sporazumejo o zvišanju ali znižanju z izvršilnim naslovom določene otrokove preživnine, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, predlog zavrne.

(3) O zvišanju, znižanju ali odpravi preživnine, ki jo morajo starši plačevati polnoletnemu otroku in o zvišanju, znižanju ali odpravi preživnine, ki jo mora polnoletni otrok plačevati staršem, lahko upravičenec in zavezanec skleneta sporazum v obliki izvršljivega notarskega zapisa.

200. člen
(usklajevanje preživnin)

(1) Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu januarju, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena ali usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo ali izvršljivi notarski zapis o preživnini mora sodišče ali notar poslati pristojnemu centru za socialno delo, če ni bil dogovorjen za upravičenca ugodnejši način usklajevanja.

(3) Center za socialno delo pisno obvesti upravičenca in zavezanca o vsakokratni uskladitvi in novem znesku preživnine. To obvestilo je skupaj s sodno poravnavo, pravnomočno sodno odločbo oziroma z izvršljivim notarskim zapisom izvršilni naslov.

(4) Če se upravičenec po 18. letu starosti v letu, v katerem se opravlja uskladitev preživnine, ne šola redno, centru za socialno delo ni treba pisno obvestiti upravičenca in zavezanca o uskladitvi preživnine.

(5) Upravičenec mora po 18. letu starosti centru za socialno delo v 30 dneh po pridobitvi statusa dijaka ali študenta predložiti potrdilo o vpisu ali ga obvestiti, kje se redno šola. Če upravičenec ne ravna v skladu s prejšnjim stavkom, center za socialno delo v tem letu ne uskladi preživnine.

(6) Zavezanec za plačilo preživnine lahko pri centru za socialno delo po otrokovi polnoletnosti preveri, ali ima ta status dijaka ali študenta. Če upravičenec nima statusa dijaka ali študenta, zavezancu ni treba plačevati preživnine ne glede na obvestilo o uskladitvi preživnine, izdano pred izgubo statusa dijaka ali študenta.

201. člen
(povračilo stroškov preživljanja)

(1) Kdor je imel stroške s preživljanjem osebe, ki mu je ni bilo treba preživljati, sme s tožbo zahtevati njihovo povračilo od tistega, ki bi jo moral preživljati, če so bili ti stroški potrebni.

(2) Več preživninskih zavezancev solidarno odgovarja za povračilo stroškov preživljanja tistemu, ki je imel stroške s preživljanjem osebe, ki mu je ne bi bilo treba preživljati.

Četrti del: PREDHODNO SVETOVANJE IN MEDIACIJA

1.Predhodno svetovanje

202. člen
(svetovanje pred začetkom postopka v zakonskem sporu)

(1) Zakonca se, preden vložita tožbo ali predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze, udeležita predhodnega svetovanja pri centru za socialno delo, razen če:

- nimata skupnih otrok, nad katerimi imata starševsko skrb;
- je eden od zakoncev nerazsoden;
- ima eden od zakoncev neznano prebivališče ali je pogrešan;
- en ali oba zakonca živita v tujini.

(2) Namen predhodnega svetovanja je pomagati zakoncema, da ugotovita, ali so njihovi odnosi omajani do te mere, da je postala zakonska zveza za vsaj enega od njiju nevzdržna, ali obstaja možnost za ohranitev zakonske zveze.

(3) Predhodnega svetovanja se udeležita zakonca osebno brez pooblaščenecv.

203. člen
(strokovno svetovanje paru)

(1) Če zakonca ob predhodnem svetovanju ugotovita, da obstaja možnost za ohranitev zakonske zveze, ju strokovni delavec centra za socialno delo seznaniti z možnostjo prostovoljne udeležbe na strokovnem svetovanju z namenom ohranitve zakonske zveze.

(2) Strokovnega svetovanja se lahko udeležijo tudi zunajzakonski partnerji.

(3) Strokovno svetovanje izvajajo centri za socialno delo.

204. člen
(seznanitev z namenom in postopkom mediacije ob razvezi)

(1) Če zakonca ob predhodnem svetovanju ugotovita, da je zakonska zveza za vsaj enega od njiju nevzdržna, strokovni delavec centra za socialno delo zakonca seznaniti s posledicami, ki nastanejo z razvezo zakonske zveze zanj in za družinsko skupnost, ter jima predstavi namen in postopek mediacije.

(2) Ob soglasju zakoncev lahko center za socialno delo predhodno svetovanje nadaljuje s postopkom mediacije ali pa se zakonca udeležita mediacije pri drugih izvajalcih.

205. člen
(svetovanje pred začetkom postopka za varstvo koristi otroka)

(1) Starša se, preden sodišču predlagata, naj odloči o varstvu in vzgoji otroka, o njegovem preživljanju in o njegovih stikih z njimi ali z drugimi osebami ali o vprašanih izvajanja starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, udeležita predhodnega svetovanja pri centru za socialno delo, razen če:

- je eden od staršev nerazsoden;
- eden od staršev živi v tujini, je pogrešan ali neznanega prebivališča.

(2) Če gre za stike z drugo osebo, se mora svetovanja pred vložitvijo predloga udeležiti tudi ta druga oseba in otrok, kadar je predlagatelj.

(3) Namen predhodnega svetovanja je starša oziroma drugo osebo opozoriti na varstvo koristi otoka pri urejanju razmerij z otrokom, na dober vpliv sporazumnega urejanja teh razmerij in jih v tej zvezi seznaniti tudi z namenom postopka mediacije.

(4) Svetovanje je treba opraviti tudi pred vložitvijo predloga za izdajo nove odločbe o kateri izmed zadev, navedenih v prvem odstavku tega člena.

(5) Predhodnega svetovanja se udeležita starša oziroma v drugem odstavku tega člena navedene osebe osebno brez pooblaščenecv.

(6) Ob soglasju staršev oziroma v drugem odstavku tega člena navedenih oseb lahko center za socialno delo predhodno svetovanje nadaljuje s postopkom mediacije ali pa se ti udeležijo mediacije pri drugih izvajalcih.

206. člen (postopek predhodnega svetovanja)

(1) Center za socialno delo v 14 dneh po prejemu predloga za predhodno svetovanje stranke povabi na predhodno svetovanje.

(2) Center za socialno delo o opravljenem predhodnem svetovanju naredi zapisnik, iz katerega je razvidno, da sta se razgovora udeležila zakonca, ki nameravata vložiti predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze ali tožbo za razvezo zakonske zveze oziroma oseba, ki namerava vložiti predlog za začetek postopka za varstvo koristi otroka.

(3) Če se osebe iz prejšnjega odstavka ne udeležijo razgovora, center za socialno delo v zapisniku navede, katera oseba se ni udeležila razgovora ter razloge njene neudeležbe, če so mu znani.

(4) Minister, pristojen za družino, podrobneje uredi izvajanje predhodnega svetovanja.

2. Mediacija

207. člen (izvajanje mediacije)

(1) Mediacija se lahko izvede pred začetkom sodnega postopka, med njim ali po koncu sodnega postopka, obsega pa pomoč pri urejanju osebnih in premoženjskih razmerij.

(2) Mediacija se prvenstveno izvaja pred začetkom sodnega postopka z namenom oblikovati predlog za sporazumno razvezo zakonske zveze ali predlog za sklenitev sodne poravnave o varstvu in vzgoji otroka, o njegovem preživetju in o njegovih stikih s starši ali z drugimi osebami ali o vprašanih izvajanja starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj.

(3) Mediacija med sodnim postopkom se izvaja v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov. Sodišče lahko predlog strank oziroma udeležencev postopka, ki soglašajo, da se opravi poskus mediacije, zavrne in ne prekine sodnega postopka, če v postopkih, ki se nanašajo tudi na otroka, meni, da prekinitve ne bi bila v korist otroka.

208. člen
(izvajalci mediacije)

(1) Mediacijo med sodnim postopkom izvajajo mediatorji v okviru programov, ki jih sprejmejo in uveljavijo sodišča v skladu z zakonom, ki ureja alternativno reševanje sodnih sporov.

(2) Mediacijo pred začetkom in po koncu sodnega postopka izvajajo mediatorji, ki so uvrščeni na seznam mediatorjev pri ministrstvu, pristojnemu za družino (v nadaljnjem besedilu: seznam).

209. člen
(seznam)

(1) Na seznam se lahko uvrsti oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je poslovno sposobna,
- ni bila pravomočno obsojena za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti,
- ima najmanj izobrazbo, pridobljeno po visokošolskem študijskem programu prve stopnje,
- je opravila izobraževanje za mediatorja po programu, ki ga določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(2) Mediatorja se izbriše s seznama, če:

- sam tako zahteva,
- ne izpolnjuje več pogojev iz prve ali druge alineje prejšnjega odstavka,
- ravna v nasprotju z zakonom ali v nasprotju z načeli mediatorske etike,
- neredno ali nevestno opravlja svoje delo v postopkih mediacije ali
- se ne udeleži obveznih oblik izobraževanja, ki jih določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(3) O uvrstitvi na seznam in izbrisu s seznama odloči minister, pristojen za družino.

210. člen
(vsebina, javnost in namen seznama)

(1) Seznam vsebuje naslednje podatke:

- osebno ime mediatorja,
- datum in kraj rojstva,
- naslov stalnega ali začasnega prebivališča,
- kontaktne podatke: številka telefona in elektronski naslov,
- naziv in naslov centra za socialno delo ali izvajalca alternativnega reševanja sporov ali drug naslov, na katerem mediator izvaja mediacijo,
- strokovni ali znanstveni naslov,
- poklic,
- podatke o zaposlitvi,
- datum uvrstitve na seznam.

(2) Seznam je zaradi učinkovitega izvajanja postopkov mediacije po tem zakoniku javen v delu, ki obsega naslednje podatke:

- osebno ime mediatorja,
- strokovni ali znanstveni naslov,
- naziv in naslov centra za socialno delo ali izvajalca alternativnega reševanja sporov ali drug naslov, na katerem mediator izvaja mediacijo,
- datum uvrstitve na seznam.

(3) Podatke iz prejšnjega odstavka objavi ministrstvo, pristojno za družino, na svoji spletni strani.

(4) Podatki s seznama iz prvega odstavka tega člena se hranijo dve leti po izbrisu mediatorja s seznama. Po poteku tega roka se podatki anonimizirajo.

(5) Podatki s seznama se zbirajo in uporabljajo za izkazovanje statusa mediatorja in za določitev mediatorja za posamezne postopke mediacije.

211. člen

(vodenje statističnih podatkov in nadzor nad delom mediatorjev)

(1) Ministrstvo, pristojno za družino, vodi statistične podatke o mediacijah, ki se izvajajo pred in po koncu sodnega postopka, izvaja nadzor nad delom mediatorjev iz drugega odstavka 208. člena tega zakonika in odloča o pritožbah zoper njihovo delo.

(2) Za potrebe vodenja statističnih podatkov mediatorji iz drugega odstavka 208. člena tega zakonika ministrstvu, pristojnemu za družino, za posamezne vrste sporov sporočajo skupno število opravljenih mediacij, število uspešno izvedenih, število neuspešno izvedenih, število delno uspešno izvedenih mediacij in število zadev, ko je bilo soglasje za mediacijo umaknjeno pred prvim srečanjem.

212. člen

(posebnosti mediacije v sporih iz razmerij do otrok)

(1) Mediator lahko v mediacijo vključi tudi otroka, ki je sposoben razumeti pomen in posledice mediacije, če oceni, da je to otroku v korist.

(2) Mediator mora pri mediaciji vselej upoštevati načelo največje otrokove koristi.

(3) V primerih suma nasilja v družini se mediacija med strankama ne izvaja.

(4) Mediator, ki v mediaciji izve, da je otrok ogrožen, je dolžan o tem obvestiti center za socialno delo.

(5) Strokovni delavec centra za socialno delo, ki je sodeloval pri mediaciji, ne sme sodelovati pri izdelavi mnenja za sodišče v postopku za varstvo koristi otroka.

213. člen

(nagrada in stroški)

(1) V mediaciji, ki jo izvajajo mediatorji iz drugega odstavka 208. člena tega zakonika in v okviru katere se rešujejo spori iz razmerij do otrok, država krije nagrado

mediatorja in njegove potne stroške v višini, ki jo določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

(2) Mediator iz drugega odstavka 208. člena tega zakonika je upravičen do nagrade in povračila potnih stroškov v višini, ki jo določi minister, pristojen za družino, v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje.

Peti del: POSVOJITEV

1. Pogoji za posvojitve in razmerja, ki nastanejo s posvojitvijo

214. člen (posvojitve otroka)

Posvojiti se sme samo otrok.

215. člen (posvojitelj)

(1) Zakonca ali zunajzakonska partnerja lahko samo skupaj posvojita otroka, razen če eden od njiju posvoji otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja.

(2) Izjemoma lahko otroka posvoji tudi ena oseba, če ta ni v zakonski zvezi ali v zunajzakonski skupnosti, če je to v otrokovo korist.

216. člen (nedopustnost posvojitve sorodnika ali varovanca)

(1) Ni mogoče posvojiti sorodnika v ravni vrsti. Posvojiti tudi ni mogoče brata ali sestre.

(4) Skrbnik ne more posvojiti svojega varovanca, dokler traja med njima skrbniško razmerje.

217. člen (starost posvojitelja in izjava otroka)

(1) Posvojitelj je lahko le polnoletna oseba, ki je vsaj 18 let starejša od otroka. V izjemnih primerih se lahko dovoli posvojitve tudi osebi, ki ni 18 let starejša od otroka, ko so raziskane vse okoliščine primera in je ugotovljeno, da bi bila taka posvojitve v otrokovo korist.

(2) Sodišče v postopku posvojitve upošteva tudi otrokovo mnenje, ki ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(3) Za posvojitve je potrebno otrokovo soglasje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

218. člen
(ovire za posvojitev)

Posvojitelj ne more biti oseba:

- ki ji je odvzeta starševska skrb;
- ki živi skupaj z osebo, ki ji je odvzeta starševska skrb;
- ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ali kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katerega se storilec preganja na predlog;
- ki živi skupaj z osebo, ki je bila pravnomočno obsojena zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti ali zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo ali kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, za katerega se storilec preganja na predlog;
- za katero se utemeljeno domneva, da bi posvojitev izrabila v škodo otroka;
- ki ne daje jamstva, da bo izvajala starševsko skrb v korist otroka;
- ki ni poslovno sposobna ali oseba s tako motnjo v duševnem razvoju ali s tako boleznijo, zaradi katere posvojitev ne bi bila v korist otroka.

219. člen
(posvojitev s strani tujega državljana)

(1) Posvojitelj je izjemoma lahko tuj državljan, če center za socialno delo za otroka, ki naj bi bil posvojen, ni mogel najti primernega posvojitelja med državljani Republike Slovenije. Ta pogoj ne velja, če otroka posvoji zakonec ali zunajzakonski partner enega od otrokovih staršev ali otrokov sorodnik.

(2) Za posvojitev otroka, ki ga posvoji tuj državljan, mora dati soglasje minister, pristojen za družino. Soglasje ni potrebno, če je posvojitelj zakonec ali zunajzakonski partner enega od otrokovih staršev ali otrokov sorodnik.

220. člen
(pogoji za posvojitev otroka)

(1) V posvojitev se sme dati samo otrok, če so starši po otrokovem rojstvu privolili v posvojitev pred centrom za socialno delo ali sodiščem. Za otroka, ki še ni dopolnil osem tednov starosti, morajo privolitev po osmih tednih starosti otroka potrditi, sicer privolitev nima pravnega učinka. Ni potrebna privolitev tistega od staršev, ki mu je bila odvzeta starševska skrb ali ki trajno ni sposoben izraziti svoje volje.

(2) V posvojitev se sme dati tudi otrok, katerega starši so neznani ali že leto dni ni znano njihovo prebivališče.

(3) Posvojitev je mogoča po preteku šestih mesecev od izpolnitve pogoja iz prvega ali drugega odstavka tega člena. Izjemoma je mogoča tudi pred pretekom tega roka, če sodišče ugotovi, da bi bilo to v korist otroka. To velja zlasti, če se starševska skrb odvzame obema od staršev.

(4) V posvojitev se sme dati tudi otrok, ki nima živih staršev.

(5) Otroka, ki izpolnjuje pogoje za posvojitev, center za socialno delo vpiše v centralno zbirko podatkov o otrocih, ki potrebujejo posvojitev.

221. člen
(razmerja med otrokom in posvojiteljem)

S posvojitvijo nastanejo med otrokom in njegovimi potomci ter posvojiteljem in njegovimi sorodniki enaka razmerja kakor med sorodniki, če zakon ne določa drugače.

222. člen
(pravne posledice posvojitve)

(1) S posvojitvijo prenehajo pravice in obveznosti otrokom do njegovih staršev in drugih sorodnikov ter pravice in obveznosti staršev in sorodnikov do njega.

(2) Če posvoji otroka zakonec ali zunajzakonski partner enega od otrokovih staršev, ne prenehajo pravice in obveznosti otroka do tega od staršev in njegovih sorodnikov ter pravice in obveznosti tega od staršev in njegovih sorodnikov do otroka.

223. člen
(razveza posvojitve)

Posvojitve se ne more razvezati.

224. člen
(vpis in dostop do osebnih podatkov bioloških staršev in posvojenega otroka)

(1) Po posvojitvi se v matični register vpišejo posvojitelji kot otrokovi starši.

(2) Po pravnomočnosti odločbe o posvojitvi posvojena oseba nima pravice do seznanitve z osebnimi podatki svojih bioloških staršev, ki se vodijo v matičnem registru in v drugih evidencah osebnih podatkov, prav tako ti nimajo pravice do seznanitve z osebnimi podatki otroka, ki so ga dali v posvojitev. Seznanitev s temi podatki je mogoča le ob pisnem soglasju osebe, na katero se nanašajo. Otrok, ki je dopolnil 15 let, lahko sam poda soglasje, če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice, v nasprotnem primeru pa njegov zakoniti zastopnik. Soglasje pridobi center za socialno delo na pobudo posvojene osebe ali bioloških staršev.

(3) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko posvojena oseba ali njen - zakoniti zastopnik zahteva od centra za socialno delo podatke o zdravstvenem stanju bioloških staršev v obsegu in pod pogoji, ki jih določa zakon. V tem primeru center za socialno delo pridobi podatke od zdravstvenih zavodov in jih v anonimizirani obliki pošlje posvojeni osebi ali njenemu zakonitemu zastopniku.

(4) Določbe drugega in tretjega odstavka tega člena ne veljajo v primeru posvojitve otroka zakonca ali zunajzakonskega partnerja.

2. Postopek za ugotavljanje pogojev za posvojitev

225. člen
(prijava)

Zakonca ali zunajzakonska partnerja ali posameznik (v nadaljnjem besedilu: prijavitelj) vložijo pri centru za socialno delo pisno prijavo, s katero izrazijo željo za posvojitev.

226. člen
(ugotavljanje primernosti prijavitelja)

(1) Po prejemu pisne prijave center za socialno delo ugotavlja primernost prijavitelja, in sicer izpolnjevanje pogojev za posvojitev, ki jih določa ta zakonik v 215., 216. in 217. členu, motive za posvojitev in druge za posvojitev pomembne okoliščine.

(2) Na podlagi ugotovitev iz prejšnjega odstavka center za socialno delo pripravi strokovno mnenje o prijavitelju, ki ga pred posvojitvijo preveri.

(3) Ugotavljanje primernosti ne sme trajati dlje kakor eno leto od dneva vložitve prijave.

227. člen
(status kandidata za posvojitelja)

(1) Če iz strokovnega mnenja centra za socialno delo izhaja, da je prijavitelj primeren za posvojitelja, mu center za socialno delo dodeli status kandidata za posvojitelja in ga vpiše v centralno zbirko podatkov o kandidatih za posvojitelje. S kandidatom za posvojitelja center za socialno delo sklene dogovor o pripravi za posvojitev.

(2) Če iz strokovnega mnenja centra za socialno delo izhaja, da prijavitelj ni primeren za posvojitelja, center za socialno delo izda odločbo, s katero se mu ne dodeli statusa kandidata za posvojitelja.

(5) Določbi prvega in drugega odstavka tega člena se uporabljata tudi za postopke posvojitve, ki se na predlog prijavitelja vodijo v drugi državi.

228. člen
(izbira najprimernejšega kandidata za posvojitelja)

(1) Center za socialno delo med vsemi možnimi kandidati za posvojitelja glede na otrokove značilnosti in potrebe, želje, ki jih je izrazil kandidat, strokovno mnenje centra za socialno delo, željo bioloških staršev glede bodočih posvojiteljev in čas vpisa v centralno zbirko podatkov o kandidatih za posvojitelje izbere najprimernejšega kandidata in vloži predlog za posvojitev pri sodišču.

(2) Časa vpisa ni treba upoštevati, če je v korist otroka, da ga posvoji določeni kandidat.

3. Postopek odločanja o posvojitvi

229. člen
(namestitev z namenom posvojitve)

(1) Da se ugotovi, ali se bosta otrok in bodoči posvojitelj lahko vživela v nov položaj in ali bo posvojitev v korist otroka, sodišče lahko odloči, da otrok pred odločitvijo o posvojitvi določen čas preživi v družini bodočega posvojitelja.

(2) Glede obveznosti bodočega posvojitelja, h kateremu je otrok nameščen, in nadzora nad namestitvijo se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti.

230. člen**(posebnosti posvojitve otroka zakonca ali zunajzakonskega partnerja)**

(1) Če vloži predlog za posvojitvev otroka zakonec ali zunajzakonski partner enega od otrokovih staršev, se določba četrte alineje 218. člena ter določbe od 225. do 229. člena tega zakonika ne uporabljajo.

(2) Sodišče pri odločitvi upošteva mnenje centra za socialno delo.

231. člen**(odločitev o posvojitvi)**

(1) Če sodišče ugotovi, da so izpolnjeni s tem zakonikom predpisani pogoji za posvojitvev, zlasti pa, da je posvojitvev v korist otroka, izda odločbo o posvojitvi.

(2) Če sodišče ugotovi, da niso izpolnjeni predpisani pogoji za posvojitvev ali da posvojitvev ne bi bila v korist otroka, predlog zavrne.

(3) Sodišče pravnomočno sodno odločbo o posvojitvi otroka v 15 dneh od njene pravnomočnosti pošlje pristojnemu centru za socialno delo zaradi vpisa podatkov v evidenco iz 286. člena tega zakonika in upravni enoti, ki posvojitvev vpiše v matični register.

4. Izpodbijanje posvojitve

232. člen**(neveljavna posvojitvev)**

Posvojitvev je neveljavna, če niso bili izpolnjeni pogoji, določeni v 214., 215., 216., 217., 218., 219. ali 220. členu tega zakonika.

Peti a del: PODELITEV STARŠEVSKE SKRBI SORODNIKU**232.a člen****(podelitev starševske skrbi sorodniku)**

(1) Za otroka, ki nima živih staršev, lahko sodišče sorodniku, če je to otroku v korist, podeli starševsko skrb, če je pripravljen prevzeti skrb za otroka in izpolnjuje pogoje za posvojitvev otroka iz prvega odstavka 217. in 218. člena tega zakonika. Sorodnik po tem členu je oseba, ki je z otrokom v krvnem sorodstvu v ravni vrsti do vštetega drugega kolena ali v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena.

(2) Sorodnikoma, ki sta v zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti ali sorodniku in njegovemu zakoncu ali zunajzakonskemu partnerju in izpolnjujeta pogoje iz prejšnjega odstavka, lahko sodišče starševsko skrb podeli le obema skupaj.

(3) S podelitvijo starševske skrbi pridobi oseba, ki ji je podeljena starševska skrb za otroka, enake obveznosti in pravice, kot bi jih imeli otrokovi starši in postane zakoniti zastopnik otroka. Oseba, ki ji je podeljena starševska skrb, mora otroka preživljati v skladu s 185. členom tega zakonika.

(4) Za izvajanje in prenehanje podeljene starševske skrbi po tem členu ter ukrepe za varstvo koristi otroka se uporabljajo določbe tega zakonika. V času izvajanja podeljene starševske skrbi pogoji za posvojitvev otroka niso izpolnjeni.

(5) Pravnomočno odločbo o podelitvi in o prenehanju podeljene starševske skrbi sodišče pošlje v 15 dneh od njene pravnomočnosti upravni enoti. Podelitev in prenehanje podeljene starševske skrbi se vpiše v matični register, in sicer se vpiše osebno ime sorodnika, ki mu je bila starševska skrb podeljena in njegova EMŠO.

Šesti del: REJNIŠTVO

1. Namen rejništva

233. člen (namen rejništva)

(1) Namen rejništva je, da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdrava rast, vzgoja, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.

(2) Pogoji za izvajanje rejniške dejavnosti, postopek pridobitve dovoljenja za izvajanje te dejavnosti, način izvajanja rejniške dejavnosti in njeno financiranje ter druga vprašanja, povezana z izvajanjem rejniške dejavnosti se urejajo z zakonom, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti

234. člen (pravice in obveznosti, ki ostanejo staršem ali skrbniku)

Z namestitvijo otroka v rejništvo ostanejo staršem ali skrbniku tiste pravice in obveznosti po tem zakoniku, ki so združljive z namenom rejništva, če zaradi varovanja koristi otroka na podlagi tega zakonika ni odločeno drugače.

235. člen (razlogi za namestitev otroka)

(1) Otroka se namesti v rejništvo, če nima svoje družine, če iz različnih razlogov ne more živeti pri starših ali če je otrokov telesni in duševni razvoj ogrožen v okolju, v katerem živi.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se otroka lahko namesti v rejništvo, če otrok potrebuje usposabljanje v skladu z zakonom, ki ureja vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

2. Namestitev otroka

236. člen
(pristojnost za odločanje o namestitvi otroka)

(1) Sodišče odloči o namestitvi otroka v rejništvo in o imenovanju rejnika pri odločitvi o ukrepih, ki jih izreka sodišče po tem zakoniku ter kadar so podani razlogi za namestitev v rejništvo, določeni v tem zakoniku.

(2) Sodišče pravnomočno sodno odločbo o namestitvi otroka v rejništvo pošlje pristojnemu centru za socialno delo.

(3) Kadar sodišče odloči o namestitvi otroka v rejništvo po prvem odstavku tega člena, odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu s 186. členom in drugimi določbami tega zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

237. člen

(vloga centra za socialno delo po namestitvi otroka v rejništvo)

Po namestitvi v rejništvo si mora center za socialno delo prizadevati, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo.

3. Prenehanje rejništva

238. člen
(prenehanje rejništva)

(1) Rejništvo preneha:

- če prenehajo razlogi, zaradi katerih je bila potrebna namestitev otroka v rejništvo;
- pred otrokovo polnoletnostjo, če je otrok, nameščen v rejništvo, usposobljen za samostojno življenje ali če je postal roditelj in mu je z odločbo sodišča priznana popolna poslovna sposobnost;
- z otrokovo polnoletnostjo.

(2) O prenehanju rejništva na podlagi prve in druge alineje prejšnjega odstavka odloči sodišče.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se namestitev v rejniško družino lahko nadaljuje tudi po polnoletnosti, vendar najdlje do dopolnjenega 26. leta starosti če:

- oseba, nameščena v rejništvo, zaradi motenj v telesnem ali duševnem razvoju ni sposobna za samostojno življenje in delo ter če oseba ali njen skrbnik s tem soglašata,
- oseba, nameščena v rejništvo, soglaša, da ostane v rejniški družini zaradi nadaljevanja šolanja.

239. člen

(vloga centra za socialno delo po prenehanju rejniške pogodbe)

Če rejniška pogodba preneha, center za socialno delo ukrene, kar je potrebno za nadaljnje otrokovo varstvo in vzgojo.

Sedmi del: SKRBNIŠTVO

1. Namen skrbništva

240. člen
(namen skrbništva)

(1) Namen skrbništva za otroke je, da se s skrbjo ter z zagotovitvijo vzgoje in izobraževanja vsestransko razvije njihova osebnost in da se usposobijo za samostojno življenje in delo.

(2) Namen skrbništva za odrasle osebe je varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem z urejanjem zadev, ki jih te osebe ne morejo narediti same, ter s prizadevanjem za zdravljenje in usposabljanje za samostojno življenje.

(3) Namen skrbništva je tudi zavarovanje premoženjskih in drugih pravic ter koristi posameznikov.

2. Skrbnik

241. člen
(skrbnik)

(1) Za skrbnika se imenuje oseba, ki ima osebne lastnosti in sposobnosti, potrebne za opravljanje obveznosti skrbnika, in ki privoli, da bo skrbnik.

(2) Obveznost skrbnika je prostovoljna in častna.

242. člen
(pogoji za skrbnika)

Skrbnik ne more biti oseba:

- ki ji je odvzeta starševska skrb;
- ki ni poslovno sposobna;
- katere koristi so v navzkrižju s koristmi varovanca;
- ki je z varovancem sklenila pogodbo o dosmrtnem preživljanju;
- katere zakonec ali zunajzakonski partner je z varovancem sklenil pogodbo o dosmrtnem preživljanju;
- od katere glede na njene osebne lastnosti ali razmerja z varovancem ali njegovimi starši ni mogoče pričakovati, da bo pravilno opravljala skrbniške obveznosti.

243. člen
(oseba skrbnika)

(1) Če je mogoče in če to ni v nasprotju s koristmi varovanca, se imenuje za skrbnika njegov zakonec, zunajzakonski partner ali sorodnik.

(2) Za skrbnika se lahko imenuje tudi pravna oseba, ki pooblasti svojega delavca za odgovorno osebo za izvajanje skrbništva.

244. člen
(želje varovanca in sorodnikov)

Pri imenovanju skrbnika center za socialno delo ali sodišče upošteva predvsem želje varovanca, če jih je ta izrazil in če je sposoben razumeti njihov pomen in posledice, in če je to v korist varovanca. Upošteva pa tudi želje njegovega zakonca, zunajzakonskega partnerja ali njegovih sorodnikov, če je to v korist varovanca.

245. člen
(center za socialno delo kot skrbnik)

(1) Center za socialno delo ali sodišče lahko odloči, da se osebi za skrbnika imenuje center za socialno delo. Ta pooblasti svojega delavca za odgovorno osebo za izvajanje skrbništva.

(2) Center za socialno delo ali sodišče lahko z odločbo omeji skrbnikove pravice in odloči, da bo posamezne skrbnikove naloge opravljal center za socialno delo.

246. člen
(obveznosti skrbnika)

(1) Skrbnik zastopa varovanca.

(2) Skrbnik mora vestno skrbeti za osebnost, pravice in koristi varovanca in skrbno upravljati njegovo premoženje.

247. člen
(popis premoženja)

(1) Če ima varovanec premoženje, center za socialno delo ali sodišče odredi, da se to popiše, oceni in izroči v upravljanje skrbniku.

(2) Način popisa in ocenitve premoženja oseb pod skrbništvom določi minister, pristojen za družino.

248. člen
(redno poslovanje in upravljanje)

(1) Skrbnik v varovančevem imenu in na njegov račun samostojno opravlja, kar spada v redno poslovanje in upravljanje varovančevega premoženja. Pri svojem delu ga vodijo varovančeve koristi.

(2) Skrbnik se mora pred vsakim važnejšim opravilom posvetovati z varovancem. Njegovo mnenje mora upoštevati, če ga je varovanec izrazil in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice.

(3) Skrbnik brez dovoljenja centra za socialno delo ne sme storiti ničesar, kar bi presegalo okvire rednega poslovanja ali upravljanja varovančevega premoženja.

249. člen
(dovoljenje centra za socialno delo)

- (1) Samo z dovoljenjem centra za socialno delo sme skrbnik:
- odtujiti ali obremeniti varovančeve nepremičnine;
 - odtujiti iz varovančevega premoženja premoženje večje vrednosti ali razpolagati s premoženjskimi pravicami večje vrednosti;
 - odpovedati se dediščini ali volilu ali odkloniti darilo;
 - vložiti tožbo otroka za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva;
 - izvesti druge ukrepe, če tako določa zakon.

(2) V primerih iz prejšnjega odstavka center za socialno delo na predlog skrbnika izda odločbo.

250. člen
(medsebojni pravni posli)

Skrbnik sme skleniti pravni posel z varovancem, za katerega skrbi, le z dovoljenjem centra za socialno delo, ki dovoli sklenitev takšnega pravnega posla, če je varovancu v korist.

251. člen
(skrbnikovo poročilo)

(1) Skrbnik mora centru za socialno delo poročati o svojem delu in mu dati račun o upravljanju premoženja enkrat na leto ali kadar center za socialno delo to zahteva.

(2) Iz skrbnikovega poročila mora biti razvidno, kaj je skrbnik ukrenil za varstvo varovančeve osebe, zlasti kar zadeva njegovo zdravje, vzgojo in izobraževanje, ter njegova skrb za vse drugo, kar je za varovanca potrebno.

(3) Poročilo mora vsebovati tudi podatke o upravljanju varovančevega premoženja in razpolaganju z njim, o varovančevih dohodkih in izdatkih ter končno stanje tega premoženja.

(4) Podrobnejša pravila o sestavi in vsebini skrbniškega poročila določi minister, pristojen za družino.

252. člen
(pregled poročila)

(1) Center za socialno delo mora vestno pregledati skrbnikovo poročilo. V okvir pregleda poročila sodi tudi obisk varovanca, ki ga mora center za socialno delo opraviti vsaj enkrat letno.

(2) Če iz poročila izhajajo manjše nepravilnosti pri delu skrbnika, mora center za socialno delo ukreniti vse potrebno, da se odpravijo.

(3) Ob večjih nepravilnostih, zaradi katerih obstaja verjetnost, da skrbnik ne skrbi vestno za varovančevo osebnost, pravice ali koristi ali ne upravlja skrbno varovančevega premoženja, center za socialno delo uvede postopek za razrešitev skrbnika in po potrebi ukrene vse potrebno za zavarovanje varovančevih koristi.

253. člen
(povračilo stroškov)

(1) Skrbnik ima pravico do povračila upravičenih stroškov, ki jih je imel pri opravljanju skrbniških obveznosti.

(2) Center za socialno delo lahko skrbniku za njegovo delo določi nagrado, če mora skrbnik zaradi zahtevnosti in odgovornosti dela imeti posebne kvalifikacije.

254. člen
(obveznost povrnitve škode)

Skrbnik mora varovancu povrniti škodo, ki mu jo prizadene z malomarnim opravljanjem svojih obveznosti ali s samovoljno opustitvijo obveznosti skrbnika.

255. člen
(odločba sodišča o razrešitvi in imenovanju novega skrbnika)

(1) Če center za socialno delo ugotovi, da je skrbnik, ki ga je imenovalo sodišče, pri opravljanju skrbniških obveznosti malomaren, da zlorablja svoje pravice ali da s svojim delom ogroža varovančeve koristi, ali če ugotovi, da bi bilo za varovanca koristnejše, če bi imel drugega skrbnika, sodišču predlaga razrešitev in imenovanje novega skrbnika. V odločbi, s katero sodišče razreši skrbnika, določi tudi rok, v katerem mora razrešeni skrbnik predložiti končno poročilo o svojem delu in račun o upravljanju premoženja ter izročiti premoženje v upravljanje novo imenovanemu skrbniku.

(2) Sodišče razreši skrbnika, če sam tako zahteva. To mora storiti v treh mesecih od dneva, ko je skrbnik zahteval razrešitev.

256. člen
(Člen je črtan.)

257. člen
(odločba centra za socialno delo o razrešitvi in imenovanju novega skrbnika)

(1) Če center za socialno delo ugotovi, da je skrbnik, ki ga je imenoval sam, pri opravljanju skrbniških obveznosti malomaren, da zlorablja svoje pravice ali da s svojim delom ogroža varovančeve koristi, ali če ugotovi, da bi bilo za varovanca koristnejše, če bi imel drugega skrbnika, razreši skrbnika in imenuje novega skrbnika. V odločbi, s katero center za socialno delo razreši skrbnika, določi tudi rok, v katerem mora razrešeni skrbnik predložiti končno poročilo o svojem delu in račun o upravljanju premoženja ter izročiti premoženje v upravljanje novo imenovanemu skrbniku.

(2) Center za socialno delo razreši skrbnika, če sam tako zahteva. To mora storiti v treh mesecih od dneva, ko je skrbnik zahteval razrešitev.

258. člen
(ugovor zoper delo skrbnika)

(1) Zoper delo skrbnika in centra za socialno delo na področju skrbništva lahko ugovarjajo varovanec, če je sposoben razumeti pomen in posledice ugovora, njegov zakonec, zunajzakonski partner, njegovi sorodniki, pristojni organi in strokovne institucije.

(2) Ugovore zoper delo skrbnika rešuje pristojni center za socialno delo, ugovore zoper delo centra za socialno delo pa ministrstvo, pristojno za družino.

(3) Organ, ki rešuje ugovore iz prejšnjega odstavka, preizkusi njihovo utemeljenost, določi, kaj naj se ukrene, in o tem obvesti tistega, ki je ugovarjal.

3. Skrbništvo za otroke

259. člen
(postavitev otroka pod skrbništvo)

(1) Otroka, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi sodišče pod skrbništvo in mu imenuje skrbnika.

(2) Sodišče mora centru za socialno delo takoj poslati pravnomočno odločbo, s katero je otroka postavilo pod skrbništvo in imenovalo skrbnika.

260. člen
(obveznosti skrbnika)

Skrbnik otroka mora skrbeti zanj z enako skrbnostjo kakor starši, vendar varovanca ni dolžan preživljati in ga imeti pri sebi.

261. člen
(veljavnost pravnih poslov)

(1) Za sklepanje pravnih poslov, ki so tako pomembni, da bistveno vplivajo na otrokovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej, je potrebno dovoljenje skrbnika.

(2) Veljavnost pravnega posla, ki ga je otrok sklenil brez skrbnikovega dovoljenja, se presoja po pravilih obligacijskega prava.

262. člen
(dovoljenje centra za socialno delo)

Skrbnik sme samo z dovoljenjem centra za socialno delo:

- vpisati ali izpisati otroka iz šole ali spremeniti vrsto izobraževanja;
- odločati o izbiri otrokovega poklica ali opravljanju njegovega poklica;
- izvesti druge pomembnejše ukrepe glede otroka, če tako določa drug zakon.

263. člen
(prenehanje skrbništva)

Skrbništvo nad otrokom preneha s pridobitvijo popolne poslovne sposobnosti, s posvojitvijo ali z odločbo sodišča, če so prenehali razlogi za skrbništvo.

4. Skrbništvo za odrasle osebe

264. člen
(postavitev odrasle osebe pod skrbništvo)

(1) Sodišče osebo, ki zaradi motnje v duševnem razvoju ali težav v duševnem zdravju ali drugega vzroka, ki vpliva na zmožnost razsojanja, sama brez škode zase ni sposobna poskrbeti za svoje pravice in koristi, postavi pod skrbništvo in ji imenuje skrbnika.

(2) Sodišče v odločbi o postavitvi pod skrbništvo določi obseg skrbnikovih obveznosti in pravic.

(3) Sodišče centru za socialno delo takoj pošlje pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in imenovanju skrbnika.

265. člen
(veljavnost pravnih poslov)

Veljavnost pravnih poslov, ki jih je sklenil varovanec, čeprav bi ga moral zastopati skrbnik, in pravnih poslov, ki jih je sklenil varovanec brez potrebnega skrbnikovega dovoljenja, se presoja po pravilih obligacijskega prava.

266. člen
(obveznosti skrbnika)

(1) Skrbnik mora v okviru svojih obveznosti in pravic skrbeti tudi za varovančevo osebnost, upoštevati pri tem vzroke, zaradi katerih je bila oseba postavljena pod skrbništvo, ter si prizadevati za izvajanje zdravstvenih ukrepov za odpravo teh vzrokov in varovančevo usposobitev za samostojno življenje in delo.

(2) Varstvo varovančeve osebnosti zahteva, da skrbnik varovancu v okviru njegovih sposobnosti omogoči oblikovati življenje po lastnih željah in predstavah.

267. člen
(začasni skrbnik)

(1) Sodišče, pri katerem se je začel postopek za postavitev pod skrbništvo, po potrebi osebo, zoper katero se je začel postopek, postavi pod začasno skrbništvo in ji imenuje začasnega skrbnika. Sodišče v tej odločbi določi tudi obseg obveznosti in pravic začasnega skrbnika.

(2) Sodišče mora centru za socialno delo takoj poslati pravnomočno odločbo o postavitvi pod začasno skrbništvo in imenovanju začasnega skrbnika.

(3) Obveznost začasnega skrbnika preneha, ko se postavi stalni skrbnik ali ko postane odločba, s katero sodišče odloči, da ni razlogov za postavitvev pod skrbništvo, pravnomočna.

268. člen
(prenehanje skrbništva)

Skrbništvo nad osebo, ki je bila postavljena pod skrbništvo, preneha z odločbo sodišča, če so prenehali razlogi za skrbništvo.

5. Skrbništvo za posebne primere

269. člen
(imenovanje skrbnika za posebni primer)

(1) Center za socialno delo imenuje skrbnika za posebni primer ali skrbnika za določeno vrsto opravil odsotni osebi, katere prebivališče ni znano in ki nima zastopnika, neznanemu lastniku premoženja, kadar je potrebno, da nekdo za to premoženje skrbi, pa tudi v drugih primerih, kadar je to potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika.

(2) Skrbnika za posebni primer ni mogoče imenovati v primerih, ko so podani pogoji za postavitvev otroka pod skrbništvo oziroma ko so podani pogoji za postavitvev odrasle osebe pod skrbništvo, razen če zakon določa drugače.

270. člen
(imenovanje skrbnika za posebni primer v postopku pred drugim organom)

Ob pogojih, ki jih določa ta zakonik, sme v primerih iz 269. člena tega zakonika imenovati skrbnika tudi organ, pred katerim poteka postopek. Ta organ mora o tem takoj obvestiti center za socialno delo. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam.

271. člen
(kolizijski skrbnik)

(1) Center za socialno delo ali sodišče imenuje kolizijskega skrbnika otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju.

(2) Center za socialno delo ali sodišče imenuje varovancu kolizijskega skrbnika, če so si koristi varovanca in njegovega skrbnika v navzkrižju.

(3) Če so si koristi otrok, nad katerimi ima starševsko skrb ista oseba, ali koristi oseb, ki imajo istega skrbnika, v navzkrižju, center za socialno delo ali sodišče vsakemu izmed njih imenuje kolizijskega skrbnika.

272. člen
(zaščita tujega državljana)

Če ni v mednarodni pogodbi drugače določeno, ukrene v neodložljivih primerih center za socialno delo ali sodišče po določbah tega zakonika, kar je potrebno za varstvo osebnosti, pravic in koristi tujega državljana, dokler organ njegove države ne ukrene, kar je treba.

273. člen
(prenehanje skrbništva za posebni primer)

Skrbništvo za posebni primer preneha, če so prenehali razlogi za skrbništvo za posebni primer.

6. Postopek

274. člen
(postopek v skrbniških zadevah)

(1) Kadar center za socialno delo izve, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo ali mu imenovati skrbnika za posebni primer, takoj ukrene vse potrebno za varstvo njegove osebnosti, njegovih pravic in koristi.

(2) V postopkih, v katerih je sodišče v skladu z določbami tega zakonika pristojno odločati o postavitvi pod skrbništvo in imenovanju skrbnika, takoj ukrene vse potrebno za varstvo osebnosti, pravic in koristi posameznika. Sodišče v odločbi o postavitvi pod skrbništvo določi obseg skrbnikovih obveznosti in pravic.

(3) Kadar je center za socialno delo predlagatelj postopka iz prejšnjega odstavka, mora v predlogu navesti, katero fizično ali pravno osebo naj sodišče imenuje za skrbnika. Kadar center za socialno delo ni predlagatelj, na zahtevo sodišča poda mnenje o tem, katero fizično ali pravno osebo naj sodišče imenuje za skrbnika.

(4) Kadar center za socialno delo ali sodišče odloči o imenovanju skrbnika za posebni primer, določi tudi obseg njegovih obveznosti in pravic.

(5) Po določbah tega poglavja ravna tudi drug organ, pred katerim poteka postopek, v katerem se imenuje skrbnik za posebni primer.

275. člen
(procesna sposobnost)

(1) Otroku, ki je dopolnil 15 let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, mora center za socialno delo v postopkih, ki se nanašajo na razrešitve in imenovanja skrbnika za posebni primer, omogočiti, da kot stranka v postopku v skladu z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek, samostojno opravlja procesna dejanja.

(2) Zakoniti zastopnik otroka iz prejšnjega odstavka sme opravljati dejanja v postopku le, dokler otrok ne izjavi, da bo samostojno opravljal procesna dejanja.

(3) Otroka, ki še ni star 15 let oziroma za katerega center za socialno delo presodi, da ni sposoben razumeti pomena in pravnih posledic svojih dejanj, zastopa zakoniti zastopnik.

(4) Če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, center za socialno delo otroku imenuje kolizijskega skrbnika. Tako ravna center za socialno delo tudi v drugih primerih, če glede na okoliščine primera presodi, da je to potrebno zaradi varstva koristi otroka.

276. člen
(seznanitev otroka s postopkom)

(1) Center za socialno delo mora otroka, ki je sposoben razumeti pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvestiti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje. Glede na starost otroka in druge okoliščine center za socialno delo opravi z otrokom razgovor. Pri tem je lahko navzoča oseba, ki ji otrok zaupa in jo sam izbere. Ta oseba lahko pomaga otroku izraziti njegovo mnenje. Center za socialno delo lahko prepove navzočnost osebe, če oceni, da bi bilo sodelovanje te osebe v postopku v nasprotju s koristjo otroka.

(2) O razgovoru strokovni delavec sestavi zapisnik. Zaradi varstva koristi otroka lahko center za socialno delo odloči, da se staršem ne dovoli vpogleda v zapisnik.

(3) Otroku, ki je že dopolnil 15 let in je v postopku izrazil svoje mnenje, center za socialno delo vroči odločbo, zoper katero ima pravico vložiti pritožbo.

277. člen
(dolžnost obveščanja)

O tem, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo ali mu imenovati skrbnika za posebni primer morajo center za socialno delo ali sodišče obvestiti:

- **upravni in drugi državni organi, nosilci javnih pooblastil, izvajalci javnih služb, organi lokalnih skupnosti, delodajalci in nevladne organizacije, kadar pri izvajanju svojih pristojnosti oziroma opravljanju svojega dela zvedo za tak primer;**
- **zakonec, zunajzakonski partner, sorodniki, člani gospodinjstva in druge osebe, ki zvedo za tak primer.**

278. člen
(upoštevanje koristi varovanca)

Pri odločanju o obliki varstva, ki naj se da varovancu, mora center za socialno delo ali sodišče upoštevati predvsem varovančeve potrebe in koristi.

279. člen
(pošiljanje odločbe in vpis v matični register)

Pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo, imenovanju novega skrbnika in o prenehanju skrbništva center za socialno delo in sodišče pošljeta v 15 dneh od njene pravnomočnosti upravni enoti. Postavitev pod skrbništvo in prenehanje skrbništva za otroke in druge osebe se vpiše v matični register, in sicer se vpiše osebno ime skrbnika in njegova EMŠO. Če skrbništvo opravlja pravna oseba, se v matični register vpiše samo naziv pravne osebe.

280. člen
(zaznamba v zemljiški knjigi)

Če ima varovanec nepremičnine, center za socialno delo in sodišče pošljeta pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in o prenehanju skrbništva v 15 dneh od njene pravnomočnosti pristojnemu sodišču, ki podatek o skrbništvu in o prenehanju skrbništva zaznamuje v zemljiški knjigi.

281. člen
(kritje izdatkov)

(1) Izdatki za izvajanje ukrepov, ki nastanejo v zvezi s skrbništvom za otroke in odrasle osebe v korist varovancev, in nagrada za delo skrbnika se krijejo po naslednjem vrstnem redu iz:

- varovančevih dohodkov;
- sredstev, dobljenih od oseb, ki morajo varovanca preživljati;
- varovančevega premoženja;
- proračuna Republike Slovenije.

(2) Določba prejšnjega odstavka se smiselno uporablja tudi za skrbništvo za posebne primere.

Osmi del: PROGRAMI V PODPORO DRUŽINI

282. člen
(programi v podporo družini)

(1) Programi v podporo družini so namenjeni pripravam na starševstvo, spodbujanju pozitivnega starševstva in krepitvi starševskih kompetenc, izboljšanju komunikacije in odnosov v družini, ustvarjalnemu in aktivnemu preživljanju prostega časa otrok in družin, lažjemu usklajevanju poklicnega in družinskega življenja, psihosocialni pomoči otrokom in staršem ter drugim vsebinam za izboljšanje kakovosti družinskega življenja.

(2) Programi v podporo družini se delno ali v celoti financirajo na podlagi javnih razpisov za obdobje največ pet let.

(3) Če je bil znesek javnih sredstev v pogodbi o financiranju programov v podporo družini določen glede na predvidevanje, da sredstva proračuna za ta namen v času veljavnosti pogodbe ne bodo manjša, kot so bila ob podpisu pogodbe, pa so se kasneje zmanjšala v takšnem obsegu, da programa ni več mogoče izpolniti v dogovorjenem obsegu, se pogodba iz tega razloga v javnem interesu spremeni.

(4) Izvajalec programa v podporo družini mora zagotavljati kadrovske in prostorske pogoje ter pogoje glede tehnične opremljenosti, ustrezen delež finančnih virov ter druge pogoje, določene v javnem razpisu.

**Deveti del: DRUŠTVA IN DRUGE ORGANIZACIJE V JAVNEM INTERESU NA
PODROČJU DRUŽINSKE POLITIKE**

283. člen
(status društva v javnem interesu)

(1) Društvu, ki deluje na področju družinske politike, se lahko podeli status društva v javnem interesu v skladu z zakonom, ki ureja društva.

(2) Status društva v javnem interesu se podeli društvu, če njegovo delovanje prispeva k razvoju področja družinske politike in če stalno izvaja dejavnosti, ki imajo pozitiven učinek na delovanje in razvoj družin.

(3) Status delovanja v javnem interesu na področju družinske politike se lahko ob smiselni uporabi zakona, ki ureja društva, in ob izpolnjevanju pogojev iz prejšnjega odstavka podeli tudi drugi pravni osebi zasebnega prava, ki ni ustanovljena z namenom pridobivanja dobička in ki presežek prihodkov nad odhodki uporablja izključno za opravljanje in razvoj svoje dejavnosti.

(4) Podrobnejša merila o izpolnjevanju pogojev iz drugega odstavka tega člena, predpiše minister, pristojen za družino.

Deseti del: ZBIRKE PODATKOV

284. člen

(uporaba določb zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov)

Za zbiranje, obdelovanje, shranjevanje, pošiljanje in uporabo podatkov iz zbirk podatkov ter za varstvo informacijske zasebnosti posameznika po tem zakoniku se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, če s tem zakonikom za posamezne primere ni določeno drugače.

285. člen

(zbirke osebnih podatkov)

(1) Ministrstvo, pristojno za družino, vzpostavi centralni zbirki podatkov na področju posvojitve in preživnin. Kot upravljavec zbirk obdeluje podatke za namen spremljanja, načrtovanja in razvoja področij, za znanstveno raziskovalne in statistične namene ter za izvajanje internega nadzora nad uporabo podatkov.

(2) Za namen izvajanja nalog po tem zakoniku centri za socialno delo obdelujejo osebne podatke iz centralnih zbirk, katerih upravljavec je ministrstvo, pristojno za družino.

286. člen

(centralna zbirka podatkov na področju posvojitve)

(1) Centralna zbirka podatkov na področju posvojitve vsebuje zbirke osebnih podatkov o:

- kandidatih za posvojitelje;
- otrocih, ki potrebujejo posvojitev;
- bioloških starših otrok, ki potrebujejo posvojitev;
- izvedenih posvojitvah v Republiki Sloveniji.

(2) Osebne podatke v zbirke iz prejšnjega odstavka vpisujejo centri za socialno delo, in sicer vsak za območje svoje krajevne pristojnosti.

(3) Centri za socialno delo imajo znotraj centralne zbirke vpogled v osebne podatke o kandidatih za posvojitelje za celotno območje Republike Slovenije, v osebne podatke o otrocih, ki potrebujejo posvojitev, v osebne podatke o bioloških starših otrok, ki potrebujejo posvojitev, v podatke o izvedenih posvojitvah pa le za območje svoje krajevne pristojnosti.

287. člen

(vsebina zbirk osebnih podatkov na področju posvojitve)

(1) Zbirka osebnih podatkov o kandidatih za posvojitelje vsebuje:

- datum rojstva;
- državljanstvo;
- spol;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/študenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje);
- podatke, ki se nanašajo na vrsto življenjske skupnosti (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerska zveza, nesklenjena partnerska zveza, samski stan, razveza, vdovstvo);
- datum vpisa;
- identifikacijsko številko, ki je kandidatu ali kandidatom za posvojitelja dodeljena ob vnosu v informacijski sistem;
- številko upravnega spisa.

(2) Zbirka osebnih podatkov o otrocih, ki potrebujejo posvojitev, vsebuje:

- datum rojstva;
- državljanstvo;
- spol;
- identifikacijsko številko, ki je otroku dodeljena ob vnosu v informacijski sistem;
- številko upravnega spisa.

(3) Zbirka osebnih podatkov o bioloških starših otroka, ki potrebuje posvojitev, vsebuje:

- starost ob vnosu v informacijski sistem;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/študenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje);
- podatke, ki se nanašajo na vrsto življenjske skupnosti (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost, partnerska zveza, nesklenjena partnerska zveza, samski stan, razveza, vdovstvo);
- državljanstvo.

(4) Zbirka osebnih podatkov o izvedenih posvojitvah vsebuje:

- številko in datum odločbe o posvojitvi;
- datum posvojitve;
- starost posvojitelja ob posvojitvi;
- starost otroka ob posvojitvi.

288. člen

(centralna zbirka podatkov na področju preživnin)

(1) Centralna zbirka podatkov na področju preživnin vsebuje zbirke osebnih podatkov o:

- upravičencih do preživnine;
- zakonitih zastopnikih upravičencev do preživnine;
- zavezancih za preživnine;

- določenih preživninah.

(2) Osebne podatke v zbirke iz prejšnjega odstavka vpisujejo centri za socialno delo, in sicer vsak za območje svoje krajevne pristojnosti, ter imajo za območje svoje krajevne pristojnosti tudi vpogled v zbirke.

289. člen

(vsebina zbirk osebnih podatkov na področju preživnin)

(1) Zbirka o upravičencih do preživnin vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- podatke o statusu (izobrazbi, zaposlitvi, samozaposlitvi, statusu dijaka/šudenta, upokojitvi, statusu kmeta, statusu gospodinje).

(2) Zbirka osebnih podatkov o zakonitih zastopnikih upravičencev do preživnin vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- razmerje do upravičenca do preživnine (mati, oče, skrbnik, rejnik, drugo).

(3) Zbirka osebnih podatkov o zavezancih za preživnine vsebuje:

- osebno ime;
- EMŠO;
- naslov prebivališča;
- državljanstvo;
- razmerje do upravičenca do preživnine (mati, oče, zakonec, zunajzakonski partner, partner v partnerski zvezi, partner v neskljenjeni partnerski zvezi, otrok, drugo).

(4) Zbirka osebnih podatkov o določenih preživninah vsebuje:

- višino preživnine;
- denarno enoto;
- številko in datum akta o določitvi preživnine;
- datum, od katerega je preživnina določena;
- datum, od katerega se preživnino usklajuje;
- podatek o neizterljivosti preživnine;
- identifikacijsko številka, ki je preživnini za določenega upravičenca in zavezanca dodeljena ob vnosu v informacijski sistem.

290. člen

(zbiranje osebnih podatkov)

(1) Osebni podatki se zbirajo neposredno od posameznika ter iz uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblašteni organi in organizacije.

(2) Centri za socialno delo za namen izvajanja javnih pooblastil po tem zakoniku brezplačno pridobivajo osebne podatke iz obstoječih zbirk osebnih podatkov naslednjih upravljavcev:

- Ministrstva za notranje zadeve – podatke o posamezniku in družinskih članih (osebno ime, datum rojstva, EMŠO, državljanstvo, prebivališče, datum smrti),

podatke o sklenjenih zakonskih zvezah in razvezah ter o sklenjenih partnerskih zvezah in razvezah partnerskih zvez iz centralnega registra prebivalstva in podatke o dovoljenju za prebivanje tujca;

- izvajalcev vzgojne in izobraževalne dejavnosti – podatke o vključitvi v vzgojni ali izobraževalni zavod;
- Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju ali invalidnosti ob pisni privolitvi posameznika;
- Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije – podatke o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja;
- Javnega jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o izplačanem nadomestilu preživnine;
- Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – podatke o brezposelnih osebah, o datumu in razlogih prenehanja vodenja v evidenci brezposelnih oseb ter o razlogih za prenehanje izplačevanja materialnih pravic;
- centrov za socialno delo – podatke iz zbirk podatkov po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke (osebno ime, EMŠO upravičenca in vrsta pravice), po predpisih, ki urejajo področje socialnega varstva (osebno ime, EMŠO upravičenca in vrsta pravice ali storitve), podatke o preživninah, ki jih je vpisal drug krajevno pristojen center za socialno delo (osebno ime, EMŠO upravičenca; osebno ime, EMŠO zakonitega zastopnika; osebno ime, EMŠO zavezanca; višina preživnine; datum, od katerega je preživnina določena), podatke o postavitvi pod skrbništvo in imenovanju skrbnika ali skrbnika za posebni primer po tem zakoniku (osebno ime, EMŠO varovanca; osebno ime, EMŠO skrbnika; datum pravnomočnosti odločbe o postavitvi pod skrbništvo; vrsta skrbništva) ter podatke iz zbirk podatkov po zakonu, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti (osebno ime, EMŠO otroka; osebno ime, EMŠO rejnika; datum namestitve v rejništvo; časovna omejenost rejništva);
- delodajalcev – podatke o zaposlitvi;
- upravljavca registra transakcijskih računov – podatke o transakcijskih računih: številki računa in nazivu izvajalca plačilnega prometa, ki vodi transakcijski račun.

291. člen

(hramba osebnih podatkov)

(1) Osebni podatki iz 287. člena tega zakonika se hranijo pet let po pravnomočni sodni odločbi o posvojitvi, osebni podatki iz 289. člena tega zakonika pa se hranijo pet let po prenehanju upravičenosti do prejemanja preživnine. Po poteku tega roka se podatki anonimizirajo.

(2) Listinsko gradivo s področja posvojitve, ki je podlaga za vpis posvojitve v matični register, se hrani trajno.

Enajsti del: PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

292. člen

(postopki v zadevah iz sodne pristojnosti)

(1) Postopki na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), ki so bili pred začetkom uporabe tega zakonika uvedeni pred pristojnimi sodišči, se dokončajo po določbah Zakona o

zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US).

(2) Če se po začetku uporabe tega zakonika v postopkih iz prejšnjega odstavka odločba prve stopnje razveljavi, se postopek nadaljuje po določbah tega zakonika.

293. člen

(postopki v zadevah, glede katerih je spremenjena stvarna pristojnost in zakonski učinki odločb)

(1) Postopki v zadevah, v katerih so bili po predpisih, ki so veljali pred začetkom uporabe tega zakonika, pristojni centri za socialno delo, po tem zakoniku pa je pristojno sodišče, in so bili začeti pred začetkom uporabe tega zakonika, se končajo pred centri za socialno delo po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), O pritožbah zoper te odločbe odloča ministrstvo, pristojno za družino.

(2) Za zakonske učinke odločb centrov za socialno delo, ki bodo postale pravnomočne po začetku uporabe tega zakonika, se uporabljajo določbe tega zakonika. Pri tem se šteje, da z dnem pravnomočnosti odločbe centra za socialno delo začne teči obdobje trajanja ukrepa, ki je kot najdaljši določen pri posameznem ukrepu s tem zakonikom, razen če je bilo s pravnomočno odločbo centra za socialno delo, izdano na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 122/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US) določeno krajše obdobje trajanja.

(3) Če bo po začetku uporabe tega zakonika v zadevi iz prvega odstavka tega člena odpravljena ali razveljavljena odločba prve stopnje, se postopek nadaljuje pred pristojnim sodiščem po tem zakoniku. Centri za socialno delo te zadeve po uradni dolžnosti odstopijo pristojnemu sodišču. O odstopu zadev se sestavi zapisnik, ki ga podpišeta direktor centra za socialno delo, ki zadevo odstopa, in predsednik sodišča, kateremu je zadeva odstopljena.

294. člen

(postopki v zadevah iz pristojnosti centrov za socialno delo)

Postopki na podlagi 111. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), ki so bili pred začetkom uporabe tega zakonika uvedeni pred centri za socialno delo, se s sklepom ustavijo.

295. člen

(odločbe o podaljšanju roditeljske pravice)

Za zakonske učinke pravnomočnih sodnih odločb o podaljšanju roditeljske pravice se uporabljajo določbe tega zakonika. Pri tem se šteje, da ima oseba, nad katero je bila podaljšana roditeljska pravica, položaj otroka, ki je že dopolnil starost 15 let, razen v primerih, ko je sodišče v odločbi o podaljšanju roditeljske pravice odločilo, da ima oseba položaj otroka, ki še ni dopolnil 15 let.

296. člen

(pravnomočne odločbe o ukrepih centra za socialno delo ali sodišča)

(1) Za zakonske učinke pravnomočnih odločb centrov za socialno delo, s katerimi je bilo odločeno o ukrepih centra za socialno delo na podlagi določb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl.US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), se uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih trajnejšega značaja. Pri tem se šteje, da z dnem začetka uporabe tega zakonika začne teči tudi obdobje trajanja ukrepa, ki je kot najdaljši določen pri posameznem ukrepu s tem zakonikom, razen če je bilo s pravnomočno odločbo centra za socialno delo, izdano na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US) določeno krajše obdobje trajanja.

(2) Za zakonske učinke pravnomočnih odločb sodišč, s katerimi je bilo odločeno o ukrepih za varstvo otrokovih premoženjskih koristi na podlagi določb Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), se uporabljajo določbe tega zakonika o ukrepih za varstvo koristi otroka. Pri tem se šteje, da z dnem začetka uporabe tega zakonika prične teči tudi obdobje trajanja ukrepa, določenega s tem zakonikom, razen če je bilo s pravnomočno odločbo sodišča, izdano na podlagi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), določeno krajše obdobje trajanja.

297. člen

(odločbe o odvzemu poslovne sposobnosti)

(1) Za zakonske učinke pravnomočnih sodnih odločb o popolnem ali delnem odvzemu poslovne sposobnosti se uporabljajo določbe tega zakonika. Pri tem se šteje, da je oseba, ki ji je bila popolno odvzeta poslovna sposobnost v skladu z določbami Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86 in 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr), postavljena pod skrbništvo, tako da ta oseba ne more samostojno opravljati nobenih pravnih poslov. Za osebo, kateri je bila delno odvzeta poslovna sposobnost v skladu z določbami Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86 in 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr), pa se šteje, da ima položaj otroka, ki je že dopolnil 15 let, če pristojni organ ni odločil drugače.

(2) Kot popoln odvzem poslovne sposobnosti, določen v drugih predpisih, se šteje postavitve osebe pod skrbništvo po tem zakoniku, tako da ta oseba ne more samostojno opravljati nobenih pravnih poslov. Kot delni odvzem poslovne sposobnosti, določen v drugih predpisih, se šteje postavitve osebe pod skrbništvo po tem zakoniku, tako da ta oseba ne more opravljati samo določenih pravnih poslov oziroma da za določene pravne posle potrebuje odobritev skrbnika.

298. člen

(veljavnost določb glede posvojitve)

(1) Za posvojitve, sklenjene po predpisih, ki so veljali do 1. januarja 1977, se uporabljajo ti predpisi, razen če so bile spremenjene v posvojitve po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl.US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US).

(2) Dokler traja posvojitev, sklenjena do 1. januarja 1977, lahko posvojitelj in posvojeni otrok med seboj skleneta zakonsko zvezo samo z dovoljenjem sodišča. S sklenitvijo zakonske zveze med posvojiteljem in posvojenim otrokom posvojitev preneha.

299. člen

(določitev preživnine za otroke, nameščene v rejništvo ali v zavod)

(1) Državno pravobranilstvo v enem letu od začetka uporabe tega zakonika zahteva, da sodišče odloči o preživninski obveznosti staršev v skladu s 186. členom tega zakonika, in sicer za tiste otroke, ki so bili do dneva začetka uporabe tega zakonika že nameščeni v rejništvo ali v zavod in še nimajo določene preživnine.

(2) Center za socialno delo v enem mesecu od začetka uporabe tega zakonika Državnemu pravobranilstvu posreduje podatke o zadevah iz prejšnjega odstavka, ki sodijo v njegovo pristojnost. Center za socialno delo posreduje Državnemu pravobranilstvu o vsaki zadevi naslednje podatke: osebno ime otroka in staršev, EMŠO otroka in staršev, naslov stalnega ali začasnega prebivališča staršev, podatek o tem, v kateri zavod ali h kateremu rejniku je otrok nameščen (naziv in naslov zavoda oziroma osebno ime in naslov rejnika) ter druge podatke, s katerimi razpolagajo in so potrebni za izvrševanje pristojnosti iz prejšnjega odstavka.

300. člen

(začetek uporabe določbe o pravici otroka do zagovornika)

Pravica otroka do zagovornika iz 184. člena tega zakonika se začne izvajati z začetkom uporabe posebnega zakona iz drugega odstavka 184. člena tega zakonika.

301. člen

(rok za vzpostavitev registra in centralnih zbirk podatkov)

Register iz 90. člena tega zakonika ter centralni zbirke podatkov iz 286. in 288. člena tega zakonika se vzpostavijo do začetka uporabe tega zakonika.

302. člen

(vpis v zbirki podatkov)

(1) Osebe, za katere je center za socialno delo do začetka uporabe tega zakonika ugotovil, da izpolnjujejo pogoje za posvojitelja v skladu z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), center za socialno delo vpiše v zbirko podatkov iz prvega odstavka 287. člena tega zakonika. Kot čas vpisa v zbirko podatkov se šteje datum vložitve vloge na center za socialno delo.

(2) Otroke, za katere je center za socialno delo do začetka uporabe tega zakonika v skladu z Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US) ugotovil, da potrebujejo posvojitev, center za socialno delo vpiše v zbirko podatkov iz drugega odstavka 285. člena tega zakonika.

303. člen
(podzakonski predpisi)

Podzakonske predpise iz tretjega odstavka 34. člena, 41. člena, četrtega odstavka 202. člena, četrte alineje prvega odstavka in pete alineje drugega odstavka 209. člena, 213. člena, drugega odstavka 247. člena, četrtega odstavka 251. člena in četrtega odstavka 283. člena tega zakonika izda minister, pristojen za družino, do začetka uporabe tega zakonika.

304. člen
(prenehanje veljavnosti določb drugih zakonov)

(1) Z uveljavitvijo tega zakonika prenehata veljati 41. in 42. člen Zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (Uradni list RS, št. 70/00), uporabljata pa se do začetka uporabe tega zakonika.

(2) Z uveljavitvijo tega zakonika preneha veljati 88. člen Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16 in 52/16 – ZPPreb-1).

305. člen
(prenehanje veljavnosti dosedanjega zakona)

Z uveljavitvijo tega zakonika preneha veljati Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US), uporablja pa se do začetka uporabe tega zakonika.

306. člen
(prenehanje veljavnosti podzakonskih predpisov)

- (1) Z dnem uveljavitve tega zakonika prenehajo veljati naslednji predpisi:
- Pravilnik o sklepanju zakonske zveze (Uradni list RS, št. 67/13 in 32/15);
 - Pravilnik o postopku in vsebini izvajanja svetovalnega razgovora (Uradni list SRS, št. 41/89);
 - Pravilnik o postopku za popis in ocenitev premoženja oseb pod skrbništvom ter o pripravi skrbniških poročil (Uradni list SRS, št. 18/89).

(2) Predpisi iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do začetka uporabe novih podzakonskih predpisov.

307. člen
(uveljavitev in začetek uporabe zakonika)

Ta zakonik začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne dve leti po uveljavitvi, razen:

- 17., 18., 19., 282. in 283. člena, ki se uporabljajo od dneva uveljavitve tega zakonika,
- 30. - 41. člena, ki se uporabljajo od 1. januarja 2018 dalje in
- 144. člena, ki se v vseh sodnih in upravnih postopkih, ki tečejo po določbah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, , 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US in 82/15 – odl. US) smiselno uporablja od dneva uveljavitve tega zakonika.